

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Tereza Říhová

**Dobrovolnictví studentů Pedagogické fakulty Univerzity
Palackého**

Olomouc 2013

Vedoucí práce: PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací s názvem „Dobrovolnictví studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého“ vypracovala samostatně pod vedením PaedDr. Aleny Jůvové, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité prameny a literaturu, které jsou součástí této práce.

V Olomouci dne 2. dubna 2013

Podpis.....

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat především vedoucí mé diplomové práce paní PaedDr. Aleně Jůvové, Ph.D. za odborné vedení mé práce a za odborné podněty a připomínky při jejím vypracování.

Dále bych chtěla poděkovat všem studentům Pedagogické fakulty UP, kteří se aktivně zapojili výzkumného šetření a internetovému portálu www.vyplnto.cz, za zveřejnění dotazníku na internetu.

Obsah

Úvod	7
------------	---

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Dobrovolnictví.....	10
------------------------------	-----------

1.1 Definice dobrovolnictví	10
-----------------------------------	----

1.2 Druhy dobrovolnictví.....	11
-------------------------------	----

1.2.1 Formy dobrovolnictví	11
----------------------------------	----

1.2.2 Druhy dobrovolnictví z hlediska času	12
--	----

1.2.3 Druhy z hlediska historického vývoje	13
--	----

1.2.4 Dobrovolnictví podle míry využití pomoci dobrovolníků.....	13
--	----

1.3 Historie dobrovolnictví ve světě a u nás	13
--	----

1.3.1 Dobrovolnictví v USA.....	14
---------------------------------	----

1.3.2 Dobrovolnictví v Evropě	15
-------------------------------------	----

1.3.3 Dobrovolnictví v České republice	15
--	----

1.4 Nové trendy v dobrovolnictví v České republice	18
--	----

1.5 Zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě).....	19
---	----

2 Dobrovolník.....	22
---------------------------	-----------

2.1 Definice dobrovolníka	22
---------------------------------	----

2.2 Vlastnosti a motivace dobrovolníka	23
--	----

2.3 Role dobrovolníka v organizaci.....	25
---	----

2.3.1 Koordinátor dobrovolníků	25
--------------------------------------	----

2.4 Zapojení dobrovolníka do organizace	26
---	----

2.4.1 Získávání dobrovolníků	27
------------------------------------	----

2.4.2 Výběr a výcvik dobrovolníků	27
---	----

2.4.3 Supervize dobrovolníků.....	28
-----------------------------------	----

2.4.4	Hodnocení a oceňování dobrovolníků	29
2.4.5	Ukončení spolupráce s dobrovolníkem	30
2.5	Smlouvy uzavírané s dobrovolníky a další právní souvislosti.....	30
3	Dobrovolnické centrum.....	33
3.1	Poslání a historie dobrovolnických center	33
3.2	Podmínky potřebné pro vznik dobrovolnického centra.....	34
4	Oblasti dobrovolnictví.....	36
4.1	Dobrovolnictví ve zdravotnictví	36
4.1.1	Typy uspořádání dobrovolnictví v nemocnici	36
4.1.2	Role a kompetence v řízení programu	37
4.1.3	Příklady praxe ve zdravotnictví	38
4.2	Dobrovolnictví v sociálních službách.....	39
4.2.1	Příklady praxe v sociálních službách.....	39
4.3	Dobrovolnictví v kultuře.....	40
4.3.1	Příklady praxe dobrovolnictví v kultuře	40
4.4	Dobrovolnictví ve sportu	42
4.5	Dobrovolnictví v činnosti s dětmi a mládeží	42
4.5.1	Příklady praxe s dětmi a mládeží.....	43
4.5.2	Žáci a studenti jako dobrovolníci	45
4.6	Dobrovolnictví v ochraně životního prostředí	47
4.7	Dobrovolnictví v mimořádných a krizových situacích.....	48
4.8	Dobrovolnictví v církevních a náboženských organizacích	48
5	Pomáhající profese.....	50
5.1	Definice pomáhající profese	50
5.2	Osobnost pomáhajícího	50
5.3	Odvrácená strana pomáhající profese	52
5.4	Etické zásady v pomáhajících profesích.....	54

II EMPIRICKÁ ČÁST

6 Výzkumné šetření	56
6.1 Cíl výzkumu.....	56
6.2 Formulace výzkumných otázek	56
6.3 Výzkumná metoda	57
6.4 Charakteristika výzkumného vzorku	58
6.5 Výsledky a prezentace výzkumu	62
6.6 Diskuse	94
Závěr	97
Seznam použité literatury i pramenů	99
Seznam zkratk.....	104
Seznam grafů.....	105
Seznam příloh.....	107

Úvod

„Je jedním z nejkrásnějších zadošťučinění tohoto života, že žádný člověk nemůže upřímně pomoci druhému, aniž by nepomohl i sám sobě.“

Ralph Waldo Emerson

„Velké příležitosti, jak pomoci ostatním, přicházejí zřídka, ale ty malé nás obklopují každý den.“

Sally Kochová

Na začátku své diplomové práce bych ráda uvedla důvod, proč jsem si zvolila téma dobrovolnictví studentů Pedagogické fakulty UP. Už na začátku prvního ročníku navazujícího magisterského studia jsem věděla, že moje diplomová práce se bude zabývat právě dobrovolnictvím. Sama jsem totiž měla možnost být dobrovolníkem v P-centru Olomouc, kde jsem byla součástí programu Pět P. A i když jsem byla dobrovolníkem pouhý rok, byla jsem touto činností naprosto uspokojena a viděla jsem v ní určitý smysl mého dosavadního života. Proto jsem se začala tomuto tématu věnovat podrobněji a shánět nové informace a materiály z této oblasti, které byly později využity v teoretické části této diplomové práce.

A proč jsem se rozhodla zaměřit svoje výzkumné šetření na studenty Pedagogické fakulty UP? Jedním z hlavních důvodů byla moje prostá zvědavost. Zajímalo mě, jestli se moji kolegové zajímají o dobrovolnictví, jestli byli nebo jsou dobrovolníky, v jaké oblasti, jaký hlavní důvod je vedl k tomu, aby se stali dobrovolníky atd. Byla jsem přesvědčena, že právě studenti Pedagogické fakulty UP, kde většina z nich studuje obory pomáhajících profesí, mají určitě blíže k dobrovolnictví než studenti ostatních fakult UP. Proto jsem zvolila právě naši fakultu jako vhodnou fakultu pro mé výzkumné šetření. Kromě obecných znalostí studentů Pedagogické fakulty UP o dobrovolnictví jsem se rozhodla zjistit, jestli se v této oblasti angažuje více studentů nepedagogických oborů oproti studentům ostatních pedagogických oborů. Neboť jsem studentka neučitelského oboru Pedagogiky – Sociální práce a myslím si, že naše obory mají větší příležitost seznámit se s možnostmi výkonu dobrovolnictví během svojí praxe než ostatní učitelské obory.

Svou diplomovou práci jsem rozdělila na dvě části. První část je část teoretická, která má za úkol blíže specifikovat oblast dobrovolnictví a tím uvést do následující druhé části – praktické.

Teoretická část je rozložena do pěti kapitol. Abych co nejpřesněji a nejobjektivněji analyzovala zvolený problém, prostudovala jsem příslušnou odbornou literaturu, na základě těchto získaných poznatků jsem pak teoretickou a praktickou část propojila.

V první kapitole seznámím čtenáře s obecnou definicí dobrovolnictví, s historií i současnou situací dobrovolnictví v České republice i ve světě, s druhy dobrovolnictví a v neposlední řadě se zákonem č. 198/2002 sb. O dobrovolnické službě a o změně některých zákonů.

Druhá kapitola teoretické části je věnována přímo dobrovolníkovi. Kromě definice dobrovolníka se zabývá i vlastnostmi a motivací dobrovolníků, zapojením dobrovolníka do organizace, kde je dopodrobna popsáno získávání dobrovolníků, výběr a výcvik dobrovolníků, supervize dobrovolníků, hodnocení a oceňování dobrovolníků, smlouvy uzavírané s dobrovolníky a další právní souvislosti. Navíc čtenáře seznamuje s pojmem koordinátor dobrovolníků s jeho kompetencemi a činností.

Třetí kapitolu jsem zaměřila na dobrovolnická centra, na jejich poslání, historii a rozšíření v České republice. V této kapitole jsme se seznámili se vznikem Národního dobrovolnického centra, s občanským sdružením Hestia a jeho iniciativou v této oblasti a v neposlední řadě s podmínkami potřebnými pro vznik dobrovolnického centra.

Čtvrtá kapitola je nejrozsáhlejší, neboť popisuje jednotlivé oblasti, kde je možné vykonávat dobrovolnickou činnost. Navíc u každé z těchto oblastí, ať už ve zdravotnictví, v sociálních službách, ve sportu či v ochraně životního prostředí, jsou uvedeny příklady dobrovolných aktivit. Sepsání této kapitoly bylo pro mě nejpřínosnější, neboť jsem se sama dozvěděla o dalších možnostech, kam bych se mohla sama v rámci dobrovolnictví zapojit.

V poslední kapitole teoretické části jsem se snažila přiblížit čtenářům problematiku pomáhajících profesí. Zde jsou uvedeny i předpoklady pracovníků pomáhajících profesí, odvrácená strana pomáhající profese či etické zásady pracovníků v pomáhajících profesích.

Cílem empirické části a také celé této diplomové práce bylo zjistit, zda studenti Pedagogické fakulty UP učitelských oborů se zabývají více dobrovolnictvím než studenti ostatních učitelských oborů Pedagogické fakulty UP. Dále se empirická část věnuje i znalostem a informovanosti studentů Pedagogické fakulty UP o této specifické oblasti dobrovolnictví. Cíl výzkumu bude zjišťován prostřednictvím anonymního dotazníku, na

který budou studenti Pedagogické fakulty UP moci odpovídat prostřednictvím internetového portálu www.vyplnto.cz nebo přímým vyplněním dotazníku v prostorách Pedagogické fakulty. Vyhodnocení dotazníků bude znázorněno pomocí grafů, díky nimž potvrdím, nebo vyvrátím výzkumné otázky.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Dobrovolnictví

V této kapitole se budeme zabývat definicí a významem slova dobrovolnictví, formy dobrovolnictví, historií dobrovolnictví ve světě a u nás a zákonnou úpravou dobrovolnictví zákonem č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů.

1.1 Definice dobrovolnictví

Vymezení a definování dobrovolnictví je velice složité a nejednotné, proto si mnoho autorů tento termín vykládá po svém s určitou odlišností od ostatních. Ve Slovníku sociální práce od Oldřicha Matouška (2008, s. 49) pod pojmem dobrovolnictví najdeme, že jde o: „*Neplacenou a nekariéerní činnost, kterou lidé provádějí proto, aby pomohli svým bližním, komunitě nebo společnosti.*“ Podle autorů Jiřího Tošnera a Olgy Sozanská (2002) jde o určitou formu pomoci, která doprovází člověka od nepaměti a vyznačuje se samozřejmostí, spontánností a nečekáním odměny ani vděku a hlavním heslem je: Dnes já tobě, zítra ty mně. Podle autorů navíc dobrovolnictví: „*není obětí, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacem v mezilidských vztazích*“ (Tošner, Sozanská, 2002, s. 18). A v neposlední řadě můžeme dobrovolnictví definovat jako: „*Dobrovolnictví je základním stavebním prvkem občanské společnosti. Uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva – touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny*“ (Všeobecná deklarace o dobrovolnictví, 2001).

Uvedením alespoň několika málo definic dobrovolnictví jsme zjistili, že terminologie dobrovolnictví je skutečně nejednotná a zahrnuje několik odlišných aktivit. Bezpochyby můžeme tvrdit, že v dobrovolnictví jde o určitou formu pomoci ostatním lidem a mezi hlavní aktivitu můžeme uvést „dobročinnost“, tedy lidumilnost. Dobročinnost má své hluboké kořeny v západní středověké křesťanské morálce a můžeme ji rozdělit na dvě formy – dárcovství a dobrovolnictví. Dárcovství si můžeme jednoduše vyložit jako určitý druh

pomoci, týkající se peněžitých i nepeněžitých darů určených pro veřejně prospěšné účely nebo přímo potřebným občanům. A pojmem dobrovolnictví jsme se zabývali již dříve, laicky však můžeme tvrdit, že jde o vědomou, svobodně zvolenou činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně (Müllerová, 2011).

Josef Slowík ve svém článku Dobrovolnictví jako nepostradatelný nástroj podpory sociální inkluze se zabývá sporem několika autorů, a to, zda Matouškovu tvrzení, že dobrovolnictví je činnost bez nároku na odměnu, opravdu pravdivé. I sám Oldřich Matoušek připouští, že mnoha dobrovolníkům se dostává odměny prostřednictvím jiných odměn než finančních jako např. uznání, prestiž. Ohodnocením dobrovolníků se zabývají i autoři Wilson a Musick, kteří připouštějí, že odměna je určitou možnou motivací dobrovolníků, ale i tak je jejich činnost často podceňována a devalvována na argumentech, že pokud by práce dobrovolníka byla natolik užitečná a důležitá, někdo by ji zaplatil. I když práce dobrovolníka není finančně ohodnocena, je podle těchto autorů dobrovolnictví spjata především k ekonomickým důvodům státu. Neboť díky ekonomické situaci mnoha států dochází ke snižování prostředků vyhrazené na poskytování sociálních služeb, tudíž v této oblasti dochází k častějšímu zapojování dobrovolníků. I Warburton zvažuje, jestli je dobrovolnická práce hodnotná, když není jednoznačně ohodnocena. A připojuje se k názoru Wilsona a Musicka, že se dobrovolnictví stává preferovanou aktivitou především díky ekonomickým důvodům. Dokonce tvrdí, že spousta organizací v Austrálii by bez dobrovolnické činnosti už nemohla existovat (Slowík, 2011).

1.2 Druhy dobrovolnictví

Pojem dobrovolnictví je velice široký. Můžeme ho rozdělit z několika hledisek, podle toho pro koho je dobrovolnictví určené, z hlediska času, z hlediska historického vývoje a podle míry využití pomoci dobrovolníků.

1.2.1 Formy dobrovolnictví

Dobrovolníkem se může stát kdokoli a často si ani neuvědomuje, že jím skutečně je. Těžko se hledá hranice mezi pomocí rodině, příbuzným, přátelům nebo cizím kolemjdoucím, kterým nabídneme pomoc. Ale můžeme dobrovolnictví rozdělit do základních oblastí podle toho pro koho je naše dobrovolnictví určené. Do těchto forem

řadíme i dárcovství, které je bráno jako jednoduchá pasivní forma bez nutnosti odhodlání a nadšení.

Jedna z forem dobrovolnictví je **dobrovolná občanská výpomoc**. Jde o dobrovolnou činnost vyznačující se spontánností, samozřejmostí, neočekáváním finančního ohodnocení, neboť je vykonávána v rámci rodiny, příbuzenstva, mezi přáteli a sousedy. Jde o systém vzájemných protisluzeb, který se rozvíjel už v totalitním režimu, kdy nebylo některé věci možné koupit a jen díky výměnám a vzájemné pomoci byly sehnány (Šormová, 2006).

Dalšími formami je dobrovolnictví veřejně prospěšné a vzájemně prospěšné. **Dobrovolnictví veřejně prospěšné** se u nás objevila po roce 1989 a jde o dobrovolnictví vycházející ze svobodné vůle občanů pomáhat druhým nebo pomáhat vytváření změn ve společnosti. Hlavní organizací této formy dobrovolnictví jsou nestátní neziskové organizace. Oproti tomu **dobrovolnictví vzájemně prospěšné** je důležitým impulsem pro dobrovolnictví příslušnost k určitému spolku, zájmovému kroužku či skupině a vykonávají určitou činnost k realizaci svých vlastních cílů (Müllerová, 2011).

Dobrovolná služba se u nás začala vyskytovat po roce 1989, kdy k nám přijela nespočetná skupina dobrovolníků ze západní Evropy či ze Spojených států amerických, aby u nás rozšířili výuku cizích jazyků. Dnes už jezdí i naši mladí dobrovolníci do ciziny, kteří jsou účastní krátkodobých „workcampů“. A mezi poslední formu dobrovolnictví můžeme zařadit dobrovolnou občanskou výpomoc. V této formě se dobrovolníci necítí jako dobrovolníci, vše dělají z jejich spontánnosti, samozřejmosti a bez nároku na odměnu, honorář. Je součástí jakékoli společnosti a jejich hlavním motivem je předpoklad reciproční výpomoci (Müllerová, 2011).

1.2.2 Druhy dobrovolnictví z hlediska času

Jednoduše můžeme rozdělit dobrovolnictví na příležitostné či jednorázové. Tento druh se využívá např. na letních festivalech, při stěhování z některých organizací, propagacích organizace atd. Potom na dobrovolnictví pravidelné krátkodobé (do tří měsíců) sem můžeme zařadit výpomoc na letních táborech, programy pro děti, speciální programy na hradech atd. A posledním druhem je pravidelné dlouhodobé (nad tři měsíce). Vždy záleží na tom, co dobrovolník od své činnosti očekává, jestli hledá novou zkušenost, dobrodružství nebo stálější spolupráci (Tošner, Sozanská, 2002).

1.2.3 Druhy z hlediska historického vývoje

Mezi hlavní druhy patří komunitní – evropský model a mladší manažerský – americký model. Oba dva modely se objevují i v našich podmínkách. První evropský model vychází ze společných zájmů dobrovolníků, kteří se spontánně setkávají v přirozeném prostředí. Proto tento model převládá především u charitativních a humanitárních organizací, církví a náboženských společností. Oproti tomu americký manažerský model, který představují profesionálně vedená dobrovolnická centra, se vyskytuje především ve větších městech a má mnohem širší záběr a propojenost potřeby dobrovolníků s nabídkou občanů (Tošner, Sozanská, 2002).

1.2.4 Dobrovolnictví podle míry využití pomoci dobrovolníků

Podle Pavola Friče (2001) mohou být dobrovolníci přímo závislí na chodu u organizace, nebo vykonávají činnosti spolu s profesionálními zaměstnanci, anebo naopak je činnost dobrovolníka pro organizaci postradatelná. Pokud je přímo závislý na chodu organizace bez jejich účasti by nebylo možné realizovat příležitostné akce, proto je tento typ charakteristický pro zajišťování humanitárních akcí, různých kampaní. Druhá role dobrovolníka v organizaci se nejčastěji objevuje v sociálním a zdravotním zařízení, kde by jejich práce musela být zajištěna profesionálním personálem. Pokud není činnost dobrovolníka nepostradatelná pro organizaci, jde o činnosti využívané pro zkvalitnění a usnadnění provozu poskytovaných služeb. Sem patří aktivity, jako jsou vycházky s klienty, výtvarné či jazykové kroužky a další volnočasové aktivity.

1.3 Historie dobrovolnictví ve světě a u nás

Dobrovolnictví existuje v naší společnosti už od nepaměti, v každé kultuře a společnosti se našli ti, kteří na tom byli lépe a pomáhali těm, kteří na tom byli mnohem hůř, ať už kvůli nemoci, chudobě nebo přírodním katastrofám (Tošner, Sozanská, 2002).

První iniciativy byly zaměřeny na pomoc chudým, sirotkům, negramotným a v počátcích hrálo důležitou úlohu náboženství. Právě věřící různých vyznání byli v této oblasti hodně aktivní a to díky různým charitativním organizacím. Hlavně křesťanství, které hraje důležitou roli naší kultury, klade velký důraz na službu bližním. Proto i v dnešní době vykazuje církev největší objem dobrovolné činnosti a to i v misijních územích třetího světa.

Navíc byly zakládány spolky pro vznesení kultury, zkrášlení měst a obcí, vzdělanosti, svazy dobrovolných hasičů atd. (Tutr, 2010).

Hlavním průlomem v dobrovolnictví byl rok 2001, který Organizace spojených národů vyhlásila Mezinárodním rokem dobrovolníků (viz Příloha 1). Tento rok byl vyhlášen důsledkem návrhu japonské vlády, která chtěla ocenit roli tisíce dobrovolníků z celého světa, kteří se podíleli na odstraňování následků ničivého zemětřesení v roce 1995. Díky téhle skutečnosti dobrovolnictví ve světě dosáhlo vysoké úrovně, dokonce byl vytvořen speciální obor – management dobrovolnictví. Hlavní změnou bylo, že se objevují jednotlivci i organizace, kteří se zabývají dobrovolnictvím profesionálně. Neboť i dobrovolná pomoc se stává nejúčinnější, když je efektivně a profesionálně organizována. V dnešní době se dobrovolnictví na místní a národní úrovni obohatilo o mezistátní a mezinárodní programy. Dobrovolníci jsou využíváni v humanitárních programech OSN, obraně lidských práv, v technické spolupráci, ve zvyšování gramotnosti, ochrany životního prostředí nebo v technické spolupráci (Tošner, Sozanská, 2002).

1.3.1 Dobrovolnictví v USA

Dobrovolnický systém se v USA od Evropy velmi liší. Zde se dobrovolníci už v minulosti angažovali nejen v církevních či jiných organizacích, ale začali zde existovat komunity vzájemně se podporujících občanů ještě před vytvořením ústřední vlády. Schopnost lidí vzájemně si pomáhat vyústila až v boj za zrušení nevolnictví, za rovnost volebního práva pro všechny, nebo k provádění charitativní či osvětové činnosti. V roce 1970 zde vzniklo více než pět set dobrovolnických center, jejichž posláním byla realizace vlastních dobrovolných programů, propagace a podpora dobrovolnictví, organizování seminářů a workshopů a dalších typů pro neziskové organizace, ale i komerční firmy a vládní či regionální instituce. Hlavní jejich náplní jsou otázky dobrovolnického managementu, tedy metody vyhledávání, výběru, výcviku, supervize a hodnocení dobrovolníků (Tošner, Sozanská, 2002).

Ve spojených státech amerických je zvykem, že každá dobročinná iniciativa bývá podporována významnými osobnostmi politického, obchodního a církevního života, proto tato centra spolupracují na federální a státní úrovni. V rozšíření dobrovolnictví po USA byly nápomocny také Mírové sbory (PeaceCorps), které založil v roce 1961 J. F. Kennedy a měly propagovat hlavní myšlenku světového přátelství. V současnosti je činných více než 7300 dobrovolníků Mírových sborů v 75 zemích světa. Jejich výpomoc je velmi široká, zajišťují

pitnou vodu, vyučují děti, zakládají malé firmy nebo zemědělské farmy, sázejí stromy, bojují proti šíření AIDS, zajišťují jazykovou a kulturní přípravu komunit, šíří osvětu o životním prostředí atd. (Tošner, Sozanská, 2002).

1.3.2 Dobrovolnictví v Evropě

Jak již bylo zmíněno dříve, v Evropě převládá tzv. evropský komunitní model, který se odvíjí od práce církevních charitativních organizací. Tento model byl však v poslední době obohacený o systém dobrovolnických center podobně jako v USA. Avšak nemůžeme zahrnout všechny evropské země do jednotného systému, neboť v každé z těchto zemí existují velké rozdíly ve fungování a počtu dobrovolnických center.

Např. v Německu je stále největším zaměstnavatelem dobrovolníků tradiční síť charit, kterých je více jak 3500. Dobrovolníky podporuje i síť sta dobrovolnických center a agentur po celém světě a zvláště se věnují německé mládeži. Německo se může chlubit svojí největší aktivitou ve výměně dobrovolníků, přijímající i vysílající (Tošner, Sozanská, 2002).

Francie má k dobrovolnictví jiný postoj díky jejich silně centralizované vládě. Je zde státní monopol na vše, co se týká veřejného zájmu, a žádná jiná organizace nemůže jednat jako prostředník mezi občany a státem. Dobrovolníci se zde nejčastěji zabývají sportem kulturou a rekreačními aktivitami. Na druhém místě působí ve vzdělání a výzkumu a pouze 13 % dobrovolníků se věnuje dobročinné péči.

Charitativní činnost a vzájemná pomoc lidí v odlehlých oblastech venkova definuje Velkou Británii, která má svoji dlouhodobou tradici v dobrovolnictví. Vláda klade důraz na soběstačnost občanů a komunit a ve své péči ponechává jen ty nejnужnější oblasti, ale i tak podporuje mnoho činností dobrovolnictví především mezi mládeží. První dobrovolnické centrum zde bylo založeno až v sedmdesátých letech 20. století a nyní existují národní dobrovolnická centra v Anglii, Skotsku, Walesu a v Severním Irsku. Kromě toho i vládní organizace ActiveCommunity Unit, která koordinuje celostátní politiku dobrovolnictví (Tošner, Sozanská, 2002).

1.3.3 Dobrovolnictví v České republice

Filantropické aktivity v českých zemích se rozvíjely už ve středověku a zcela přirozeně se soustřeďovaly kolem církve. V této době můžeme filantropickou agendu rozdělit do dvou velkých oblastí – dobročinnost obecně humanitární a dobročinnost

duchovní. Od 13. století bylo nejčastějším druhem dobročinnosti pomoc chudým, vdovám a sirotkům, o které si můžeme přečíst v mnoha vyprávěcích pramenech např. v Kristiánově legendě. Od 14. století se rozmohlo zřizování nadací, útulků apod. charitativní činnosti zabezpečující široký okruh potřebných od péče o chudé, staré, sociálně či zdravotně handicapované osoby.

Velký zlom nastal na přelomu padesátých a šedesátých let 19. století, kdy bylo dokončeno formování moderního českého národa se všemi sociálními, politickými, kulturními i ekonomickými atributy. Filantropické činnosti zůstaly nadále v rukou církve i neziskového sektoru, ale začal se zvyšovat i podíl státu. Do jejich působnosti přešly po roce 1868 zaopatřovací a chudinské ústavy a zvyšoval se i zájem v péči o nemocné, staré a chudé (Tůma, in Frič, Goulli, 2001).

V 19. století vzniklo i mnoho vlasteneckých spolků podporujících umění, kulturu, vědu či vzdělání. I dnes se můžeme shledat s některým z nich, nejznámějším je např. Sokol. Velký rozvoj nastal i po vzniku samostatného Československa. Struktura dobrovolných organizací byla bohatá, zahrnovala sítě malých organizací a poboček až po okresní, zemská nebo národní ústředí. Také zde byla veliká škála organizačních forem: soukromé, obecní, národnostní, náboženské až po tzv. spolky s charakterem polooficiálním. Polooficiální forma byla charakteristická širokým spektrem kompetencí jako zemské a okresní péče o mládež, Československý červený kříž, Masarykova liga proti TBC. Vývoj dobrovolné činnosti Československa byl bohužel pozastaven německou okupací a pozdějším vznikem socialistického státu (Tošner, Sozanská, 2002).

Miroslav Vaněk (in Frič, Goulli, 2001) uvádí že, veškerá činnost všech forem nezávislých organizací byla postupně a cílevědomě redukována. Neziskové organizace, které poskytovaly veřejně prospěšné služby, byly nahrazeny činností tzv. „rozpočtových“ a „příspěvkových“ organizací, jejichž činnost byla trvale hrazena státem a podléhala tudíž státní kontrole. Dokonce i církev byla v jejich charitativní činnosti omezena a např. její sociální služby provozované v církevním zařízení mohly sloužit pouze jako domovy pro přestárlé kněze, jeptišky a řádové bratry. Podle (Frič, Pospíšilová, 2010) měl dobrovolnictví ve vlastní režii socialistický stát, který podporoval dobrovolníky prostřednictvím Národní fronty, která měla za úkol permanentně mobilizovat pracující občany ve prospěch režimu. Dobrovolníci tedy byli neodmyslitelnou součástí budovatelského nadšení a pomáhali plnit pětileté plány hospodářského rozvoje. Účast občanů na „brigádách“ (dobrovolnických akcích) ve volném čase byla za komunismu masovým fenoménem.

Velká změna nastala až v roce 1989, kdy prezident Václav Havel začal hlásat hlavní myšlenku občanské společnosti, založené na spolupráci a vzájemné solidaritě plnoprávných a svobodných občanů. Dlouhou dobu však trvalo, než byla objevena vlastní identita nového Československa a přirozená lidská potřeba pomáhat ostatním lidem, které považujeme za slabší, neboť se ocitli v těžké životní situaci a nemohou si z ní sami pomoci. Konečně došlo k rozvoji neziskových organizací, různých spolků a sdruženích potlačených komunistickým režimem. Jednalo se o mnoho sportovních, kulturních, dětských organizací, kde lidé dobrovolně realizují řadu aktivit, ať už pro sebe nebo pro druhé. I tak neziskový sektor zůstává stále na okraji společnosti a status dobrovolníka ve společnosti je stále na nízké úrovni, zejména pokud budeme Českou republiku srovnávat s USA nebo se západoevropskými zeměmi (Tošner, Sozanská, 2002).

Zahraniční studie dobrovolnictví v postkomunistických zemích totiž předpokládají, že před rokem 1989 dobrovolnictví neexistovalo a začalo se rozvíjet teprve po roce 1989. Proto díky této dlouhodobé absenci dobrovolnictví si můžeme vysvětlit nižší úroveň dobrovolnictví u nás. V období socialismu se rozlišovali dva typy dobrovolnictví a to „opravdu dobrovolné“ a „kvazi dobrovolné“. „Opravdu dobrovolné“ znamenalo dobrovolnictví vznikající v opozici proti socialistickému režimu a „kvazi dobrovolné“ byla naopak dobrovolná činnost kontrolována státem. Oba typy se však po pádu režimu rozpadly, a proto se po roce 1989 muselo dobrovolnictví znovu rozvinout od nuly a to zakládáním nových dobrovolných organizací podle vzoru západních demokracií (Pospíšilová, 2011). Avšak podle Pavla Friče je na tom Česká republika v dobrovolnictví proti ostatním postkomunistickým zemím regionu střední Evropy mnohem lépe. Neboť podíl dobrovolníků, pracujících v neziskovém sektoru, na celkové zaměstnanosti je u nás 1,1 % a oproti tomu v Maďarsku a na Slovensku je to jen 0,3 % (Frič, 2001).

Pavol Frič rozlišuje dva typy organizací občanské společnosti v České republice a to „staré organizace“, které slučovaly občany před rokem 1989, a „nové organizace“ vzniklé po roce 1989. Staré organizace se mohou chlubit stále vysokým počtem svých členů (myslivci, rybáři, sportovní organizace, dobrovolní hasiči, zahrádkáři, atd.), nové organizace sice nemají tak širokou členskou základnu, ale zato spojují svoji identitu s rozvojem občanské společnosti (Frič, Pospíšilová, 2010).

Údaje uvedené v knize Jiřího Tošnere *Obecné otázky neziskového sektoru* (1999) dokazují, že ještě v roce 1997 neziskové organizace málo využívaly dobrovolné práce. U dvou třetin organizací, kde bylo využíváno dobrovolníků, působilo průměrně jenom 1 – 15

dobrovolníků měsíčně a u poloviny organizací odpracoval 1 dobrovolník pouze 1 – 10 hodin měsíčně. A z výsledků z roku 1998 z publikace *Aktivita a potřeby neziskových organizací v České republice* vyplývá, že 11% ze zkoumaných neziskových organizací nevyužívá neplacenou práci dobrovolníků. A mezi hlavní problémy, proč stále nejsou využíváni dobrovolníci v organizacích, tak jak by měli, považuje více než třetina organizací nábor nových dobrovolníků (Frič, 1998).

Rozvoj a změnu v dobrovolnictví nám v současnosti přináší neustále přibývajících množství neziskových organizací, rozšiřující se podvědomí o dobrovolnictví, nově zakládána dobrovolnická centra, Mezinárodní rok dobrovolnictví a především zákon č.192/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) (Tošner, Sozanská, 2002).

1.4 Nové trendy v dobrovolnictví v České republice

Tak jako většina odvětví lidského života i dobrovolnictví u nás prošlo inovací díky neustálým politickým, ekonomickým a sociálním změnám. Dobrovolnictví v České republice si hledá svoje uplatnění a snaží se transformovat tak, aby bylo prospěšné jak společnosti, tak samotným dobrovolníkům a především lidem, kteří pomoc potřebují. Výraznou změnou v dobrovolnictví je, že se organizace snaží zaměřit místo na pouhé hledání dobrovolníků, mnohem více na vzdělávání či školení dobrovolníků. Navíc je velmi výrazná orientace na mládež a komerční společnost. Velkou novinkou v této oblasti je tzv. sociální podnikání (ekonomie) a firemní dobrovolnictví (Havlíčková, 2009).

Sociální podnikání (ekonomie)

Sociální podnikání je v současné době na značném vzestupu jak v zahraničí, zejména v Evropě a USA, ale již také v Latinské Americe a Asii, tak i u nás v českém prostředí. Sociální ekonomie zahrnuje aktivity, které jsou prováděny organizacemi jako např. vzájemně prospěšnými organizacemi a spolky či družstvy. Jejich společné etické východisko vychází z principů:

- Nezávislost řídicích struktur z principů
- Cílem je služba členům nebo komunitě, neprimárně vytvářena na zisku
- Demokratický rozhodovací proces

- Nadřazenost lidí a práce nad kapitálem a rozdělováním zisku (Dohnalová, Průša, 2011).

Dobrovolnictví podporované zaměstnavatelem (firemní dobrovolnictví)

Firemního dobrovolnictví se v České republice propaguje od konce 90. let minulého století a nejvíce se mu věnuje organizace Fórum dárců. Tomuto druhu dobrovolnictví se věnovalo v roce 2010 2,5 % občanů od 15 let, což je jenom zlomek oproti 30 % formálních dobrovolníků. Avšak dobrovolnictví podporované zaměstnavatelem se silně prolíná s formálním dobrovolnictvím. Firemní dobrovolníci se od ostatních odlišují jejich věkem vzděláním, neboť většina z nich jsou totiž lidé v produktivním věku a se středoškolským či vysokoškolským vzděláním (Frič, Pospíšilová a kol, 2010).

Firemní dobrovolnictví je založeno na úmyslu firmy poskytnout svým zaměstnancům čas a motivaci k dobrovolnické činnosti. Proto firmy hradí náklady na čas svých zaměstnanců a ti tento čas, úsilí a energii a nápady investují do veřejně prospěšných programů. Firemní dobrovolnictví nemá přínosy jen pro veřejně prospěšné organizace a komunitu, které je pomáháno, ale i pro samotnou firmu a zaměstnance. Např. pro firmu má firemní dobrovolnictví význam ve zlepšení výkonu týmů, zlepšení image firmy, rozvoj manažerských dovedností ve skutečném a náročném prostředí. Pro samotné zaměstnance přináší dobrovolnictví spokojenost při konání něčeho užitečného, rozvíjení nových dovedností nebo stimuluje inovativní myšlení a podněcuje schopnost učení k něčemu novému (<http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-firem/> [cit. 2013-02-17]).

1.5 Zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě)

Zákon o dobrovolnické službě je novou právní normou, která nemá v minulém ani v současném právním řádu České republiky žádnou obdobu. Už podle názvu lze usoudit, že tento zákon nemá za cíl upravovat celou oblast dobrovolnictví, ale pouze dobrovolnickou službu (Šormová, Klégrová, 2006).

K vytvoření zákona o dobrovolnické službě v České republice dopomohl především rok 2001, který byl vyhlášený Organizací spojených národů (OSN) jako Mezinárodní rok

dobrovolníků a prostřednictvím celosvětové kampaně bylo upozorněno na práci dobrovolníků a poukázáno na zahrnutí dobrovolnictví do právního řádu. V České republice proto vznikla první zákonná norma upravující dobrovolnictví, která byla podepsána 24. dubna 2002 a vešla v účinnost k 1. lednu 2003. Konkrétně se jedná o zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů).

Tento fakt, že Česká republika patří mezi jednu z mála zemí EU disponující legislativní úpravou dobrovolnictví, byl pozitivně vnímán i v zahraničí. Náš zákon je strukturován podobně jako zákony upravující dobrovolnickou službu v Belgii, Maďarsku, Itálii, Lotyšsku, Lucembursku, Polsku, Portugalsku, Rumunsku, Španělsku a Makedonii atd. Společný je důraz na oddělení a odlišení dobrovolnické služby od vykonávání pracovního poměru, na úpravu náležitostí smluv uzavíraných mezi organizacemi a dobrovolníky a na způsoby jmenující způsoby ukončení právního vztahu, vyjmenovávání práv a povinností obou smluvních stran (Gjuričová, 2008).

Zákon o dobrovolnické službě zprostředkovává ucelený a vzájemně provázaný systém podmínek, jejichž splnění umožňuje občanským sdružením, obecně prospěšným společnostem, církvím a náboženským společnostem a jejich právníckým osobám, dosáhnout na udělení akreditace pro oblast dobrovolnické služby. Tento zákon se v první části zabývá předmětem úpravy, kde upravuje podmínky, za kterých stát podporuje dobrovolnickou službu organizovanou podle tohoto zákona a vykonávanou dobrovolníky bez nároku na odměnu. Dále definuje pojem dobrovolnická služba, podle zákona jde o činnost, „při níž dobrovolník poskytuje a. pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, b. pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo c. pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací“ (zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů).

Zákon vymezuje okruh lidí, kteří se mohou stát dobrovolníkem, definuje vysílající organizaci a přijímající organizaci a všechny náležitosti smlouvy mezi dobrovolníkem

a vysílající organizací. Také se zabývá udělováním akreditace vysílajícím organizacím, které dobrovolníky vybírají, evidují, připravují pro výkon dobrovolnické služby a uzavírají s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby za podmínky, že mají udělenou akreditaci. Tuto akreditaci uděluje Ministerstvo vnitra ČR na návrh akreditační komise složené po 1 zástupci Ministerstva zahraničních věcí ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Ministerstva životního prostředí ČR, Ministerstva zdravotnictví ČR, Ministerstva kultury ČR, Ministerstva financí ČR a Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. Akreditaci udělí organizaci, která je občanským sdružením, obecně prospěšnou společností, církví nebo náboženskou společností nebo církevní právnickou osobou církve nebo náboženské společnosti. Akreditace je udělována na tři roky a první akreditace byla udělena v červnu 2003.

Ve zbylých paragrafech se zákon věnuje využívání dobrovolnické služby státem a územními samosprávnými celky, dotacemi. Část druhá upravuje změnu zákona o veřejném zdravotním pojištění, třetí část změnou zákona o důchodovém pojištění, čtvrtá změnou zákona o zaměstnanosti, pátá změnou zákona o daních z příjmů a šestá část o změně zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí (zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů).

2 Dobrovolník

V této kapitole vysvětlíme samotný pojem dobrovolník, budeme se zabývat motivací a osobními vlastnostmi dobrovolníků a v neposlední řadě jeho rolí v organizaci, k níž patří získávání, výběr, výcvik, supervize, hodnocení dobrovolníků, uzavření kontraktu s dobrovolníkem, ukončení poměru s dobrovolníkem a pojištění dobrovolníků. V této kapitole dojde i k seznámení s pojmem koordinátor dobrovolníků.

2.1 Definice dobrovolníka

Podle (Tošner, Sozanská, 2002, s. 35) je dobrovolník člověk, „*který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti.*“ Občas se staneme dobrovolníky, aniž bychom si uvědomovali, že jimi jsme. Neboť dobrovolníkem jsme i tehdy, když nabídneme pomoc kolemjdoucím nebo vypomáháme při školní akci. Tyto dobrovolné činnosti charakterizují termíny jako samozřejmost, spontánnost, nečekání vděku či odměny.

Někdo může vnímat dobrovolníka jako spolehlivého pomocníka, na kterého se může obrátit s podobnými nároky jako na placené zaměstnance (Tošner, Sozanská, 2002). Avšak i v dobrovolnictví existují jasná vymezení, která limitují činnosti dobrovolníka. Zásadní podmínkou je, že by dobrovolník neměl nahrazovat činnost profesionálů, anebo naopak vykonávat neoblíbené úkoly, které obvykle nikdo z organizace nechce dělat (Müllerová, 2011).

Dle zákona je dobrovolníkem každá fyzická osoba, starší 15 let, vykonávala-li dobrovolnickou službu na území České republiky nebo starší 18 let, pokud vykonává dobrovolnickou službu v zahraničí. Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací (zákon č. 198/2002sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů). Protože dobrovolníci nevykonávají činnosti v pracovně právním režimu, nejsou tedy profesionálními odbornými pracovníky v sociálních službách podle zákona č. 108/2006 Sb. Dobrovolníci vykonávají svou činnost v režimu zákona č. 198/2002 Sb. a proto nemohou ani být registrováni jako poskytovatelé sociálních služeb.

Dobrovolná pomoc by měla vycházet z motivace, očekávání a potřeb dobrovolníka, vedení organizace, zaměstnanců i klientů, pro které je dobrovolná činnost určena. I když se zdá, že dobrovolníka můžeme brát jako levnou pracovní sílu, není tomu skutečně tak. Dobrovolníkovi sice není vydávána mzda, mohou mu však být hrazeny alespoň režijní náklady např. cestovné, pomůcky, občerstvení, atd., jejichž vyplacení vychází z charakteru pracovní činnosti. Dále organizace vydá finanční částku koordinátorovi dobrovolníků, který realizuje přípravu dobrovolníků, koordinuje jejich činnosti, zařizuje vhodné pracovní prostředky a místo (Müllerová, 2011).

A proč jsou dobrovolníci v organizacích využíváni? Neboť mohou značně přispět k rozvoji organizace, pomohou realizovat činnosti, které se při běžném provozu neustále odkládají, přinesou nový pohled na věc, kontakty, nápady, zkušenosti, poskytnou organizaci zpětnou vazbu, zabraňují nežádoucímu stereotypu a rutině, poskytnou klientům neformální vztah a mohou posílit i prestiž celé organizace.

I když je mnoho důvodů, proč by mělo docházet k stále častější tendenci využívání dobrovolných pracovníků, je zde i spousta důvodů a bariér, díky kterým k tomuto rozvoji nedochází. Hlavní překážkou je, že je dobrovolnictví naší veřejností chápáno jako něco výjimečného. Nejvíce bariér vychází ze strany vedení organizace a zaměstnanců organizace, kde dochází k častému nepochopení potřeby řízení činnosti dobrovolníka, k jejich obavám z rizika úrazu či škody způsobené dobrovolníkem, jejich nedostatečné informovanosti o dobrovolnictví, jejich nedůvěře v čestné motivy dobrovolníka a stálé domněnky, že v České republice je málo zájemců o dobrovolnictví atd. (Müllerová, 2011).

2.2 Vlastnosti a motivace dobrovolníka

Většina dobrovolníků vykonává svou činnost zejména proto, že posiluje jejich sebevědomí a zapadá do jejich představ seberealizace. Navíc rozvíjí schopnosti a nové dovednosti potřebné k pomáhání nebo pro budoucí povolání a mohou se díky dobrovolnictví připadat obohaceni a odměnění získáním nových přátel, sociálních kontaktů a nových zkušeností. V neposlední řadě mnohé z nich dobrovolnictví naplňuje pocitem užitečnosti a považují dobročinnou činnost za smysluplné vyplnění volného času. Převažující roli v rozhodování stát se dobrovolníkem sehrává určitý soubor dispozic, k nimž patří empatie, altruismus a internalizované normy vzájemnosti. Dispoziční empatie a ochota zapojit se do

určité dobrovolnické činnosti se projevuje u dobrovolníků se zvýšenou mírou rysů „prosociální osobnosti“ (Zášková, Mlčák, 2009).

Prosociální chování, tedy altruismus, má většinou znak pohotovosti zřít se vlastního dobra ve prospěch jiné osoby nebo celé skupiny osob. Dalšími znaky altruistického chování může být že, jednání má účel samo v sobě a není zaměřeno na vlastní zisk, jednání je prováděno dobrovolně a jednání způsobuje dobro. Dobro je však diskutabilní, neboť záleží i na předmětu, kterému je pomoc poskytnuta. Ti mohou být oním myšleným dobrem někdy i postižení, nebo se může dít na úkor druhých (Nekonečný, 2009).

Podle (Müllerová, Doležalová, Sedláková, 2006) se lidé chtějí stát dobrovolníky z mnoha důvodů např. kvůli aktivnímu využití volného času, získání nových přátel a kontaktů, možnosti získat praktické zkušenosti a především nové znalosti, možnosti zvýšit si vlastní kvalifikaci, seberealizovat se, kvůli vědomí vlastní potřebnosti a možnosti realizovat vlastní nápady.

I přesto, že existuje mnoho důvodů, proč člověk vykonává dobrovolnickou činnost, určitě ho potěší zpětná vazba od organizace, kterou může být hodnocení a ocenění jeho práce, nebo mu postačí pouhé poděkování. Mezi drobné možnosti poděkování patří např. ocenění při Mezinárodním dni dobrovolníků (5.12), přání k svátku nebo k narozeninám, malý dárek nebo přání k Vánocům, pozvání na neformální setkání týmu, děkovný dopis, uspořádání slavnostního setkání dobrovolníků, uvedení dobrovolníka ve výroční zprávě, podpoření osobního rozvoje a dosažení nových dovedností, umožnění vystoupení v médiích, zajištění cen od sponzorů (sleva na nákup, volné minuty do fitcentra, lístky do divadla atd.). Studentům se vydává osvědčení o dobrovolnické činnosti nebo je dokonce dobrovolná činnost uznána jako praxe (Novotný, Stará, 2002).

Bohužel motivy jednotlivých dobrovolníků nemusí být vždy jednoznačně pozitivní a nemusí upřednostňovat prospěch ostatní. Mezi tyto negativní motivy můžeme zařadit panovačnost a s ní spojenou nerealizovanou snahu ovládat a kontrolovat druhé nebo zvyšování pocitu vlastní důležitosti u lidí s deficitem sebeúcty, spolu s touhou potkat ještě ubožejší lidi (Zášková, Mlčák, 2009).

2.3 Role dobrovolníka v organizaci

Role dobrovolníka v neziskových organizacích bývá často podceňována, většinou nemají o dobrovolnický program zájem, neboť vyžaduje evidenci dobrovolníků, jejich výcvik i supervizi. Dobrovolník může v organizaci pracovat bez nároku na finanční odměnu, ale může být i profesionálem, který má kromě vzdělání, praxe a motivace další formální předpoklady pro výkon své činnosti dané pracovně právní legislativou. Tento dobrovolník je již zaměstnancem organizace a ví přesně, co je jeho pracovní náplní, jakou dostane za práci odměnu, kdo je jeho nadřízený a podřízený, jakou má pracovní dobu, jaká jsou jeho práva a povinnosti, včetně nároku na dovolenou a pracovní pomůcky. Stále častější tendencí západoevropských zemí je profesionalizace dobrovolné činnosti, tedy rozšíření o koordinátory dobrovolníků, kteří se vyplatí i z ekonomického hlediska. Hlavním rozdílem mezi obyčejným dobrovolníkem a zaměstnancem s pracovněprávním vztahem je v míře formálnosti např. smlouvy nebo jiného kontraktu. U dobrovolníka pracujeme především s jeho motivací a zvažujeme jiné, nefinanční formy ocenění. (Tošner, Sozanská, 2002). Avšak i tihle pracovníci potřebují stejnou péči jako profesionálové, pokud cítí nedorozumění s kolegy, pocit zbytečnosti, šablonovitosti, nefunguje zde komunikace s personálem, vedením a adresátem služeb, dobrovolník nevydrží a odchází zklamán (Müllerová, 2011).

2.3.1 Koordinátor dobrovolníků

Pokud se organizace rozhodne, že by chtěla spolupracovat s dobrovolníky, potřebuje člověka, který by byl tmelícím článkem mezi dobrovolníky a organizací. Takovým článkem může být koordinátor dobrovolníků, kterému vedení přenechá veškeré dění v oblasti dobrovolnictví, zastupuje organizaci v této oblasti na veřejnosti a hlavně je klíčovou postavou pro samotné dobrovolníky, kteří vědí, na koho se obrátit (Beranová, 2002).

Koordinátor by měl podle (Ochman a Jordan, 1997) „rád pracovat s lidmi, rád prezentovat svou roli, mít řídící schopnosti a dostatek času k vykonávání své funkce“. Koordinátorem by se měl stát člověk, který zná dobře projekt, je odborníkem v dané oblasti a umí poradit, je dobrým psychologem i pedagogem, je dobrým organizátorem, je otevřený, důsledný, spravedlivý, umí navodit přátelskou atmosféru a umí zajistit přiměřenou technickou podporu (Dobrovolníci v neziskových organizacích, 2001).

Koordinátor dobrovolníků má na starosti veškeré záležitosti týkající se dobrovolníků. Koordinátorem může být člen týmu zaměstnanců, ale i dobrovolník, který se musí opírat o garanta dobrovolnického programu. V malých neziskových organizacích funkce koordinátora připadne např. vedoucímu organizace nebo výkonnému zaměstnanci. Jestli se chceme stát koordinátorem, měli bychom absolvovat výcvik v dobrovolnickém managementu nebo se zúčastnit stáže v dobrovolnickém centru či v organizaci s fungujícím dobrovolnickým programem. Koordinátor dobrovolníků má na starosti velkou škálu činností, proto by měl mít po ruce několik asistentů – dobrovolníků a nemělo by se zapomínat na pravidelnou supervizi, která je u všech pomáhajících profesí nepostradatelná (Tošner, Sozanská, 2002).

V rukou koordinátora je samostatný výběr dobrovolníků, jejich trénink, včetně zpracování metodiky, výběr činností vhodných pro dobrovolnictví a zařazování samotných dobrovolníků k pracovní činnosti. Tím jeho práce s dobrovolníky nekončí, po celou dobu dobrovolníky vede, je prostředníkem mezi dobrovolníky a zaměstnanci, vedením i návštěvníky organizace, poskytuje jim hodnocení a občasné poděkování za spolupráci. Navíc se snaží být neustále v obraze prostřednictvím dobrovolnických center, dalších neziskových organizací, masmédiím a zpracovává kodexy či práva a povinnosti dobrovolníků a vede ke všemu potřebnou administrativu (Müllerová, 2011).

Podle Daniely Luskové je koordinátor dobrovolníků „...*kvalifikovaný člověk, který ví, kam má kterého dobrovolníka poslat, ke které práci ho postavit, seznámí ho s prostředím a s lidmi, je s ním v kontaktu, radí mu, odměňuje jej, je mu oporou, když vzniknou problémy a ty problémy také řeší. Hájí zájmy dobrovolníků v organizaci i na veřejnosti. Je nezbytně nutné, aby někdo o dobrovolníky pečoval*“ (Lusková, 2003, s. 14).

2.4 Zapojení dobrovolníka do organizace

Dobrovolníci do organizace přicházejí a odcházejí z ní mnohem častěji než zaměstnanci. Proto je pro organizaci získávání, výběr, výcvik a motivace dobrovolníků neustále opakujícím procesem.

2.4.1 Získávání dobrovolníků

Získávání dobrovolníků má na starosti koordinátor dobrovolníků, který vybírá konkrétní způsoby získávání. Hlavním faktorem při výběru forem je druh akce, o kterou se jedná, jestli jde o nábor dobrovolníků na jednorázovou akci nebo pro opakovanou, dlouhodobou akci. Dobrými „náboráři“ jsou např. bývalí dobrovolníci. V regionech, kde nemají s dobrovolnictvím velkou zkušenost, je třeba věnovat informovanosti veřejnosti hodně energie a zkombinovat více forem dohromady (Tošner, Sozanská, 2002).

Formy, které se k náboru používají, jsou všeobecně známé. Mezi nejčastější patří letáky, plakáty, vývěska, propagace v tisku (dvojím způsobem: náborový inzerát, reportáž o dobrovolnickém programu či činnosti dobrovolníků), místní a regionální rozhlasové či televizní vysílání, náborové akce, spolupráce s dobrovolnickým centrem, internet, nábor na středních a vysokých školách. Do začátku programu nebo na jednorázové akce je dobré získat nové dobrovolníky přes známé a přátele. Pokud jde o hromadný, nábor je vhodné před samotným pohovorem s dobrovolníky uspořádat informační schůzku. „Takřka vždy platí pravidlo „trychtýře“. Pokud v kampani oslovíte tři sta lidí, počítejte s tím, že na informační schůzku jich přijde okolo jednoho sta. Z nich se výcviku zúčastní dvacet zájemců a z těch se dobrými dobrovolníky stane patnáct, což lze považovat za velmi dobrý výsledek“ (Novotný, Stará, 2002, s. 17).

2.4.2 Výběr a výcvik dobrovolníků

Výcvik dobrovolníků záleží na charakteru činnosti, kterou by chtěl vykonávat, nebo na kterou je vybrán. V praxi je proto vyzkoušeno, že před vlastní přípravou je dobré poznat zájemce o dobrovolnictví, ať už při individuálním, nebo skupinovém setkání. Při obou těchto sezeních dojde k ujasnění vlastní motivace a zájmu dobrovolníka a organizace lépe pozná povahu dobrovolníka a seznámí ho s konkrétními nabídkami možné činnosti dobrovolníků (Tošner, Sozanská, 2002).

Pokud se jedná o individuální setkání dobrovolníka s koordinátorem dobrovolníků, zahrnuje schůzka dvě složky a to informační část a samotný pohovor. Tyto dvě části se mohou vzájemně prolínat. Při čemž z informační části by se měl dobrovolník dozvědět o základních informacích dobrovolného programu, informace o organizaci a zařízení, v nichž by měl dobrovolník působit, podmínky, za kterých může dobrovolník činnost vykonávat jako podmínka věku, absolvování školení, minimální časové nároky atd., práva

a povinnosti dobrovolníka, možnosti jeho uplatnění a průběh samotného procesu zapojování nových dobrovolníků (Novotný, Stará, 2002).

Do samotného pohovoru se zájemcem o dobrovolnictví zahrne koordinátor tyto okruhy otázek (co vede účastníka k dobrovolnictví, kde se o něm dozvěděl, jestli má už zkušenosti s dobrovolnictvím, co od něho očekává, kolik času mu chce věnovat atd.), z kterých zjistí možnosti potenciálního dobrovolníka. Může se stát, že koordinátor kvůli nedostatku času zájemce, doporučí dobrovolníka pouze na jednorázové akce, kde není sepsaný kontrakt s dobrovolníkem a ani pro ně neplatí povinnost školení či supervizi. Nebo může dojít i k úplnému odmítnutí dobrovolníka, z důvodu např. akutní psychické krize, kterou buď stále má, nebo se ji snaží překonat díky dobrovolnictví (Novotný, Stará, 2002).

U dobrovolníků, u kterých byl vykonán vlastní výběr činnosti v organizaci, můžeme přejít k samotnému tréninku či školení. Trénink je vždy individuální podle charakteru činnosti, kterou bude dobrovolník vykonávat. Proto může samotná příprava trvat několik minut či hodin, nebo dokonce celý týden či víkend (program 5P) (Müllerová, 2011).

Většina výcviků se provádí ve větším množství zájemců, vhodná je skupina okolo 15 dobrovolníků. Lektorský tým by se měl skládat z koordinátora dobrovolníků, alespoň jednoho zástupce personálu zařízení a vhodná je i účast zkušeného dobrovolníka. Aby byl výcvik zajímavý, měl by obsahovat komunikační hry na stmelení skupiny a navození neformální atmosféry, přednášku, práci v malých skupinách, přehrávání problematických situací a nemělo by se nezapomenout na prostor pro dotazy (Novotný, Stará, 2002).

2.4.3 Supervize dobrovolníků

Se slovem supervize se v posledních letech setkáváme čím dál častěji. Především v sociální oblasti, kde je supervize požadována standardy kvality sociální práce, tudíž přibývá pracovníků, kteří absolvovali výcviky v supervizi, a běžně se s ní setkáváme na pracovištích. Je vnímána jako dlouhodobý proces podporující profesionální kvalitu pracovníků, organizace, málokdy je očekávána krátká nebo jednorázová spolupráce, cílem supervize je i samotná podpora pracovníků, ale není stavěna na osobních cílech pracovníka nebo jeho osobního prospěchu (Libra, 2008).

Jeden z překladů supervize může pochopit jako získávání a poskytování zpětných vazeb. Je tedy zřejmé, že je to forma potřebná, jak pro dobrovolníka, tak pro organizaci, se kterou spolupracuje. Supervize může mít různou podobu a u zvolení formy supervize zvažujeme, o jakou činnost a zařízení se v dané situaci jedná. Neboť bude vypadat jinak

supervize u dobrovolníka pracujícího se zdravotně postiženými a u dobrovolníka pomáhajícího s úklidem po povodni. V obou případech je supervize pro dobrovolníky důležitá, protože se z ní dovídají odpovědi na důležité otázky jako, zda má jejich práce smysl, zda ji dělají dobře, v čem se mohou zlepšit, jak jsou s nimi klienti nebo organizace spokojeni, jestli jejich práce přispívá k plnění poslání organizace a jak oni sami přispívají k úspěchu (případně neúspěchu) projektu, kterého se účastní. Organizace se naopak od dobrovolníků dozvídá nové objektivní informace, které mohou výrazně přispět ke zvyšování kvality jejich dobrovolnických programů (Čechová, 2003).

V dobrovolnictví lze také využít autosupervize, tento druh supervize se používá souběžně se supervizí. Jde o reflektování vlastní práce, kterou může dobrovolník prohloubit vlastním systémem zapisování práce, zvukovými a obrazovými záznamy a vyvinutím způsobů užití těchto záznamů k podpoře autosupervize (Hawkins, Shonet, 2004).

Důležitou osobou supervize je supervizor. V dobrovolnických programech by ho měl zastávat školený pracovník se zkušenostmi v práci se skupinou a znající problematiku dobrovolnictví v dané organizaci. V praxi často tuto roli zastává koordinátor dobrovolníků, ale je dobré, když si k sobě přizve externího supervizora – odborníka v dané oblasti. Mezi hlavní předpoklady patří dobrá znalost programu, dobré komunikační schopnosti a zkušenost v práci se skupinou (Novotný, Stará, 2002).

2.4.4 Hodnocení a oceňování dobrovolníků

Hodnocení mohou podávat jak dobrovolníci organizaci, tak organizace dobrovolníkům. Dobré je, když je práce dobrovolníků hodnocena průběžně a pravidelně. Pokud je dobrovolník hodnocen svým koordinátorem pravidelně, zlepšuje se jejich vzájemná důvěra a otevřenost. Organizace by neměla zapomínat ani na oceňování dobrovolníků, alespoň když dobře a bezproblémově pracují, ostatní kolegové by měli veřejně projevit vděčnost a ukázat, že si jich váží (Dobrovolníci v neziskových organizacích, 2001).

Hodnocení či evaluace dobrovolníků je součástí dobrovolnického programu a souvisí s hodnocením celé organizace. I dobrovolník si zaslouží, aby v jejich práci byly vykazovány počty hodin, které tráví v organizaci, a také jejich přínos organizaci jako celku. U jednorázových akcí je hodnocení jednodušší, dobrovolníci se zhodnotí po skončení akce na setkání organizátorů s účastníky a jsou jim dány návrhy na zlepšení, připomínky. Obtížnější je hodnotit dlouhodobé aktivity dobrovolníků, neboť dobrovolníci dochází do

organizace, postupně jich přibývá a jejich přínos pro organizaci se nedá tak lehce zhodnotit. Proto k této činnosti bývají využíváni stážisté, kteří výsledky mohou využít pro svoje studium, např. v seminární nebo diplomové práci. Student se stává nezávislým pozorovatelem dobrovolníků a pro jejich hodnocení využívá metodu dotazníků, interview a jiných obdobných technik (Tošner, Sozanská, 2002).

Evaluace je nejenom důležitá pro samotné dobrovolníky, ale i pro organizaci, která ji využívá k prezentaci programu navenek a používá ji i jako podklad pro vypracování žádostí o granty nadací, ministerstev, krajů a měst. Hodnocení dlouhodobých dobrovolníků by mělo proběhnout minimálně jednou ročně, průběžně může sledovat počty dobrovolníků, jejich nejčastější připomínky atd. (Novotný, Stará, 2002).

2.4.5 Ukončení spolupráce s dobrovolníkem

Rozchod s dobrovolníkem je jednou z náročnějších prací koordinátora dobrovolníků. Proto se raději snaží co nejvíce věnovat přípravě a výcviku koordinátorů, aby později nemusel nikomu oznamovat, že se na činnost dobrovolníka nehodí. Pokud dobrovolník přijde sám za koordinátorem, že vybraná činnost pro něho není vhodná, je práce koordinátora usnadněna. Rozloučení bývá obtížnější, pokud je dobrovolník velmi motivován a sám nepozná své problémy, které překážejí v pokračování dobrovolné činnosti (Tošner, Sozanská, 2002). Ukončení spolupráce s dobrovolníkem může provést buď koordinátor dobrovolníků, nebo statutární zástupce organizace. Nejlepší způsob je osobní, kde může koordinátor vyříkat a dobrovolníkovi jasně sdělit, proč se s ním loučí. Není-li to možné, pak je dobré poslat doporučeně poštou (Novotný, 2003).

Ukončení vzájemné spolupráce s dobrovolníkem může být tedy dvojitý, po dohodě, nebo propuštěním. Pokud je ukončen vztah dohodou je to kvůli vypršení smlouvy dobrovolníka nebo má k tomu dobrovolník jiné důvody. V tomto případě je dobré dobrovolníkovi poděkovat a popřípadě předat osvědčení o účasti v programu. Propuštěn je dobrovolník tehdy, pokud poruší závažným způsobem programu (např. mlčenlivost) a ohrožuje tím existenci celého programu (Novotný, Stará, 2002).

2.5 Smlouvy uzavírané s dobrovolníky a další právní souvislosti

Smlouva mezi dobrovolníkem a organizací může být uzavřena ústně, nebo písemně. Většinou se rozhoduje dle charakteru činnosti, a pokud sám dobrovolník chce pouze na

základě ústního příslibu vykonávat činnost pro organizaci. Na druhé straně existuje řada dobrovolnických programů, kde dobrovolníky přijímají pouze na základě písemné smlouvy z důvodů evidence dobrovolníků pracujících s dětmi (dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí), potřeby evidence počtu hodin dobrovolné pomoci pro potřebu vykazování jejich činnosti jako penězi vyjádřený příspěvek organizace do rozpočtu projektu nebo z důvodu pojištění zodpovědnosti za případné škody způsobené dobrovolníky (Sozanská, Tošner, 2005).

Ve smlouvě by neměl chybět popis činnosti, kterou bude dobrovolník vykonávat, vymezení místa a doby vykonávané činnosti. Doba by měla být vymezena alespoň rámcově např. jednou týdně po dobu dvou hodin. Součástí smlouvy by mělo být ustanovení o mlčenlivosti o údajích, o klientech a organizaci (dle zákona č.101/2002 Sb. O ochraně osobních údajů), dále že dobrovolník nemá nárok na odměnu s výjimkou úhrady vynaložených údajů spojených s jeho činností (Tošner, Sozanská, 2002).

Tato smlouva uzavřena podle zákona o dobrovolnické službě obsahuje kromě údajů o dobrovolníkovi i dohodu o krytí dobrovolnických nákladů spojených s dobrovolnickou službou (Šormová, 2006). Je dobré když smlouva obsahuje i soupis práv a povinností dobrovolníka, někdy nazývaný Kodex dobrovolníka nebo Etický kodex dobrovolnictví (viz Příloha č. 2).

V poslední řadě je dobré doplnit ustanovení o době trvání smlouvy (zda jde o smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou nebo na dobu plnění vymezeného úkolu a podmínky možnosti přerušování smlouvy, atd.). Kontrakt u dobrovolníků je vždy závislý na jeho činnosti, proto i písemná smlouva nemusí být vždy stejná a může se lišit výběrem jednotlivých článků a ustanovení. Neboť odlišná smlouva bude pro dobrovolníka zalévající květiny v organizaci a pro dobrovolníka starajícího se o zdravotně postiženého uživatele. Po formální stránce by měla být smlouva stručná, jasná, přehledná, a aby její koncept vyhovoval oběma stranám (Tošner, Sozanská, 2002). Typově se dobrovolnická smlouva řadí pod smlouvy příkazní, která se řídí občanským zákoníkem. Pro lepší pochopení smlouvy slouží příloha č. 3 (Hloušek, 2000).

Každý dobrovolník je vystaven určitým rizikům, proto je dobré nechat ho pojistit. Může být pojištěn dvojím způsobem a to úrazovým pojištěním a pojištěním odpovědnosti za škodu způsobenou dobrovolníkem. Oba tyto typy pojištění jsou povinné pro akreditované organizace, které dobrovolníky vysílají. Ostatní organizace si mohou zvážit sami, které

pojištění je pro jejich a dobrovolníky nejvhodnější. Úrazové pojištění se doporučuje především u dobrovolníků vykonávající rizikové činnosti např. pomáhání po přírodních katastrofách, zahraniční mise a některé činnosti vykonávané v nemocnicích. A odpovědnostní pojištění se doporučuje ve většině programů, neboť hradí škody a jejich následky způsobené osobám a organizacím, jež patří k výkonu dobrovolné pomoci, kromě samotného dobrovolníka (Müllerová, 2011).

3 Dobrovolnické centrum

Tato kapitola má za cíl seznámit nás s pojmy dobrovolnické centrum, občanské sdružení Hestia nebo Koalice dobrovolných iniciativ. Navíc se zaměřuje na vznik a rozvoj dobrovolnických center v České republice a podmínkami potřebnými pro vznik dobrovolnického centra.

3.1 Poslání a historie dobrovolnických center

Podle Oldřicha Matouška (2008, s. 49) je dobrovolnické centrum organizace, „...*která zájemcům v ČR zprostředkovává příležitosti k dobrovolné práci a vyhledává dobrovolníky pro organizace, které je potřebují.*“ Navíc zde dochází ke vzdělávání manažerů dobrovolnické činnosti, má na starost organizaci vlastních dobrovolnických programů, stará se o propagaci dobrovolnictví v médiích, vytváří a udržuje příslušné informační databáze, mezinárodní spolupráce v dobrovolnických aktivitách a získává informace o potřebách dobrovolnické práce od obcí, krajů a ústředních orgánů státní správy (Matoušek, 2008).

Donedávna neexistovaly v České republice organizace specializující se profesionálně na management dobrovolnictví tedy dobrovolnická centra. V dobrovolnictví se angažovaly pouze některé neziskové organizace např. Nadace místa v srdci, která organizovala akci „Dobrovolnická dekáda“ nebo organizace Člověk v tísni při ČT, ADRA, které vysílaly dobrovolníky na humanitární a charitativní akce. Počátkem roku 1999 vzniklo u nás pracoviště specializované na dobrovolnictví a nazvané Národní dobrovolnické centrum, které bylo zřízeno občanským sdružením HESTIA a iniciováno za pomoci Nadací Open Society Institute v New Yorku a Open Society Fund v Praze (Tošner, Sozanská, 2002).

HESTIA je nezisková organizace, jejímž hlavním tématem je rozvoj dobrovolnictví, snaží se, aby v České republice přibývalo dobrovolníků a oblastí, v nichž působí a zvyšovala se kvalita dobrovolnických programů a profesionalita lidí. Proto realizuje množství aktivit jako např. výcvikové a vzdělávací programy, poradenství a terapie, supervize a stáže, vydává účelové publikace, spolupracuje se zahraničními iniciativami

a institucemi a přispívá k propagaci a publicitě těchto aktivit (<http://www.hest.cz/hestia/informace-o-hestii/> [cit. 2012-01-02]).

Dobrovolníci byli zpočátku prospěšní a využíváni zejména v sociálních službách a zdravotnictví. Už v roce 1998 byl uskutečněn první samostatný dobrovolnický program nemocnice. Tento program se velice brzo rozšířil, v roce 2001 bylo do něj zapojeno pět zdravotnických zařízení a koncem roku 2009 více než čtyřicet různých zařízení. V sociálních službách se dobrovolníci iniciovali především v domovech pro seniory, v programu s názvem „dobrovolnictví pro seniory“.

V roce 1995 se HESTIA zaměřila na nové téma dobrovolnictví, tedy výběr, školení a supervize dobrovolníků v Programu Pět P, české obdoby amerického programu Big Brother/ Big Sister. První tři dobrovolnická centra vznikla v roce 2000 pod vedením Národního dobrovolnického centra HESTIA ve městech Ústí nad Labem, v Olomouci a Liberci. Díky roku 2001, který byl vyhlášen za Mezinárodní rok dobrovolníků, došlo k velkému rozvoji a vzniku nových dobrovolnických center a navíc byla založena Koalice dobrovolných iniciativ. Tato koalice je volným sdružením organizací za účelem společné reprezentace dobrovolných programů a projektů, jejichž rámec byl vymezen Programem rozvoje dobrovolnictví. Už koncem roku 2001 měla koalice kolem 22 členů a v lednu 2012 až přes 60 organizací s řadou dobrovolnických programů (<http://www.dobrovolnik.cz/management-dobrovolnictvi/dobrovolnicka-centra-a-programy/> [cit. 2012-12-01]).

Podle Jiřího Tošnera a Olgy Sozanské (2002, s. 100) je „...základním posláním dobrovolnických center propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti a spolupráce s neziskovými organizacemi v regionu s cílem zapojení co největšího počtu obyvatel do řešení problémů komunity.“ Toto poslání realizují pomocí mnoha činností, jako jsou vlastní dobrovolnické programy, spoluprací s regionálními programy, s masmédií, obcemi, samosprávami i státními orgány, vzděláváním a výzkumem a mezinárodní spoluprací (Tošner, Sozanská, 2002).

3.2 Podmínky potřebné pro vznik dobrovolnického centra

Podmínek závazných pro nově vznikající dobrovolnická centra „manažerského“ typu je několik. Prvním naším krokem při zakládání centra by mělo být rozhodnutí, zda otevřeme centrum při fungující organizaci, nebo úplně nové samostatné centrum.

Aby naše centrum fungovalo a zajišťovalo svoje poslání, je dobré držet se určitého postupu. V první řadě nesmíme zapomenout na zajištění finančních zdrojů, kde je dobré udělat si přehled zdrojů reálných i potenciálních, zpracovat fundraisingový plán a různé žádosti o granty či dotace. Dalším krokem může být výběr koordinátora dobrovolnického centra a ostatních spolupracovníků. Do tohoto kroku můžeme zařadit i zajištění výcviku nebo stáže pro koordinátora, pokud nemá větší zkušenosti s dobrovolnictvím nebo s neziskovým sektorem. K dalším úkolům patří zajištění technického zázemí, příprava informačních materiálů, prezentace našeho centra či vytvoření poradního výboru z významných osobností města. Ostatní činnost souvisí s vytvořením skupin dobrovolníků při dobrovolnickém centru, jako je zmapování škol, spolků, klubů, církví, kde můžeme dobrovolníky oslovit, příprava a realizace úvodního cyklu seminářů a diskusních klubů, příprava, konzultace a supervize koordinátorů, supervize, atd. Všechny kroky vedou k přípravě dobrovolnického centra k nabídnutí:

- výcviku koordinátora
- stáže v jejich centru
- know-how dobrovolnických programů a projektů
- pomoc při prezentaci (Tošner, Sozanská, 2002).

4 Oblasti dobrovolnictví

Tato kapitola pojednává o oblastech, ve kterých se uplatňuje dobrovolnická činnost. Mezi tyto hlavní oblasti patří zdravotnictví, sociální služby, sport, kultura, nebo také práce dobrovolníků s dětmi a mládeží, v ochraně životního prostředí a v církevních a náboženských organizacích.

4.1 Dobrovolnictví ve zdravotnictví

Dobrovolník ve zdravotnictví má svou specifickou roli, neboť se na rozdíl od zdravotního personálu nemusí zajímat a starat o nemoc a o to, co pacient nemůže, ale orientuje se na co, co je zdravé a co pacient i přes nemoc může. Nejvíce se zaměřuje na lidský kontakt a svými možnostmi a schopnostmi podporuje a doplňuje personál.

Míst ve zdravotnictví, kde dobrovolníci doposud pomáhají, je celá řada. Jednotlivé zařízení si můžeme rozdělit na dětské zařízení a zařízení pro dospělé. Mezi dětské patří klinika dětské hematologie a onkologie, Klinika dětské neurologie, Pediatrická klinika, Oční klinika a neurochirurgické oddělení, Dětská psychiatrická klinika, Ortopedická klinika, Klinika ORL, Dětské ARO, Dětská chirurgická klinika, Kardiocentrum atd. Za dospělými pacienty přicházejí dobrovolníci do Léčebny dlouhodobě nemocných, Oddělení chronické resuscitace a intenzivní péče, Interní klinika, Radioterapeuticko-onkologické oddělení, Klinika rehabilitace, Spinální jednotka, ARO, Centrální příjem atd. (Dohnalová, Vejdělková, 2009).

Podle (Kořínková, 2010) je za posledních deset let rozvoj dobrovolnických programů v systému zdravotní péče v ČR viditelný a zřetelný. Vývoj dobrovolnictví v nemocnicích pozitivně ovlivnily mezinárodní akce Volonteuropa 2000 v Praze, Mezinárodní rok dobrovolníků 2001 a přijetí Zákona č. 198/2002 Sb. O dobrovolnické službě.

4.1.1 Typy uspořádání dobrovolnictví v nemocnici

České uspořádání se hodně inspirovalo a podobá modelům v USA. U nás se tedy rozlišují dva typy uspořádání dobrovolnictví v nemocnicích a to interní model a smíšený

(externě- interní) model. V interním modelu si dobrovolnický program realizuje sama nemocnice. Proti tomu u smíšeného modelu je důležitým partnerem nemocnice nestátní nezisková organizace (dále jen NNO) se zkušenostmi s dobrovolnictvím. Prvním používaným modelem byl smíšený model spíše externí, kdy NNO organizuje celý dobrovolnický program pro nemocnici sama. Nicméně se později ukázalo, že podpora a spolupráce nemocnice s NNO je při projektu nutná. Výhodou smíšeného modelu jsou větší možnosti financování projektu a nevýhodou rozdělení kompetencí mezi NNO a nemocnici a z toho plynoucí kooperace (Novotný, Stará, 2002).

4.1.2 Role a kompetence v řízení programu

Na realizaci dobrovolnického programu se podílejí především garant programu, koordinátor dobrovolníků a kontaktní osoba. Aby celý program fungoval, musí být správně zvoleny osoby na těchto pozicích. Garant programu by měl mít řídicí a organizační schopnosti, osobnostní předpoklady i dostatek vědomostí. Garant by měl absolvovat výcvik či vzdělání v managementu (dobrovolnických) programů, nebo alespoň absolvovat stáž v zařízení, kde již program funguje. Garantem může být hlavní sestra nemocnice, vedoucí psychosociálního oddělení i sociální pracovník. Mezi jeho hlavní kompetence patří odpovědnost za vytvoření funkčního modelu a koncepce dobrovolnického programu, garantuje program, spolupracuje v týmu na rozvoji zdravotní péče, spolupracuje s regionálními dobrovolnickými centry a dalšími NNO, podílí se na finančním zajištění programu, atd. (Novotný, Stará, 2002).

O koordinátorovi dobrovolníků pojednávala již třetí kapitola, proto se nyní zaměříme jenom na specifika koordinátora ve zdravotnictví. I když je práce koordinátora nejbližší sociální práci, podle velikosti a podmínek nemocnice se může stát, že ji vykonává někdo jiný. U malých nemocnic může být v roli garanta a koordinátora jedna osoba (Novotný, Stará, 2002).

Důležitou osobou v dobrovolnickém programu v nemocnicích je i kontaktní osoba. Převážně jí může být staniční sestra oddělení, ale i sociální pracovník či herní terapeut. Mezi její činnosti patří výběr dobrovolnických činností, přehled o fungování dobrovolníků přímo na oddělení, dostává od koordinátora informace o nástupu dobrovolníků, shromažďuje seznamy dobrovolníků na svém oddělení, dávají úkoly dobrovolníkům a dohlíží na ně a především spolupracuje s koordinátorem (Novotný, Stará, 2002).

4.1.3 Příklady praxe ve zdravotnictví

Mezi známé a oblíbené aktivity patří canisterapie, kde jsou do dobrovolné činnosti kromě lidí zapojeni i jejich čtyřnozí miláčci. Mezi hlavní zakladatele této terapie ve zdravotnickém zařízení patří Motolská nemocnice, kde se během šesti let fungování zapojilo více jak 42 psů se svými pány. Canisterapie je tedy aktivita dobrovolníků se speciálně vycvičenými psy pro děti i dospělé. Mezi nové techniky canisterapie patří i polohování, kde se jedná o fyzický kontakt pacienta a psa, který má přímý rehabilitační účinek (Dohnalová, Vejdělková, 2009). Hlavními cíli canisterapie u pacientů (především u seniorů v LDN) je zvýšení kvality života, adaptace na nové prostředí, zvýšení sebevědomí, zlepšení jemné i hrubé motoriky a v neposlední řadě i zmírnění stresu a zbavení pocitu osamělosti. Od začátku psích návštěv na LDN se dobrovolníci zaměřovali především na rozveselení pacientů a „psí mazlení“, později byl využíván i k rozptýlení a jako námět k rozhovoru ať už přímo s dobrovolníkem, nebo s personálem či příbuznými (Fiedlerová, 2009).

Dalším příkladem praxe v nemocnicích pod hlavičkou Dobrovolnického centra ADRA v Ostravě docházejí na různá oddělení vyškolení pracovníci. Dobrovolník sem přichází zpříjemnit dobu pacienta, neptá se jich na jejich bolesti ani nezkoumá jejich diagnózu. Součástí jeho činnosti v nemocnici může být hraní her s pacientem, povídání si, čtení, luštění křížovek. Tyto návštěvy nejsou pro jedince pozitivní jenom v sociální oblasti, ale dopomáhají pacientům i při rekonvalescenci a rovněž jsou důležitou terapeutickou složkou (Šimková, 2011).

Důležitou součástí dobrovolnictví v nemocnicích je program Dobrovolníci v nemocnicích. Tento program realizuje samotné Dobrovolnické centrum Fakultní nemocnice v Motole a hlavním externím partnerem je od září roku 2003 Hestia – Národní dobrovolnické centrum. Mezi hlavní zásady tohoto programu je vytvoření fungujícího systému v nemocnicích tak, aby nenarušoval léčebný režim a provoz v nemocnici a vhodně doplňoval práci personálu, tam, kde je to možné. Mezi aktivity dobrovolníků patří jednorázové činnosti, kam patří kulturní akce, výstavy, atd., nebo pravidelné činnosti např. zájmové programy na dětském oddělení, nácvik soběstačnosti pacientů, individuální práce s jedním klientem v roli společníka a jiné (Šimková, 2011).

4.2 Dobrovolnictví v sociálních službách

Sociální služby obsahují široké spektrum činností a oblastí, kde zapojení dobrovolníka vyhledávají. V sociálních službách se tedy objevuje mnoho činností, které však spojuje společný cíl sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. V této oblasti se řada nestátních neziskových organizací stává postupně partnerem státu. Mezi ty hlavní patří Charita, ADRA, nebo Diakonie. Využívání dobrovolníků v sociálních službách potřebuje profesionální management, proto mají v této oblasti nezastupitelnou funkci dobrovolnická centra (Šimková, 2011).

4.2.1 Příklady praxe v sociálních službách

I když je hlavní cíl sociálních služeb jednotný, i tak se různé úkony v jednotlivých zařízeních liší. Například v domovech pro seniory nebo v hospicích pomáhají dobrovolníci jako asistenti, pomáhají jim při společenských akcích, předčítají jim, hrají hry, naproti tomu v k- centrech dobrovolníci pomáhají při poskytování potravinového servisu a hygienických pomůcek či roznášení letáků (Šimková, 2011).

Občanské sdružení Okamžik využívá také při svých aktivitách dobrovolníky. Jeho hlavním posláním je podporovat plnohodnotný a samostatný život lidí se zrakovým postižením a snaží se ho propojovat se světem lidí bez postižení. Mezi hlavní činnosti pomáhání patří jednorázové doprovody nebo program dlouhodobé práce. Při jednorázových doprovodech dobrovolník doprovází klienta po každodenních pochůzkách. Nejčastěji navštěvují lékaře, úřady, obchody, různé návštěvy. Program dlouhodobé spolupráce je pro dobrovolníky poněkud náročnější, vyžaduje jeho pravidelnou spolupráci s nevidomým klientem. Poskytuje mu podporu a kontrolu při nejrůznějších činnostech jako při studiu, při péči o rodinu, při zabezpečování běžných denních potřeb, sportu, kultury atd. (Šimková, 2011).

Dobrovolník v sociálních službách může být osobním asistentem. Cílem služeb osobního asistenta je pomoc člověku, který potřebuje k životu pomoc druhé osoby a který mu pomáhá zvládat úkony, které by dělal sám, kdyby neměl určité postižení. Mezi služby, které osobní asistent obstarává, patří obligatorní služby tedy pomoc při hygieně, sebeobsluze, stravování, pomoc při chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, pomoc při prosazování práv a zájmů i fakultativní služby (poskytnutí informací, psychoterapie). Často si lidé pletou osobní asistenci s pečovatelskou

službou. Rozdílů mezi těmito službami je několik. Např. důvodem poskytování pečovatelské služby je zdravotní indikace (opatření směřující k léčbě), tudíž ji může dostat žadatel na základě lékařova předpisu, který bez stanovení funkční diagnózy předepíše úkony péče. Proti tomu důvodem poskytnutí osobní asistence je snaha o vyrovnaní sociálního handicapu uživatele a potřeby tohoto uživatele jsou testovány pomocí bodovacího systému. Navíc uživatel není povinen využívat k těmto úkonům osobní asistence, neboť si o ní rozhoduje sám. Pečovatelská služba je především od toho, aby poskytovala stanovené úkoly v domácnosti uživatele a v čase, který si sám určí (Hrdá, 2008).

4.3 Dobrovolnictví v kultuře

Dobrovolnictví v kultuře je stále jednou z nejoblíbenějších oblastí lidské výpomoci a participace. V oblasti kultury je angažováno více jak desetitisíce dobrovolníků. Většina z těchto angažovaných jedinců se za dobrovolníka ani nepovažuje, neboť jsou členy neprofesionálních uměleckých souborů a spolků, organizují kulturní a společenské dění kolem sebe nebo se zabývají ochranou a revitalizací místních kulturních památek. K některým uměleckým oborům např. u amatérského divadla patří i spolková činnost, „ochotničení“. V dnešní době fungují jako obecně prospěšné společnosti či občanská sdružení např. Volné sdružení východočeských divadelníků, Svaz českých fotografů, Asociace neprofesionálních komorních a symfonických těles (Šimková, 2011).

4.3.1 Příklady praxe dobrovolnictví v kultuře

Kulturní památky

V oblasti památkové péče se vyskytuje mnoho sdružení a společností pečující o zachování a obnovu historických staveb. Tato činnost bývá spojena s konkrétním hradem, zámkem, divadlem, kostelem, muzeem či galerií. Typickým příkladem je Nadační fond na opravu Kosteleckého kostela na Hané, Občanské sdružení Vaňkovka v Brně, Spolek na záchranu Krašova nebo Centrum CESTA v Táboře (Šimková, 2011).

Jeden z příkladů dobrovolnictví na hradech je workcamp na hradu Cimburk u Koryčan, který vznikl díky občanskému sdružení Polypeje, které získalo v roce 2005 podporu z komunitárního programu Evropské unie Culture 2000. Díky spolupráci na mezinárodním projektu Culture bylo umožněno, aby na záchraně zříceniny hradu,

spolupracovali dobrovolníci ze Slovenska, Polska a z Catanie (italská provincie). Navíc díky INEX-SDA (Sdružení dobrovolných aktivit) se mohou každoročně zapojit i dobrovolníci z Bulharska, ze Slovinska, Srbska, Španělska, Kanady, Koreje a Japonska. Tento workcamp probíhá i v současnosti a vždy se jej účastní kolem pětadvaceti dobrovolníků. Součástí záchranné práce Cimburku jsou i přednášky a ukázky praktických postupů za spolupráce s architekty, památkáři, archeology, statiky, konzervátory a řemeslníky (Lukášová, in Müllerová, 2011).

Knihovny

Díky Libereckému občanskému sdružení vznikl v Krajské vědecké knihovně v Liberci projekt Živá knihovna stereotypů a předsudků. Rozdíl mezi půjčením obyčejné knihy a „živé knihy“ je v tom, že u „živé knihy“ se ocitnete tváří v tvář osobě z určité minority či skupiny, s níž se dostanete do dialogu. Při průběhu této aktivity bylo možné půjčit jedenáct živých knih a to např. Romku, Židovku, Homosexuála, Rusku, Polku, žijící v Čechách, Černocha, Němce žijící v Praze nebo dívku s maniodepresivní psychózou, kteří se snažili změnit stereotypy a předsudky návštěvníků. Zde jsou využíváni dobrovolníci buď jako živá kniha, nebo pomocná síla při přípravě projektu (Šimková, 2011).

Větší knihovny spolupracují s dobrovolnickým centrem, a proto vzniklo mnoho projektů pro dobrovolníky v rámci knihoven, např. ve Vědecké knihovně v Ústí nad Labem jsou využíváni dobrovolníci k výpomoci se zdravotně handicapovanými návštěvníky, podílí se na průzkumech zájmů uživatelů knihovny, pomáhají při zajišťování kulturních akcí. Nebo knihovny Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm, Masarykova veřejná knihovna Vsetín a Městská knihovna Sedlčany se každá svým způsobem zapojili do grantového programu Senioři vítání, kde získaly seniory pro dobrovolnou činnost. Nebo v Regionální knihovně Teplice čtou dobrovolníci dětem o prázdninách (Ježková, in Müllerová, 2011).

Festivaly

Festivaly patří mezi typické aktivity využívající krátkodobé pomoci dobrovolníků. Pro jejich zapojení je zde velice jednoznačná motivace, neboť jsou součástí vzniku kulturní události, zažijí mnoho nevšedních zážitků, dočkají se většinou odměny ve formě akreditace, volných vstupů na koncerty či představení, mají možnost získat ubytování nebo i příspěvek na cestovné či stravu.

Bohužel u velkých českých festivalů, jako je Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary, Letní filmová škola v Uherském Hradišti, hudební festival Colours of Ostrava, Mezinárodní folkový festival Strážnice nejsou dobrovolníci využíváni. Ale naštěstí už najdeme i festivaly, které si na práci dobrovolníku potrpí. Mezi ně patří Mezinárodní taneční festival ProART, pražský festival pouličního divadla Fringe, festival barokního divadla Theatrum Kuks nebo festival Jeden svět od jeho samotného počátku (Müllerová, 2011).

4.4 Dobrovolnictví ve sportu

V České republice se věnuje sportu asi 200 000 dobrovolníků, kteří přispívají mnohem větší dostupnosti ke sportovním aktivitám. Dobrovolníci vykonávají práci vysoce odbornou (trenéři, cvičitelé), která je vázána na určité vzdělání, tak práci nevyžadující odbornou způsobilost (doprava, údržba, pořadatelsví, atd.). Sport na dobrovolné úrovni je na našem území budován už od nepaměti až po současnost. Většina sportovců se zapojí jako dobrovolníci ve sportovním klubu, kde sami aktivně sportují nebo sportovali (Kolář, <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-ve-sportu/> [cit.2012-12-22]).

V oblasti sportu u nás působí několik zastřešujících sportovních organizací a mezi největší z nich patří Český svaz tělesné výchovy, dále Česká obec sokolská, Sdružení sportovních svazů ČR, Orel nebo Česká asociace Sport pro všechny. Jednou z významných aktivit České asociace Sport pro všechny je Program pro seniory, který kromě pravidelných cvičebních hodin pro občany nad 60 let, také pořádá sportovní rekreační pobyty pro seniory (Šimková, 2011).

4.5 Dobrovolnictví v činnosti s dětmi a mládeží

Dobrovolné aktivity zabývající se dětmi a mládeží zastřešují především neziskové organizace, které poskytují dětem a mládeži dlouhodobé zázemí silných sociálních vazeb. Pomocí sdružení nedochází pouze k vyplnění volného času u dítěte, ale i k celoživotnímu nasměrování vycházející z pevného a dobře reflektovaného hodnotového základu i řady dovedností a znalostí velmi cenných pro orientaci v současném světě. Mezi tradiční sdružení dětí a mládeže patří skaut, mladí turisté, pionýři, táborníci, zálesáci i woodcrafteri. Ostatní

sdružení patří do sdružení „nové vlny“, která vznikla až po roce 1990. Většina sdružení nové doby využívá nové technologické vynálezy a opírá se o poznatky moderních pedagogických směrů především zážitkové pedagogiky (Šimková, 2011).

4.5.1 Příklady praxe s dětmi a mládeží

Program Pět P

Mezi nejznámější novodobé manažersky orientované programy pro děti a mládež patří program Pět P. Do České republiky přišel v roce 1996 a nyní je jedním z nejúspěšnějších programů pomáhajících potřebným dětem. Program Pět P (Podpora, Přátelství, Prevence, Pomoc a Péče) je obdobou programu Big Brothers Big Sisters of America z USA a na jeho počátku stál Open Society Fund. Garanci nad realizací programu pro celou naši republiku převzalo Národní dobrovolnické centrum HESTIA, které také vytváří metodiku Programu Pět P a koordinuje činnost jednotlivých regionálních center programu (Tošner, Sozanská, 2002).

Program Pět P je volnočasový program pro děti ve věku od 6 do 15 let, který je zaměřen na řešení sociálních a komunikačních obtíží dětí a funguje na principu přátelského vztahu jednoho dítěte s jedním dospělým dobrovolníkem. Tato profesionálně vybraná dvojice se věnuje společně volnočasovým aktivitám a schází se po dobu nejméně deseti měsíců na jedno odpoledne v týdnu. Dobrovolník by měl být dítěti kamarádem, který dobře působí na posilování sebevědomí dítěte, rozšíření jeho motivace k navazování přirozených vrstevnických vztahů či na vytvoření prostoru pro růst sociálních dovedností. Hlavním cílem je, aby si dítě našlo nového člověka pro sebe, který na něj oproti rodičům má čas a může se mu svěřit a navíc si s ním hrát (Šimková, 2011).

Mezi SMART cíle programu Pět P patří:

- *„Předcházet a zastavit ohrožení vývoje dítěte pomocí aktivizačních činností a zprostředkováním kontaktu se společenským prostředím.*
- *Rozvíjet schopnosti uživatelů služby.*
- *Poskytnout dětem pozitivní dospělé vzory.*
- *Dosáhnout v subjektivním hodnocení dětí a jejich zákonných zástupců dílčích pozitivních změn u většiny klientů zařazených do programu.*

- *Umožnit dětem zařazeným do programu, které o to projeví zájem, minimálně 4x ročně se zúčastnit jednorázových aktivit a 1x ročně letního tábora“ (Manuál programu Pět P, 2009, s. 4).*

I když je program zaměřen na konkrétní pomoc dětem, uživateli této služby jsou i celé rodiny s dětmi. Zákonným zástupcům jsou nabízeny programy jako základní sociální poradenství a psychosociální poradenství. Program Pět P dbá na dodržování lidských práv a základních osobních svobod, zachovává lidské důstojnosti klientů a jejich rodin a vše probíhá v přirozeném sociálním prostředí dítěte. Navíc se snaží podporovat klienta v chování vedoucí ke změně jejich sociální situace, aby mohl i nadále zůstat ve svém přirozeném prostředí. Navíc Program Pět P se snaží o šíření dobrovolnictví jako kvalitní formy mezilidské pomoci v České republice (Manuál programu Pět P, 2009).

Program LATA

Program LATA je určen pro mládež ve věku od 15 do 21 let, kteří stojí na hraně zákona nebo ji již překročili. Jde tedy o mládež, která se dopustila trestného činu a je trestně stíhána a účast v programu LATA jim byla doporučena soudem. Program tudíž hodně spolupracuje se soudy a také je důležitá spolupráce s dobrovolníky, kteří budují blízký vztah s klientem. Z programu jsou vyloučeni klienti závislí na alkoholu či drogách, kteří se dopustili násilné trestné činnosti (Tošner, Sozanská, 2002).

Tento program se u nás realizuje od roku 1993 a do poloviny roku 1995 měl již 56 párů dobrovolníků. Slovo LATA se skládá z několika významů. První význam laty je druh hroznovitého květenství, toto logo bylo použito pro program, neboť jím chtěli vyjádřit spojení klienta s propojenou skupinou lidí, které jej podporují jako kurátor, advokát, učitel, rodič nebo dobrovolník. Dále LATA představuje zkratku slov pro Laskavá Alternativa Trestu pro Adolescenty. Za třetí LATA znamená ve staré češtině osobu, která porušuje zákon a jednou z posledních asociací pro vznik tohoto názvu bylo, že LATA jsou poslední dvě slabiky místního názvu Palata, neboť v ulici Horní Palata se koná setkání dobrovolníků v Praze (Matoušek 1996).

Program HoSt Home-Start Česká republika

HoSt Home-Start navazuje v České republice na dlouholetou zahraniční zkušenost a je jedinečnou formou práce dobrovolníků zaměřenou na podporu rodin s dětmi. Výjimečná je díky tomu, že nabízí podporu rodinám v jejich přirozeném prostředí, a to prostřednictvím proškolených dobrovolníků. Práce dobrovolníka je zaměřena na podporu obou rodičů nebo na jednoho rodiče, kteří mají alespoň jedno dítě v předškolním věku, tedy do 6 let, a kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci. Tito dobrovolníci jsou sami také rodiči, a proto nabízejí svůj čas a zkušenosti rodinám, které to potřebují. Jejich vztah s klientem je založen na přátelské pomoci, snaží se vytvořit zázemí pro rodiče, kterým chybí jistota v přirozené síti, a podpořit jejich důvěru v jejich rodičovské schopnosti či posílit jejich motivaci pro zvládání nepříznivých životních situací (Šormová, Klégrová, 2006).

4.5.2 Žáci a studenti jako dobrovolníci

V České republice tvoří studenti středních a vysokých škol převážnou část dobrovolníků. Proto realizují dobrovolnická centra řadu projektů vedoucích k oslovení mladých lidí. Jeden nejznámějších programů je program Gabriel a jeho projekt „Rozvoj občanských čtností – dárcovství a dobrovolnictví dětí a mládeže“, jehož cílem je vhodným způsobem přiblížit mladým lidem možnosti zapojení do dobrovolnických a dárcovských aktivit nebo zahájit realizaci vlastních projektů. Studentům, kteří se rozhodnou stát dobrovolníky, je nabízeno velké spektrum dobrovolnických činností od práce v útulcích po pomoc při přepravě postižených dětí či doučování dyslektických dětí. Některé z aktivit vyžadují u dobrovolníků zletilost, čímž jsou někteří zájemci ve své volbě limitováni (Tošner, Sozanská, 2002).

Dobrovolnickou činnost studentů můžeme rozdělit do čtyř skupin.

- **Individuální dobrovolnictví** – jedná se o nejrozšířenější formu dobrovolné činnosti, kde si dobrovolník vybírá sám organizaci, která ho zaujme, a začne v ní působit. Zde je velikou výhodou, že má dobrovolník vypracovaný systém zaškolení a má k sobě koordinátora, který se mu věnuje.
- **Miniprojekty** – tato forma dobrovolnictví je založena na partě středoškoláků, kteří vymýšlejí vlastní miniprojekty. I zde jsou výhody jako samostatný výběr oblasti zájmu studentů a vymýšlení si vlastního obsahu, naopak nevýhodou může být

obtížnější role koordinátora, který se stane spíše pozorovatelem a rádcem. Studenti se společně domlouvají na obsahu miniprojektu, jednotlivé kroky jeho realizace, tedy co přesně to bude, pro koho, kdy a kde, co na to potřebují, co kdo bude dělat, jaké mohou být bariéry nebo jak dlouho bude probíhat příprava. Pokud je projekt připraven teoreticky na papíře, začne se se samotnou realizací. Může se zvolit i opačný postup, kde je vhodnější začít realizací a formální věci později dodělat (Plodková, 2003).

- **Rychlá rota** – jde o partu studentů, kteří pomáhají různým organizacím s pořádáním větších jednorázových akcí nebo kdekoli, kde je potřeba např. rychle přestěhovat aparaturu či divadelní kulisy, pohlídat dítě. Zmobilizování a zprostředkování rychlé roty může být buď přes koordinátora nebo přes jejich zvoleného „důstojníka“ (Plodková, 2003).
- **Dobrovolné aktivity v zahraničí** (workcamp, dlouhodobé dobrovolnické projekty, Evropská dobrovolnická služba, dobrovolný ekologický rok a dobrovolný sociální rok) můžeme definovat jako užitečnou, bezplatnou pomoc druhým, dobrou životní zkušenost, kde získáváme nové přátele z celého světa, setkáváme se s jinými kulturami a získáváme plno zážitků. Rozhodně nejde o lacinou dovolenou v zahraničí, levný jazykový kurz nebo šance na získání pracovního povolení (Borecká, 2002).

Jednou z nejčastějších forem dobrovolné práce v zahraničí jsou **workcampy**. Workcampy nabízejí dobrovolníkům dlouhodobé i krátkodobé akce v mnoha zemích světa. Tyto programy fungují na základě partnerství neziskových organizací, proto se většinou dobrovolník musí stát členem vysílající organizace. Nejvíce aktivní je u nás INEX-SDA. Dobrovolník si většinou hradí sám část cestovného, organizační poplatek, ale hostitelská strana mu zajišťuje ubytování, stravu a případné volnočasové aktivity (Tutr, 2003).

Další formou jsou **dlouhodobé dobrovolnické projekty** v zahraničí v délce tří měsíců až dvou let. Zde záleží především na délce doby, kterou hodláme v hostitelské zemi strávit, a tím se mění charakter prospěšnosti pobytu pro nás. Samozřejmě se zde předpokládá určitá jazyková zdatnost řeči hostitelské země a přizpůsobení nové kultuře. Tyto pobyty mají rovněž atributy dobrovolné prospěšné práce pro menší obce, sociálně,

komunitně či jinak orientovaná občanská sdružení nebo různé firmy a podniky (Borecká, 2002).

Evropskou dobrovolnickou službu můžeme považovat za další z forem dobrovolnictví v zahraničí. Díky této službě mohou mladí lidé ve věku 18 až 25 let pracovat v některých ze zemí Evropské unie a současně české organizace mohou přijímat zahraniční dobrovolníky. Tyto pobyty v délce 3 týdnů až 6 měsíců jsou krátkodobé pobyty pro sociálně, ekonomicky či zdravotně znevýhodněné nebo jsou nabízeny dlouhodobé pobyty v délce 6 měsíců až 12 měsíců. I když u nás působí Evropský rok dobrovolnictví pouze krátce je zde mnoho vysílající a přijímající organizací jako INEX-SDA, YMCA, HESTIA, Interkultura, které vysílají desítky dobrovolníků ročně. Dobrovolníci mohou působit v mnoha oblastech, jako je umění, kulturní dědictví, sociální oblasti, ochrana životního prostředí, práce s dětmi a mládeží atd. Hlavní zásady Evropské dobrovolnické služby jsou, že se služba koná pouze v zemích Evropské unie a že jde o neplacenou, neziskovou činnost, která není náhradou za existující místo ani alternativou vojenské služby (Tošner, Sozanská, 2002).

Mezi dobrovolné aktivity v cizině řadíme i **dobrovolný ekologický rok a dobrovolný sociální rok**. V obou programech jde o jednoroční pobyt v zahraničí, kde je účastníkům poskytnuto kapesné, ubytování, strava zadarmo a je pokryto zdravotní pojištění. Dobrovolný ekologický rok je jednoroční vzdělávací program vykonávající se ve Šlesvicku – Holštýnsku, který umožňuje absolventům středních škol získat orientaci v problematice ochrany přírody a životního prostředí. Dobrovolný sociální rok se zaměřuje více na sociální oblast v SRN, účastníci zde ve věku od 17 do 26 let tráví čas ve školkách, jeslích, domovech pro seniory nebo jsou obohaceny novými poznatky na seminářích, exkurzích a studijních cestách (Borecká, 2002).

4.6 Dobrovolnictví v ochraně životního prostředí

V oblasti péče o přírodní dědictví a životní prostředí působí v České republice stovky větších i menších organizací a spolků a s nimi desítky tisíc dobrovolníků. Dobrovolníci pečují o mnoho chráněných či významných lokalit, kde přispívají k záchraně mnoha živočichů, sází stromy, budují naučné stezky, provádějí strážní službu nebo průvodcovskou službu. Navíc se dobrovolníci věnují práci s dětmi a mládeží v ekologické

výchově, realizují osvětové kampaně určené pro širokou veřejnost jako Dny země, Biojarmarky či vzdělávací akce (Toman, 2001).

Mezi známé projekty v oblasti ekologie patří projekty Hnutí Duha ve spolupráci s řadou dobrovolníků. Mezi významné dobrovolnické akce zaměřené na ochranu a obnovu lesních ekosystémů jsou Týdny pro les a krajinu. Projekt probíhá od roku 1998 a prozatím se zúčastnilo 1036 dobrovolníků, kteří se v poslední době zabývají prací na Šumavě, v Jizerských horách, v Moravském krasu a v Jeseníkách. Hnutí Duha zrodilo další významný projekt Vlčí a rysí hlídky, jehož hlavním cílem je ochrana velkých šelem na Šumavě a v Beskydech (Šimková, 2011).

4.7 Dobrovolnictví v mimořádných a krizových situacích

V současné době působí dobrovolníci v krizových situacích v oblasti místní události a události přesahující jedno místo. Za místní katastrofy považujeme události jako požáry, vyprošťování, nehody, kde hlavní roli mají hasiči, mezi ty události přesahující jedno místo patří v našich podmínkách zejména záplavy. I když je v těchto situacích pomoc dobrovolníků nenahraditelná, nestačí jim pouze nadšení či dobrá vůle, ale i určitý prvek profesionality. Nejvíce dobrovolníků v mimořádných situacích se sdružuje pod celostátním sdružením Sbor dobrovolných hasičů, který má více jak 340 000 členů. Ostatním dobrovolníkům nabízejí činnosti celostátní organizace, jako je např. Diakonie ČCE, Charita, ADRA nebo Člověk v tísni (Šimková, 2011).

4.8 Dobrovolnictví v církevních a náboženských organizacích

V této oblasti dobrovolnictví jsou vykonávány činnosti, které na základě dobrovolnosti organizují různé církve a náboženské společnosti, které svým obsahem zasahují téměř do všech oblastí společenského veřejného života. S těmito dobrovolníky se tudíž můžeme setkat všude a mnozí z nich jsou motivováni vysokými ideály svého duchovního přesvědčení. Dle registru ministerstva kultury je náboženských uskupení působících v České republice celkem 35 a mnoho dalších není v registru uvedeno (<http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-cirkvich-a-nabozenskych-spolecnostech/> [cit. 2012- 3-12]).

Program Salesiánští animátoři

Program Salesiánští animátoři je určen pro mladé lidi, kteří chtějí věnovat svůj volný čas dětem a mládeži v salesiánských centrech v České republice. Připravený akreditovaný dobrovolnický program však počítá se zapojením mladých lidí, kteří se nějakým způsobem podílí na životě křesťanského společenství nebo o to právě usilují. Tento program už od roku 2005 začal společně se salesiánskými sestrami systematicky připravovat své mladé spolupracovníky v rámci tzv. Salesiánské školy animátorů. Mládež, která se do programu již zapojila, hodnotí její přínos i pro jejich soukromý život (Šimková, 2011).

5 Pomáhající profese

Podle Ivana Úlehly, můžeme v naší kultuře rozdělit pomáhání na tři modely. Prvním modelem je model křesťanský, který je postaven na sebeobětování jako nejvyšší pomoci druhému. Jejich chování je odvozeno z chování Ježíše Krista, který na sebe vzal všechny hříchy lidstva, aby přispěl k jeho spasení. Druhý židovský model ukazuje jako nejvyšší formu pomoci správný výklad, tedy moudrou odhalující radu zkušeného. Poslední třetí model vychází z myšlenky řeckého filozofa Prótagorase, zda je pomoc opravdu pomocí, může posoudit pouze její příjemce (Úlehla, 1999).

5.1 Definice pomáhající profese

Dle Jitky Géringové (2011, s. 21) „...*termín pomáhající profese definuje skupinu povolání, která jsou založená na profesní pomoci druhým lidem.*“ Mezi společné rysy těchto povolání řadíme např. to, že při jejich vykonávání je vždy nutný vztah s klientem a zapojení vlastní osobnosti pomáhajícího. Takže v pomáhajících profesích stojí na jedné straně pomáhající (učitel, lékař, kněz, sociální pracovník, terapeut...) a na druhé straně klient, jemuž má být pomoheno (žák, pacient, klient, chovanec, uživatel...). Mezi nejznámější pomáhající profese patří zdravotní profese, pedagogické profese, profese zaměřené na sociální pomoc, psychologové, terapeuti nebo duchovní (Géringová, 2011).

5.2 Osobnost pomáhajícího

Osobnost pomáhajícího je velice důležitá, neboť patří mezi nejdůležitější nástroje, které při své práci používá. Dle Milana Nakonečného (1998) je osobnost hypotetický konstrukt, kterým popisujeme či vysvětlujeme zvláštnosti lidského jednání a prožívání. Jitka Géringová (2011) tvrdí, že zapojení vlastní osobnosti pomáhajícího do vztahu s klientem přináší zajímavé skutečnosti, mezi které patří pocit naplnění, uspokojení práce, a na druhé straně spektra pak pocit vyhoření.

Obečné předpoklady a dovednosti pracovníka pomáhající profese

Pro pracovníky pomáhajících profesí existuje řada předpokladů a dovedností jako zdatnost a inteligence, přitažlivost, důvěryhodnost, komunikační dovednosti, kam patří mimo jiné dovednost zúčastněného naslouchání. Avšak zároveň jsou tyto lidé vystaveni ve zvýšené míře určitým rizikům např. syndromu vyhoření (Matoušek, 2003).

- **Zdatnost a inteligence** – pomáhat druhým je považováno za velmi těžkou a vysilující práci, proto mezi základní předpoklady mnoho autorů považuje fyzickou zdatnost. To znamená, že si neustále udržuje svoji fyzickou kondici cvičením či správnou stravou, aby vznikala energie potřebná k značně zatěžující práci. Kromě dobré inteligence se od pomáhajících očekává neustálá touha obohacovat své znalosti, praktické techniky, nové teorie či další vzdělávání prostřednictvím odborné literatury. Očekává se také emoční a sociální inteligence.
- **Přitažlivost** – pracovník by se měl stát pro klienta přitažlivý nejen vzhledem, ale především i názorovou příbuzností, myšlenkovou slučitelnost a citovým příklonem klienta k pracovníkovi. Do vzhledu pomáhajícího se nepřisuzuje pouze fyzický vzhled, ale i to, jak se obléká a chová, jaká je jeho odbornost a pověst.
- **Důvěryhodnost** – skládá se z toho, jak klient vnímá pracovníkův smysl pro čestnost, jeho sociální roli, srdečnost a otevřenost i nízkou motivaci pro osobní prospěch. Do důvěryhodnosti můžeme zařadit diskrétnost, spolehlivost, nevyužívání moci a porozumění.
- **Komunikační dovednosti** – patří mezi základní prostředky pro to, aby pracovník navázal vztah s klientem a začal s řešením jeho problému. Mezi komunikační dovednosti řadíme naslouchání, fyzickou přítomnost, analýzu klientových prožitků a v neposlední řadě empatii (Matoušek, 2003).

5.3 Odvrácená strana pomáhající profese

Každá profese má své klady i zápory. I když pomáhající profese svou povahou působí, že mají jen samá pozitiva, i zde se najdou negativní či rozporuplné jevy. Některé negativní aspekty profesního pomáhání jsou zjevné a hodně známé např. syndrom vyhoření. Mezi další negativní aspekty můžeme zařadit (Géringová, 2011):

- **Moc** – Psychologické pozadí všech činů u lidí pracujících v pomáhajících profesích je velmi rozpolcené. Neboť mezi hlavní motivaci k vykonávání této profese patří ochota pomáhat, zároveň se však v hloubi duše může objevit touha po moci, vládnutí. V zásadě rozlišujeme moc reálnou, neboli institucionálně přidělenou, a proti ní moc pocíťovanou. Dle moci reálné může sociální pracovník omezovat osobní svobodu klienta, aby např. ve zdravotnictví zamezil ohrožení jeho zdraví či zdraví ostatních osob. A moc pocíťovaná je rozpoznatelná z nejmenších neverbálních projevů, kterými může být pohled, tón hlasu, vzájemné postavení komunikujících atd., a jde o nereflektované používání vlastní moci (Géringová, 2011).
- **Uspokojování vlastních potřeb** – U pomáhajících profesí se může odhalit v aspektu narcistické nenasytosti touha po uspokojení vlastních potřeb, jejichž naplnění v pomáhání očekává. Můžeme sem zařadit potřebu uznání a obdivu nebo syčení potřeby lásky a přijetí. Tyto potřeby většinou souvisí s deficitem z dětství. Avšak tato narcistická nenasytost je jeden z hlavních motivů, který vede lidi do profesního pomáhání, a bez ní by pomáhající profese pravděpodobně neexistovaly. Bohužel může docházet k určitému spojení mezi pomáháním a erotikou či sexem. Je známo hodně případů sexuálního zneužívání pacientů lékaři nebo šokujících sexuálních vztahů mezi učitelem a studentem (Géringová, 2011).
- **Syndrom pomáhajícího** – Tento syndrom tkví na neschopnosti projevit vlastní city a potřeby, která se stala součástí osobnostní struktury. Jde o jakousi zdánlivě nenapadnutelnou fasádu v oblasti sociálních „služeb“ a latentními fantaziemi o vlastní všemohoucnosti (Géringová, 2011). Podle Oldřicha Matouška (2003) se tento sociální syndrom šíří vzhledem ke stále se rozšiřujícímu vzdělávání příslušníků sociálních povolání, jako jsou učitelé, sociální pracovníci, psychologové,

vychovatelé, školní psychologové atd., jejichž větší část vzdělávání je zaměřena především na kognitivní znalosti, praktické dovednosti a etické normy. Avšak výcvik potřeb pracovníků, jejich úzkostí, tužeb a citových stránek lidí potřebuje mnohem delší a náročnější přípravu.

- **Ontologický dluh** – Ontologický dluh je založen na tom, že veškerý život a existence se odehrává na úkor druhého. Na tom je založeno také pomáhání a péče, která vyvolává u toho, komu je pomáháno, pocit dluhu, který nemůže nikdy splatit. Můžeme tuto situaci svým charakterem přirovnat k půjčce od rychtáře, neboť se uživatel dostává do pozice velmi nepříjemné a nevýhodné. Naopak pomáhající svým sociálním chováním získává značné výhody. Tzv. „nevědomý sociální parazitismus“ je založen na faktu, že pomáhající svým sociálním chováním získává morální a etickou hodnotu od spoluobčanů, a na druhé straně, že prosperuje na úkor pomáhaného (Géringová, 2011).
- **Spiritualita jako únik** – Spiritualita může být únikem před nesnesitelnou tíží života, platí pro všechny lidi, nejen pro ty, kteří si vybrali pomáhání jako svou životní a profesní orientaci. Spiritualita bývá zaměňována za misijní práci, tedy za přesvědčování ostatních o jediné pravé cestě.
- **Politické souvislosti pomáhajících profesí**
- **Obrat k pozitivním hodnotám**
- **Syndrom vyhoření** – Podle Oldřicha Matouška jde o „*Soubor příznaků vyskytující se u pracovníků pomáhajících profesí odvozovaný z dlouhodobé nekompenzované zátěže, kterou přináší práce s lidmi*“. Jde o psychické někdy až celkové vyčerpání doprovázený pocity beznaděje, obavami, případně i zlostí. V chování ke klientům jde vidět patrný odstup, důraz na pravidla a disciplínu, na formální stránky programů, na racionalitu, někdy vysloveně odmítavé nebo negativní postoje (Matoušek, 2008, s. 263).

5.4 Etické zásady v pomáhajících profesích

Pro všechny pomáhající profese jsou velmi důležité etické zásady, které slouží nejen ke zlepšování kvality života klienta a ochraně jeho práv, ale také pro samotného pomáhajícího, který se těmito zásadami při své práci řídí (Novosad, 2009).

Neboť pomáhající by mohl zneužít své moci a privilegií, byl pro tyto práce vytvořen etický kodex. Profesní etický kodex může být formální i neformální a jsou vytvořeny pro jednotlivé pomáhající profese, aby regulovaly jednání jejich členů. Kromě již zmiňovaného etického kodexu v kapitole č. 2 patří mezi nejznámější etický kodex sociálního pracovníka nebo etický kodex lékařů (Matoušek a kol., 2003).

S odkazem na jednotlivé etické kodexy výše uvedené v textu a principy můžeme zmínit ještě následující eticko – profesní zásady:

- **Kritičnost k oboru i k vlastní osobě, schopnost sebereflexe** – tedy každý poradce, terapeut, psycholog, sociální pracovník aj., kteří pracují s klientem, by si měli vždy uvědomovat, do jak nelehkého úkolu se pouští, a že jeho možnosti, kompetence, vědomosti a schopnosti nejsou neomezené. A proto jejich nadměrné přeceňování a sebejistota, může ohrozit veškerou spolupráci s klientem.
- **Obětavost pod kontrolou** – pomáhající by neměl zapomínat, že je taky jenom člověk a potřebuje odpočinek a čas na osobní život a svoji osobní hygienu. Pokud se pracovník snaží všechno zvládnout sám a obětuje svým klientům veškerý svůj čas, dochází k syndromu vyhoření i naprostému duševnímu a psychickému vyčerpání. Obětavost často souvisí se „spasitelským komplexem“, jímž trpí řada poradců a terapeutů.
- **Odborný zájem versus osobní zájem klienta** – tento případ nastává v momentě, kdy se odborný zájem dostane do rozporu se zájmem klienta. Potom je třeba vyvarovat se stavu, kdy terapeutův zájem přerůstá v uspokojování jeho zvědavosti nebo se stává nástrojem touhy po úspěchu či veřejném uznání. Je zřejmé, že takové situace klienta poškozují.
- **Zabezpečení citových potřeb terapeuta či poradce a ochrana klienta** – zde se nemusí jednat jen o potřeby materiální či sexuální, ale i potřeba být prospěšný, být uznávaný, potřeba blízkého sociálního kontaktu nebo potřeba nadvlády a moci. Proto je nutné, aby terapeut dbal na vhodnost výběru svého verbálního

i neverbálního projevu, svých pocitů a reflexi osobních sympatií či antipatií ke klientovi.

- **Kolegialita a otevřenost** – mezi základní potřeby profesionální solidarity můžeme zařadit vzájemnou úctu, názorovou pluralitu nebo poskytování úplných, nezkreslených informací.
- **Respekt k důvěrnosti informací a údajů** – profesionální tajemství je jeden ze základnějších předpokladů úspěšné práce s klientem (Novosad, 2009).

II EMPIRICKÁ ČÁST

6 Výzkumné šetření

Empirická část této diplomové práce byla vytvořena na základě kvantitativního výzkumu, jehož prostřednictvím jsme se snažili zjistit vztah a informovanost studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého k dobrovolnictví. Kde kvantitativní výzkum je podle Vlastimila Švece (2006, s. 25): *„Kvantitativní výzkum je jedním ze základních druhů pedagogického výzkumu, jehož smyslem je získat data (čísla), která lze zpracovat kvantitativními postupy.“* Ke zmapování této oblasti byla použita kvantitativní metoda sběru dat – dotazník. Součástí výzkumného úkolu byly formulovány výzkumné otázky a charakterizován výzkumný vzorek.

6.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem našeho výzkumného šetření, je zjistit, zda studenti Pedagogické fakulty UP neučitelských oborů se zabývají více dobrovolnictvím než studenti ostatních učitelských oborů Pedagogické fakulty UP.

Tato empirická část je orientována na studenty z Pedagogické fakulty UP, neboť se zde studují převážně obory pomáhajících profesí, tudíž se domníváme, že právě na Pedagogické fakultě se soustřeďuje nejvíce studentů zabývajících se dobrovolnickou činností. Kromě samotného zapojení respondentů v oblasti dobrovolnictví je důležitou součástí výzkumného šetření i zjištění znalosti a informovanosti našich studentů této specifické problematiky.

6.2 Formulace výzkumných otázek

První část výzkumných otázek je zaměřena právě na znalost problematiky dobrovolnictví, kde se snažíme zjistit, jestli jsou respondenti v této problematice dostatečně informováni.

1. Z jakých zdrojů jste se dozvěděl/a o dobrovolnictví?

2. Myslíte si, že existuje právní norma, která upravuje oblast dobrovolnictví?
3. Kolik % Čechů se aktivně věnuje dobrovolnictví?
4. V jaké oblasti dobrovolnictví se podle Vás angažuje nejvíce dobrovolníků?

Druhá část výzkumných otázek se zabývá počtem respondentů věnující se dobrovolnictví a praktickými zkušenostmi, které s touto činností souvisejí.

5. Jaké je aktivní zapojení studentů Pedagogické fakulty UP do dobrovolnictví?
6. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a vykonávat dobrovolnickou činnost?

6.3 Výzkumná metoda

Vzhledem k charakteru výzkumného cíle byla použita kvantitativní metoda výzkumu, která byla realizována metodou dotazníku. Podle Miroslava Chrásky (2007, s. 163) je dotazník: „...soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba odpovídá písemně.“

Náš dotazník byl sestaven podle návodu Pavla Svobody (2012, s. 50) tedy:

- „Seriózní vysvětlení účelu dotazníkového šetření, poděkování a motivace.
- Jasně pokyny k vyplnění.
- Konstrukce dotazníku je v souladu s působícími psychologickými faktory.
- Stručnost a srozumitelnost.
- Jednoznačnost.
- Pozor na sugestivní otázky.
- Úspornost.
- Vyhybání se slůvku „proč“ – respondent často znejistí, lépe je klást otázku jiným způsobem.“

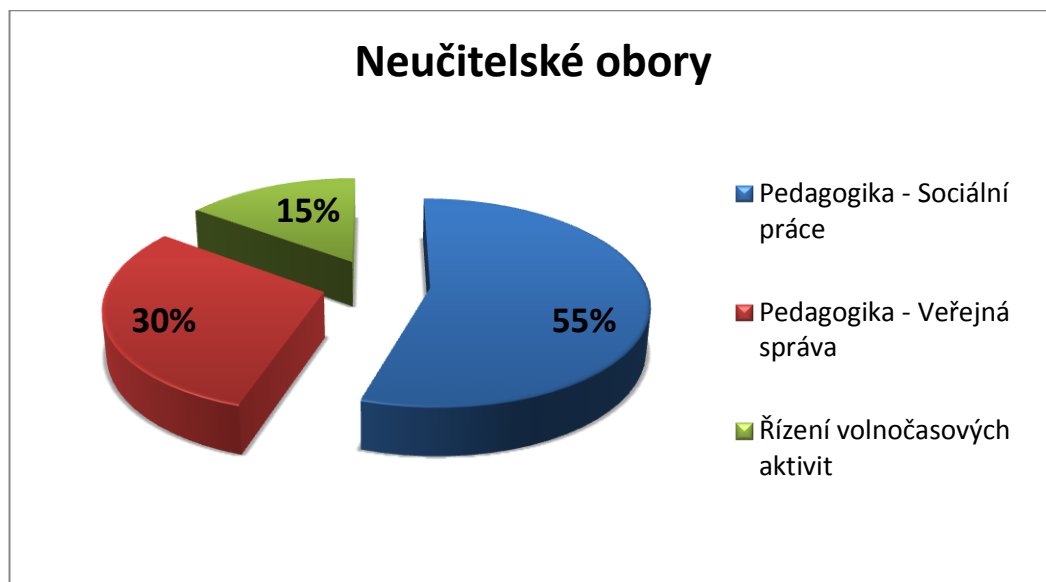
Dotazník se skládá z 21 uzavřených výběrových otázek, kde si respondent může zvolit pouze jednu z nabízených možností. Pro lepší přehlednost byl dotazník rozdělený na tři základní části. První část dotazníku je sestavena z pěti otázek zjišťujících fakta o respondentech (věk, pohlaví, studovaný obor, ročník studia), druhá část je určena pro všechny zúčastněné respondenty a po obsahové stránce jde o položky zjišťující vědomosti a znalosti či názory respondentů. Tato část se skládá z dvanácti otázek. Poslední třetí část je

určena pouze pro současné nebo bývalé dobrovolníky a obsahuje osm uzavřených otázek (viz Příloha č. 3). Hodnoty, jež jsme prostřednictvím dotazníku získali od našich respondentů, byly zpracovány do prostorových výsečových grafů a jednou do grafů sloupcových.

6.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek tvořili studenti Pedagogické fakulty Univerzity Palackého. Našeho výzkumného šetření se zúčastnilo 200 respondentů, z toho 100 z nich vyplnilo dotazník na internetovém portálu www.vyplnto.cz a zbytek respondentů bylo náhodně osloveno přímo v prostorách Pedagogické fakulty UP. Abychom zjistili, že studenti neučitelských oborů pomáhajících profesí mají blíže k dobrovolnictví než ostatní studenti učitelských oborů, zúčastnilo se našeho výzkumu 100 respondentů z neučitelských oborů a 100 respondentů z učitelských oborů.

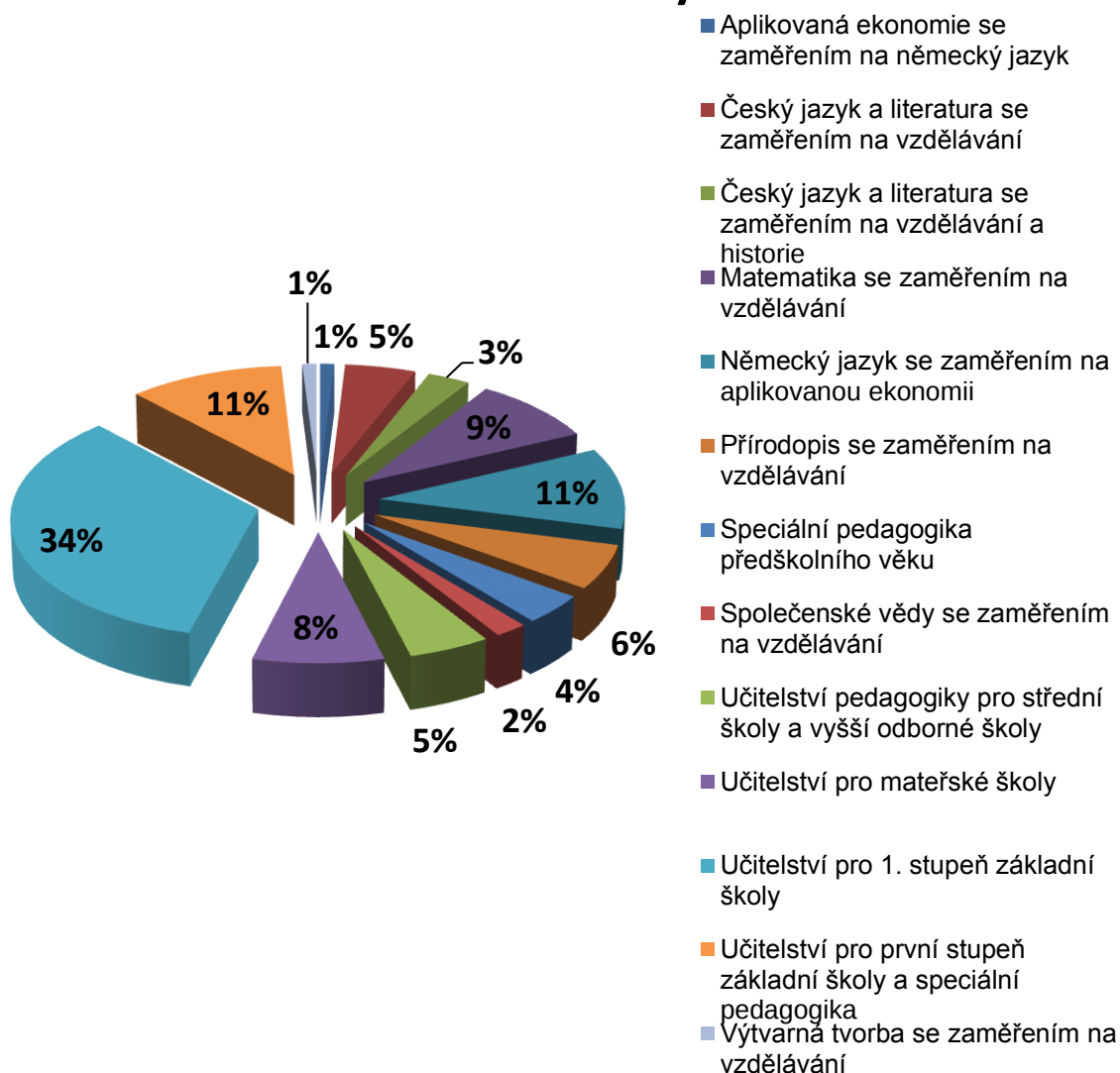
I. část dotazníku

Graf č. 1: Studijní obory – neučitelské

Výzkumného šetření se z neučitelských oborů zúčastnilo 100 studentů v následujícím složení: 55 studentů oboru Pedagogika – Sociální práce, 30 studentů z oboru Pedagogika – Veřejná správa a 15 studentů oboru Řízení volnočasových aktivit.

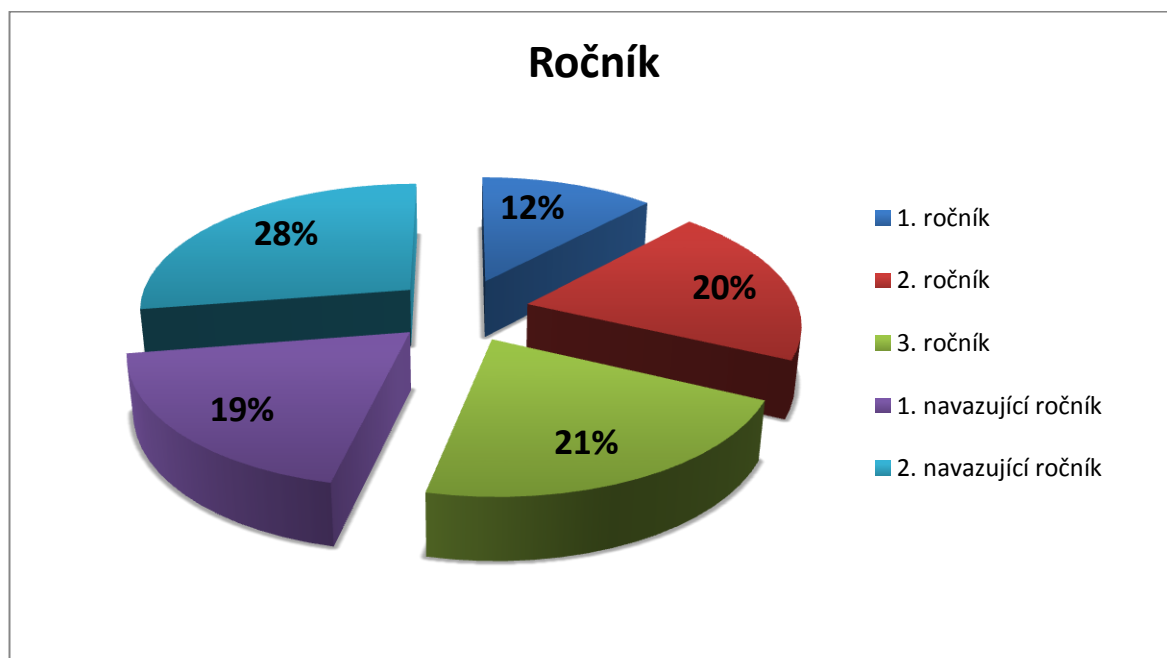
Učitelské obory

Graf č. 2: Studijní obory – učitelské

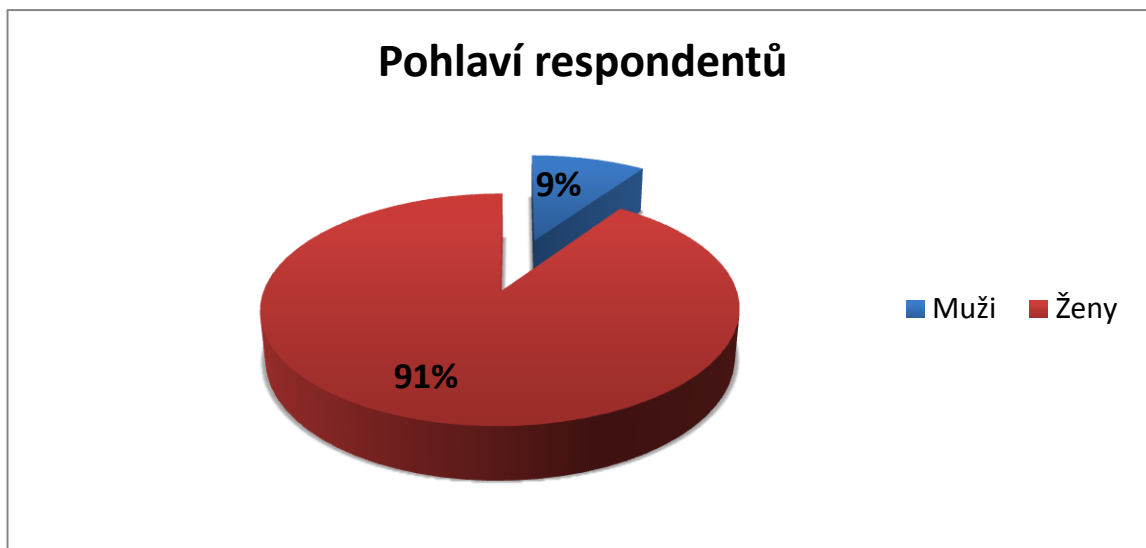
Z učitelských oborů se zúčastnilo také 100 respondentů, kde nejvíce dotazovaných studovalo obor Učitelství pro 1. stupeň základní školy (34 studentů), potom obory Speciální pedagogika předškolního věku (11 studentů) a Učitelství pro 1. stupeň základní školy se speciální pedagogikou (11 studentů). Ostatní studenti zúčastnění na našem výzkumném šetření pocházelo z těchto učitelských oborů: Matematika se zaměřením na vzdělávání (9 studentů), Učitelství pro mateřské školy (8 studentů), Přírodopis se zaměřením na vzdělávání (6 studentů), Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání (5 studentů), Učitelství pedagogiky pro střední školy a vyšší odborné školy (5 studentů), Speciální pedagogika předškolního věku (4 studenti), Český jazyk a literatura se zaměřením na

vzdělávání a historie (3 studenti), Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání (2 studenti), Aplikovaná ekonomie se zaměřením na německý jazyk (1 student) a poslední Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání (1 student).

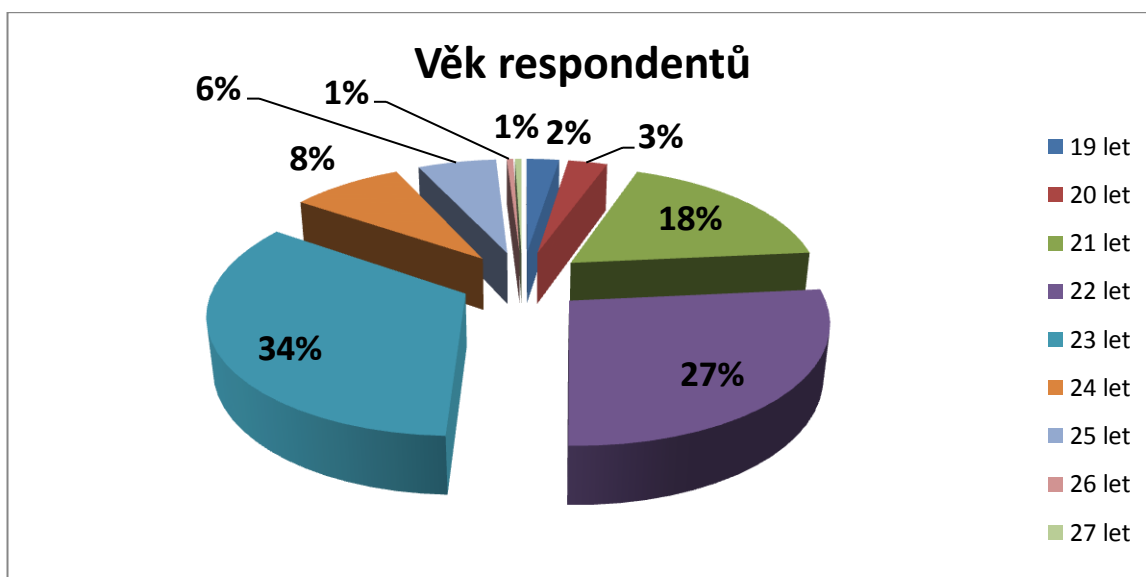
Graf č. 3: Ročník studia

Nejvíce dotazovaných respondentů navštěvuje 2. navazující ročník magisterského studia, celých 28 % tedy 56 respondentů. 21 % tedy 42 respondentů navštěvuje 3. ročník studia, 20 % tedy 40 respondentů studuje 2. ročník studia, 19 % tedy 38 respondentů studuje 1. navazující ročník magisterského studia a pouhých 12 % tedy 24 dotazovaných dochází do 1. ročníku studia Pedagogické fakulty UP.

Graf č. 4: Pohlaví respondentů

Výzkumný vzorek se skládá z větší části z ženského pohlaví tedy 90,5 %, což je 181 žen a 9,5 % mužů, což je 19.

Graf č. 5: Věk respondentů

Věkové složení respondentů se skládá z 34 % respondentů ve věku 23 let, 27 % respondentů ve věku 22 let a třetí největší počet dotazovaných (18 %) bylo ve věku 21 let. Dále se výzkumu zúčastnilo 8 % respondentů ve věku 24 let, 6 % respondentů ve věku 25

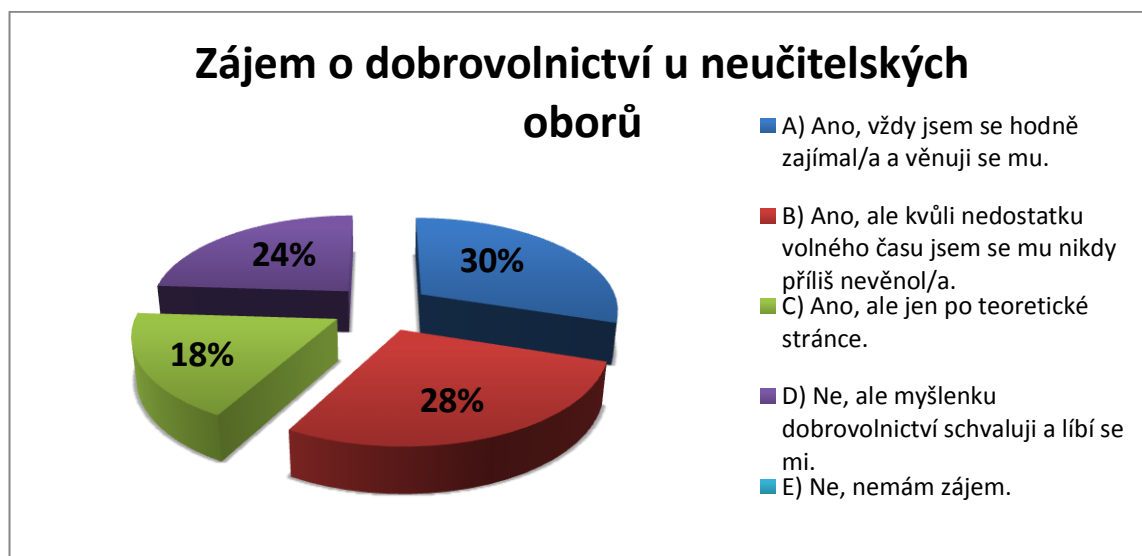
let, 3 % respondentů ve věku 20 let, 2 % ve věku 19 let a pouze po 1 % respondentovi ve věku 26 a 27 let.

6.5 Výsledky a prezentace výzkumu

Výzkumné šetření bylo provedeno v průběhu měsíce ledna do začátku března roku 2013. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, výsledky byly vyhodnoceny z 200 dotazníků od 200 různých respondentů, kde 100 respondentů studuje na Pedagogické fakultě neučitelské obory a zbytek respondentů učitelské obory. Postupné vyhodnocování jednotlivých otázek nám pomůže rozhodnout, zda se cíl našeho výzkumného šetření skutečně naplní.

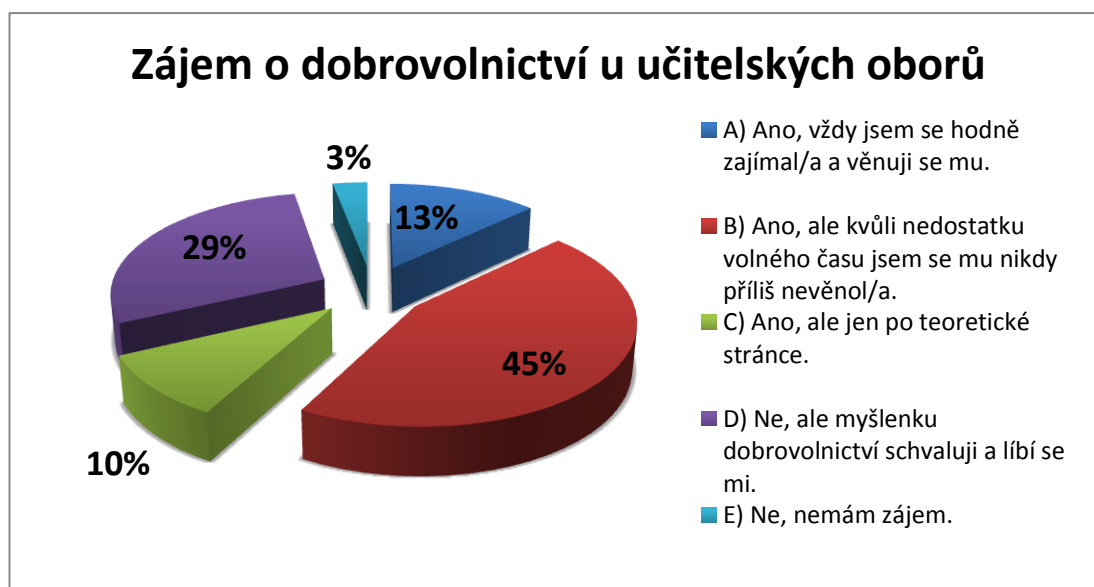
II. Část dotazníku

1. otázka: Zajímal/a jste se někdy o dobrovolnickou činnost?

Graf č. 6: Zájem o dobrovolnictví u studentů neučitelských oborů

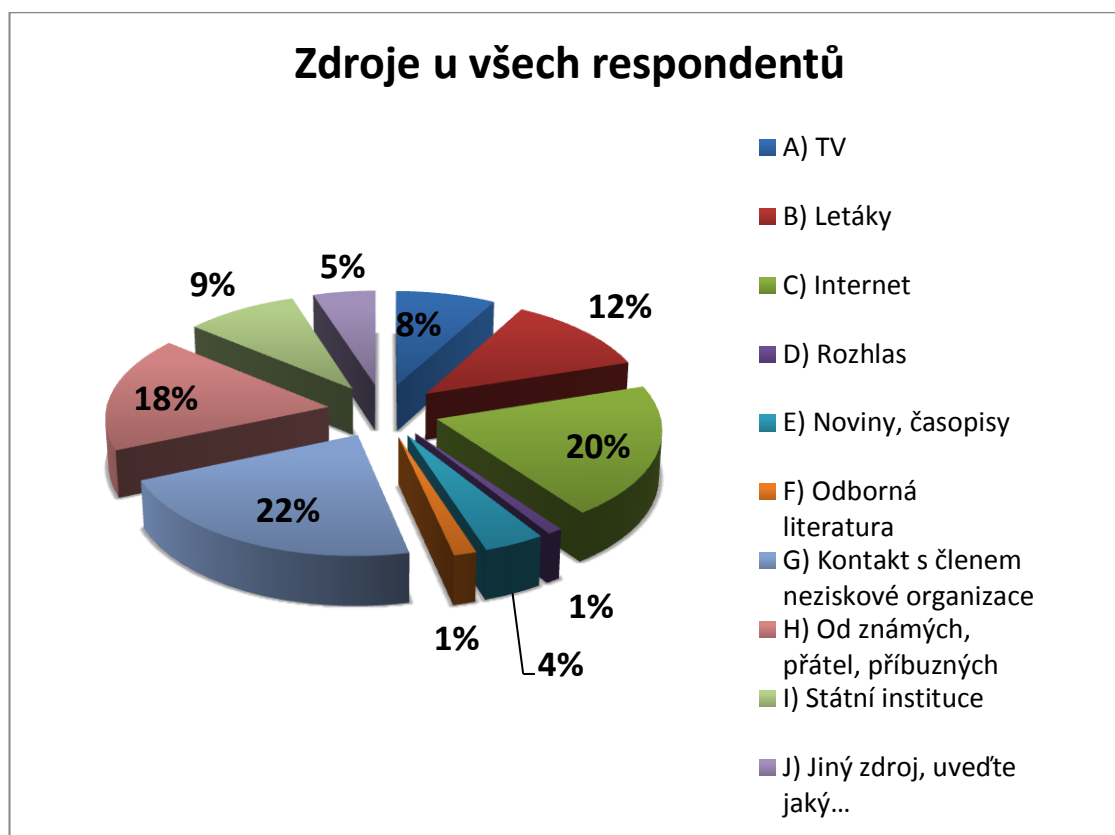
Nejčastější odpovědí studentů neučitelských oborů na otázku č. 1, je odpověď A. Kterou si vybralo 30 respondentů, tudíž 30 % ze všech dotazovaných z neučitelských oborů. Druhou nejčastěji zvolenou odpovědí byla odpověď B, kterou si zvolilo 28 respondentů. Další v pořadí byla odpověď D zodpovězena 24 respondenty, potom následuje odpověď C zodpovězena 18 respondenty a v poslední řadě odpověď E, která nebyla vůbec použita.

Graf č. 7: Zájem o dobrovolnictví u učitelských oborů

Z grafu č. 7 můžeme zjistit odpovědi respondentů učitelských oborů. V porovnání výsledků s hodnotami z předchozího grafu je viditelné, že zde mnohem méně studentů odpovídalo možnostem A, tudíž jen pouhých 13 respondentů se vždy hodně zajímalo a věnovalo či věnuje dobrovolnictví. Nejčastější odpovědí byla odpověď B, kterou zvolilo až 45 %, tedy 45 studentů učitelských oborů. Ve velké míře byla využita i odpověď D, kterou zvolilo až 29 % dotazovaných. Nejméně byly využity odpovědi C, jen pouhých 10%, a E, pouhé 3 %. Z obou grafů však můžeme usoudit, že dobrovolnická činnost je spíše v zájmu našich studentů. Neboť jak v grafu č. 6, tak v grafu č. 7, bylo ve větším procentu využito odpovědi A, B, C, které prokazují zájem o dobrovolnictví než odpovědi D, E, ukazující nezájem. V grafu č. 6 je to 76 % oproti 24 % a v grafu č. 7 je to 68 % oproti 32 %. I tyto výsledky nám dokazují i větší zájem o dobrovolnickou činnost u studentů neučitelských oborů než učitelských o 8 %.

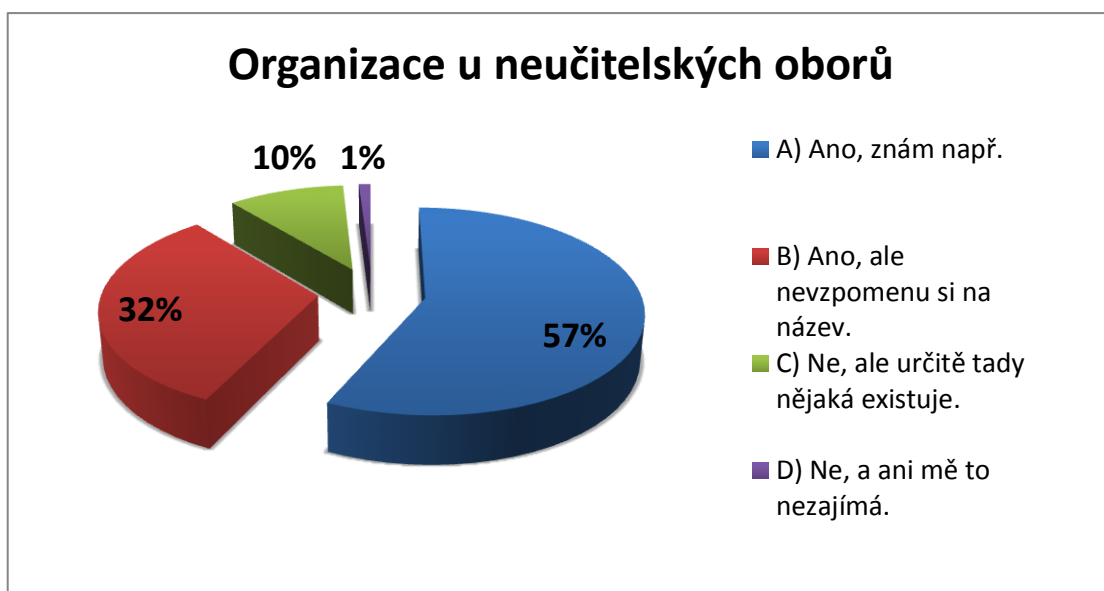
2. otázka: Z jakých zdrojů jste se dozvěděl/a o dobrovolnictví?

Graf č. 8: Zdroje u všech respondentů

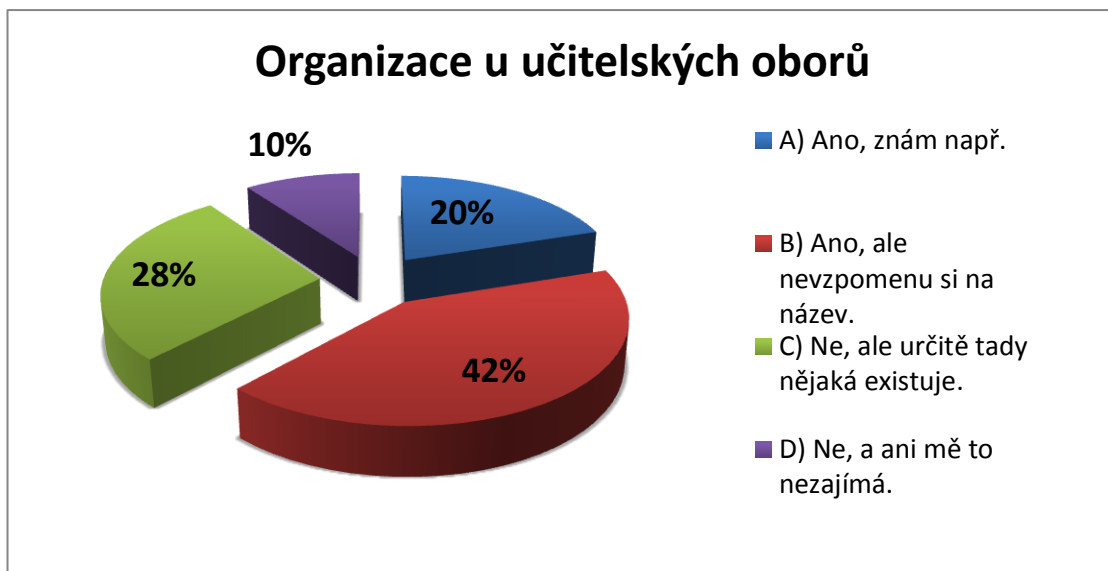
Na otázku Z jakých zdrojů jste se dozvěděl/a o dobrovolnictví?, byly odpovědi hodně podobné u obou skupin respondentů, proto byl použit jen jeden graf zdrojů u všech respondentů. Z grafu č. 8, lze vyčíst, že studenti Pedagogické fakulty se nejvíce dozvídají o dobrovolnictví z kontaktů s členem neziskové organizace. Tato odpověď se opakovala celkem u 44 respondentů, tudíž u 22 % ze všech dotazovaných. Dalšími nejčastějšími zdroji byl internet (20 %), informace od známých, přátel a příbuzných (18 %) a letáky (12 %). Zajímavostí je, že nejméně se studenti o dobrovolnictví dozvídají z rozhlasu a z odborné literatury. Jako jiný zdroj byla nejčastěji uváděna praxe.

3. otázka: Znáte ve svém okolí nějakou neziskovou organizaci, která přijímá dobrovolníky?

Graf č. 9: Organizace u neučitelských oborů

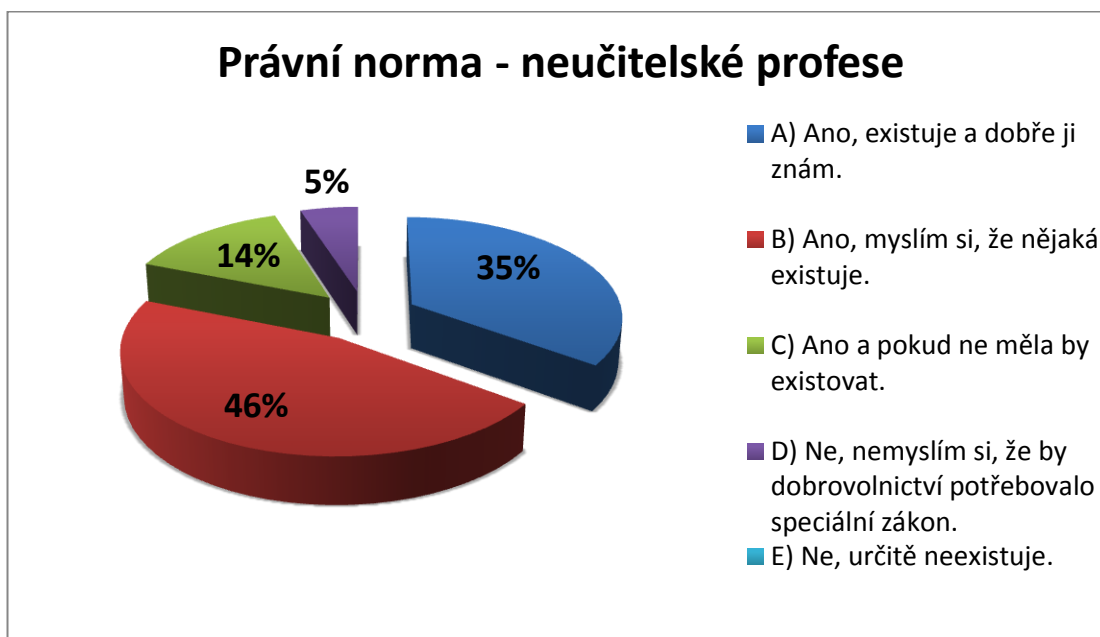
Graf č. 9 nám ukazuje znalost neziskových organizací či jiných institucí zabývajících se dobrovolnictvím u studentů neučitelských oborů. Z grafu lze jednoduše vydedukovat, že více jak polovina těchto studentů, přesněji 57 %, zná ve svém okolí neziskovou organizaci či spolek přijímající dobrovolníky a umí ji i pojmenovat. Mezi nejčastěji zmiňované patřilo P-centrum, JIKA Olomouc, Sdružení dobrovolných hasičů, Naděje, Spektrum, Diakonia, Maltézská pomoc, centrum sociálních služeb, domovy pro seniory, domovy dětí a mládeže či nemocnice z různých měst. 32 % dotazovaných sice organizace tohoto druhu zná, ale nedokáže si vzpomenout na název. Takže pouhých 10 respondentů nezná ve svém okolí žádnou organizaci přijímající dobrovolníky, ale myslí si. Že nějaká existuje a pouze 1 respondent se o tyto organizace ani nezajímá.

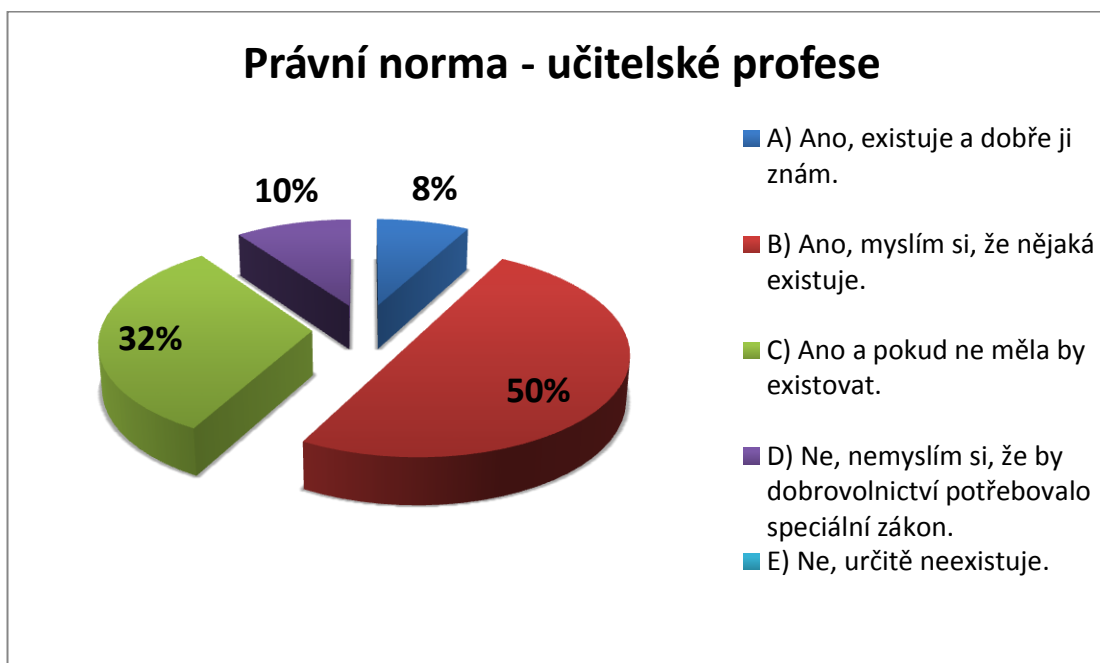
Graf č. 10: Organizace u učitelských oborů

Druhý graf ukazující znalost neziskových organizací či spolků přijímajících dobrovolníky u studentů učitelských oborů se odlišuje oproti předchozímu především v počtu respondentů odpovídajících odpovědi A. Z grafu vidíme, že pouze 20 dotazovaných zná a umí pojmenovat neziskovou organizaci přijímající dobrovolníky. Mezi nejčastěji jmenované patřily Charita, Junák, TAMTAM, Spolu, Jitro, Archa atd. Zbytek 80 respondentů odpovědělo nejvíce možností B (42 %), potom možností C (28 %) a nejméně D (10 %). I když studenti učitelských oborů znají méně těchto organizací než studenti neučitelských oborů, celkově můžeme zhodnotit, že více jak polovina z nich zná ve svém okolí neziskovou organizaci či spolek přijímající dobrovolníky, přesněji až 62 %.

4. otázka: Myslíte si, že existuje právní norma (zákon), která je zaměřena na dobrovolnictví?

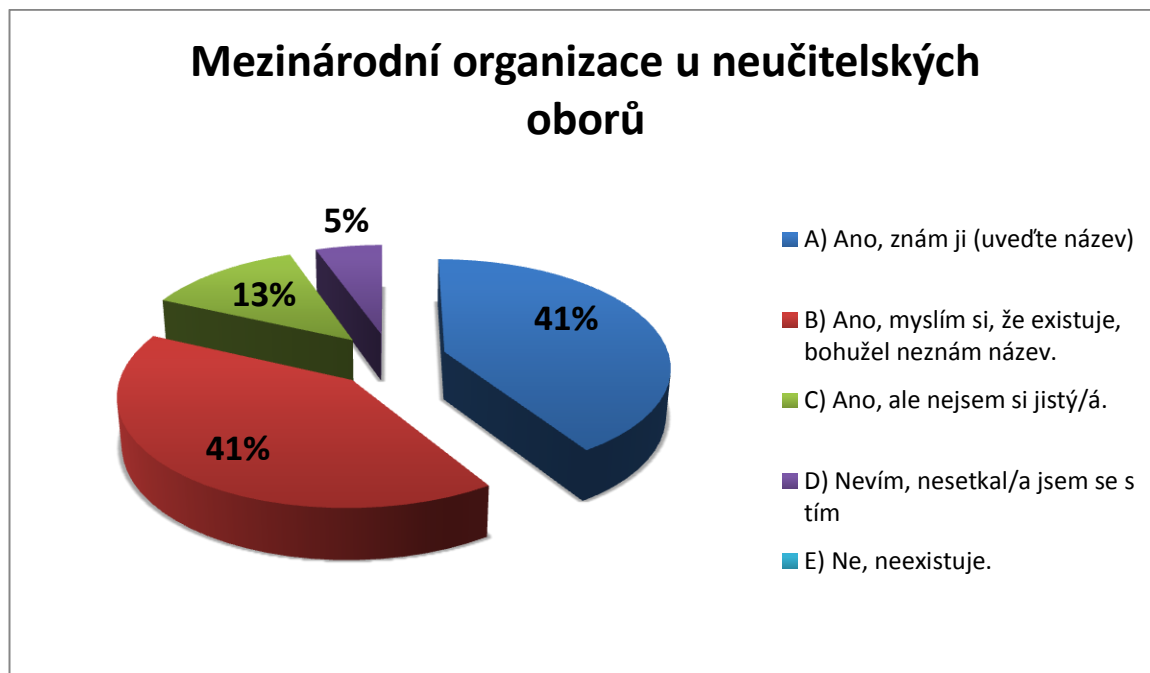
Graf č. 11: Právní norma – neučitelské profese

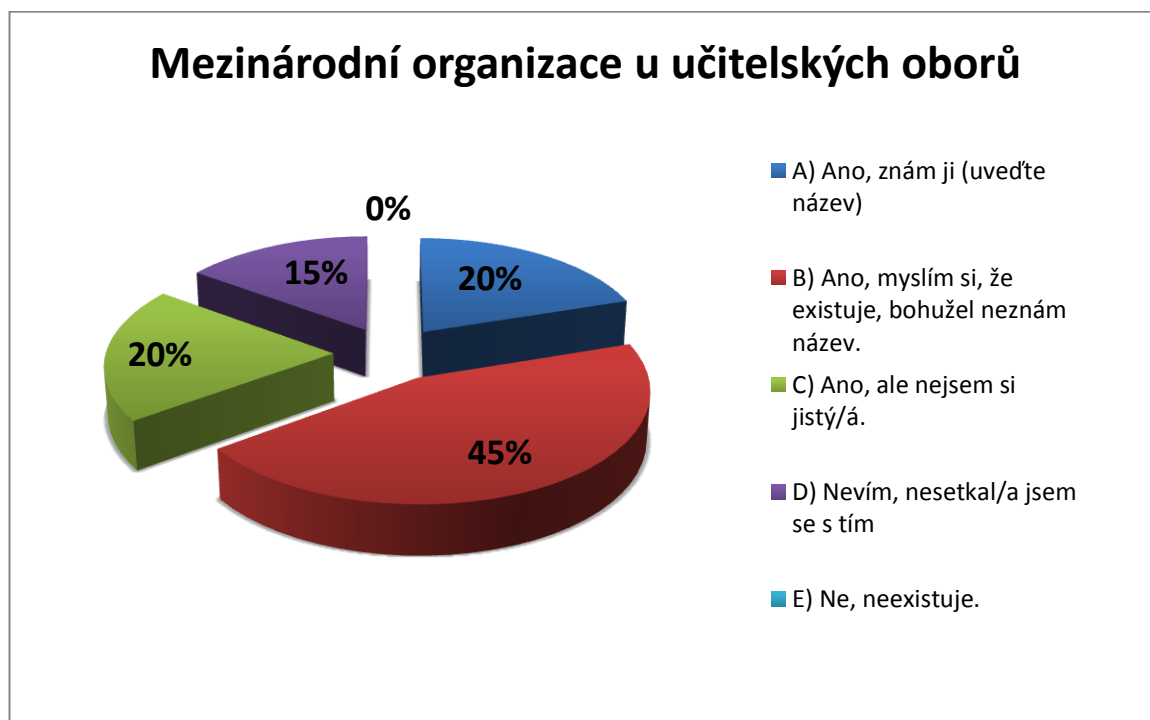
Graf č. 12: Právní norma – učitelské profese

Podle znalosti právní normy se můžeme přesvědčit, o celkové informovanosti našich respondentů v oblasti dobrovolnictví. Právě znalost tohoto zákona nám ukazuje graf č. 13 a graf č. 14. Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, který je zmíněný ve druhé kapitole téhle diplomové práce, zná 35 respondentů z neučitelských a 8 respondentů z učitelských oborů. 46 respondentů z neučitelských oborů si myslí, že nějaká právní norma existuje, ale nejsou si tím stoprocentně jisti. Tuto možnost zvolilo i 50 respondentů z učitelských oborů. Možnost C zvolilo 14 respondentů z neučitelských a až 32 respondentů z učitelských oborů. Kladně můžeme přijmout, že pouze 5 respondentů z neučitelských oborů a 10 respondentů z učitelských uvedlo, že si nemyslí, že by dobrovolnictví potřebovalo speciální zákon a ani jeden z dotazovaných, nezvolil možnost E, tedy naprosté popření existence tohoto zákona o dobrovolnické službě.

5. otázka: Znáte nějakou mezinárodní organizaci zabývající se dobrovolnickou prací?

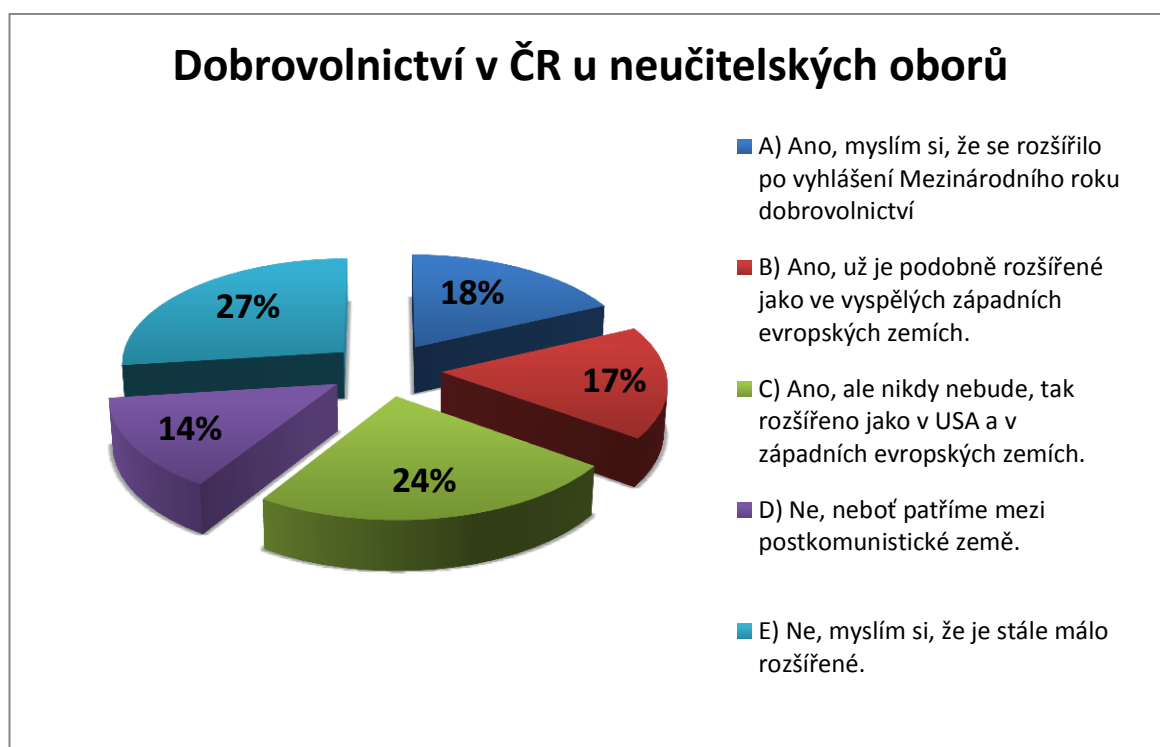
Graf č. 13: Znalost mezinárodní organizace u neučitelských oborů

Graf č. 14: Znalost mezinárodní organizace u učitelských oborů

Znalost mezinárodních organizací zabývajících se dobrovolnickou prací byla poměrně vysoká. Odpověď A, tedy Ano znám (uveďte název) byla využita 45 respondenty z neučitelských oborů a 20 respondenty učitelských oborů. Nejčastěji uvedenými názvy byla ADRA, Charita, Český červený kříž, UNICEF, DIAKONIA, INEX SDA nebo Svaz nedoslýchavých. S existencí mezinárodních organizací zabývajících se dobrovolnictvím souhlasilo 45 respondentů z neučitelských a 45 respondentů z učitelských oborů. Nejisti s touto existencí bylo 14 respondentů z neučitelských oborů a 20 z učitelských oborů a nesetkalo se s mezinárodní organizací 6 respondentů z neučitelských oborů a 15 z učitelských. Možnost poslední E, tedy tvrzení o neexistenci této organizace, nebyla využita ani jednou. Celkově můžeme zhodnotit, že opět znalost mezinárodní organizace zabývající se dobrovolnickou prací byla vyšší u studentů neučitelských oborů (45 %) oproti studentům učitelských oborů (20 %).

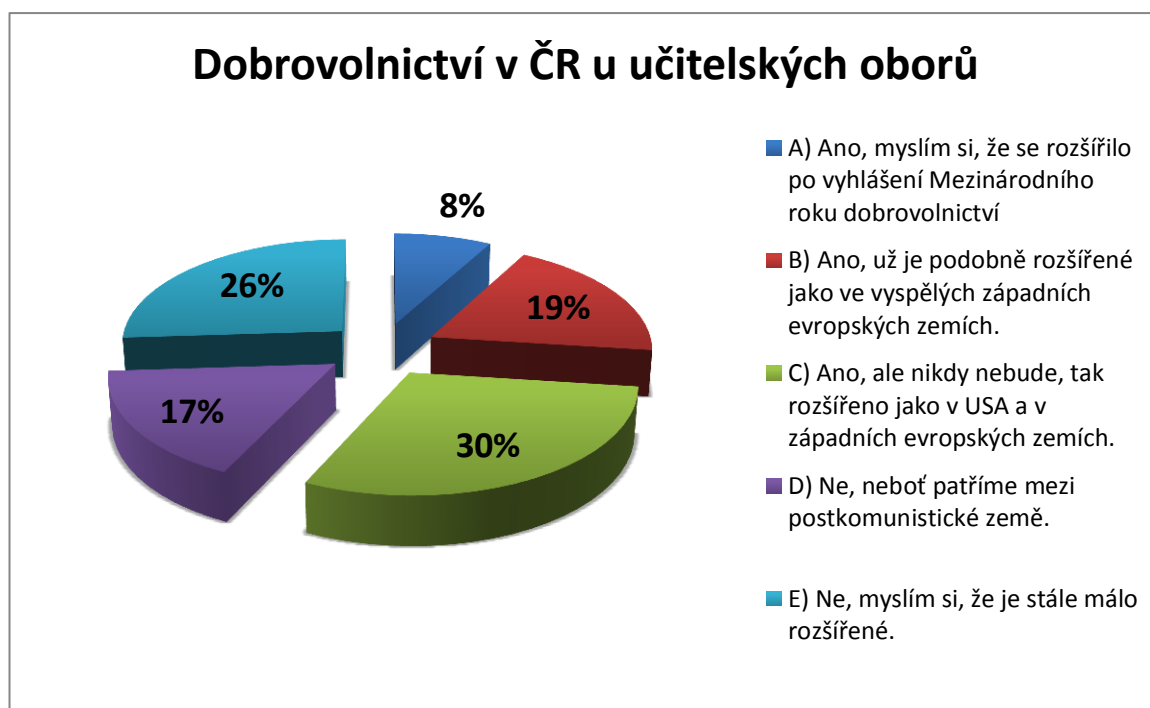
6. otázka: Myslíte si, že je dobrovolnictví v České republice dostatečně rozšířené?

Graf č. 15: Dobrovolnictví v ČR u neučitelských oborů

V teoretické části v kapitole 2 je uvedeno, že status dobrovolníka ve společnosti je stále na nízké úrovni, zejména pokud budeme Českou republiku srovnávat s USA nebo se západoevropskými zeměmi. Avšak podle Pavla Friče je Česká republika v dobrovolnictví proti ostatním postkomunistickým zemím regionu střední Evropy mnohem lépe. Neboť podíl dobrovolníků, pracujících v neziskovém sektoru, na celkové zaměstnanosti je u nás 1,1 % a oproti tomu v Maďarsku a na Slovensku je to jen 0,3 % (Frič, 2001). A navíc také můžeme tvrdit, že po vyhlášení Mezinárodního roku dobrovolnictví se dostalo dobrovolnictví na vyšší úroveň než před tímto rokem 2001.

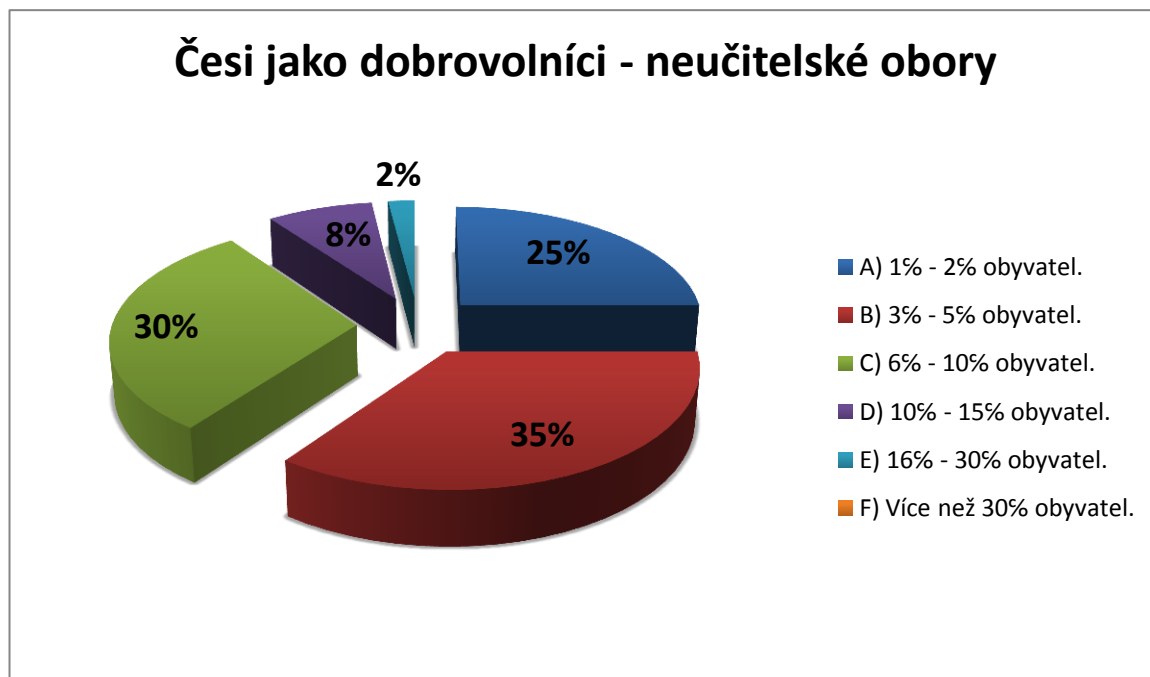
Až 42 % studentů neučitelských oborů se s touto teorií shoduje, tudíž odpovědělo možností A nebo možností C. 18 respondentů si myslí, že dobrovolnictví je rozšířené po vyhlášení Mezinárodního roku dobrovolníků a 24 respondentů tvrdí, že dobrovolnictví v ČR nikdy nebude tolik rozšířeno jako v USA a v západních evropských zemích. Největší počet studentů (27 respondentů) však zvolilo odpověď E, tudíž si myslí, že je dobrovolnictví u nás stále málo rozšířené. Docela velké procento (17 %) si myslí, že dobrovolnictví v ČR je podobně rozšířené dobrovolnictví jako ve vyspělých západních evropských zemích.

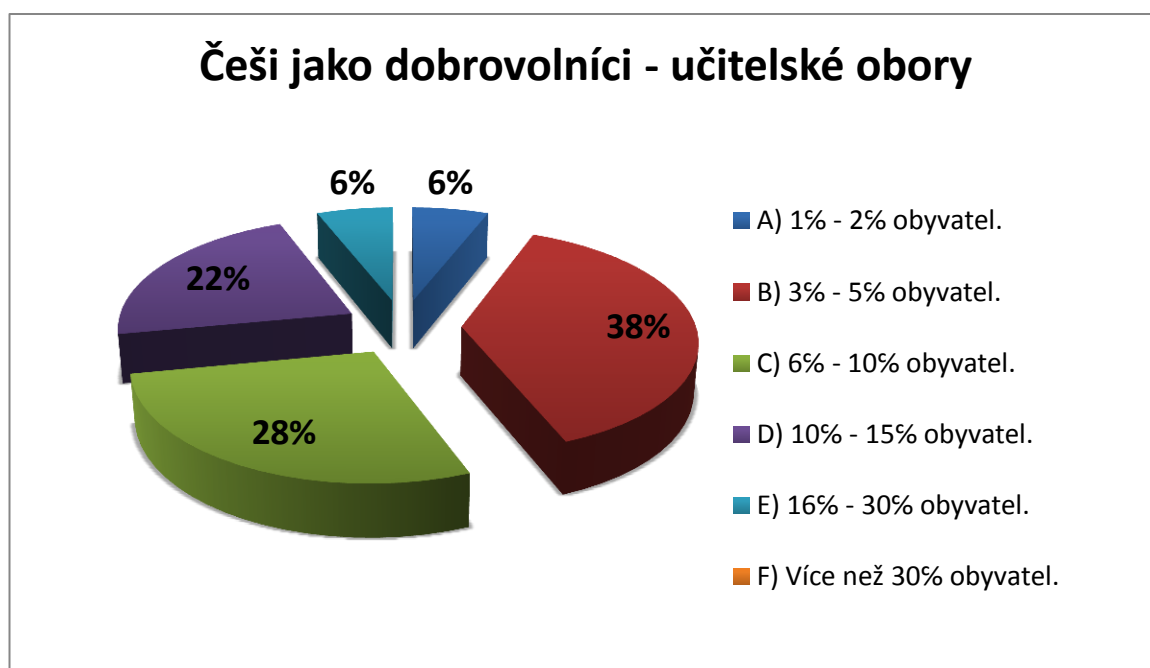
Graf č. 16: Dobrovolnictví v ČR u učitelských oborů

Výsledky o rozšíření dobrovolnictví v ČR u neučitelských oborů byly následující: nejvíce respondentů, tedy 30, si myslí, že naše dobrovolnictví nikdy nebude tak rozšířené jako v USA a v západních evropských zemích, 26 studentů se domnívá, že je dobrovolnictví ČR stále málo rozšířené, 19 respondentů si myslí, že už je podobně rozšířeno jako ve vyspělých západních evropských zemích. O 2 méně respondentů si myslí, že není u nás dobrovolnictví rozšířené, neboť patříme mezi postkomunistické země a jen 8 studentů si myslí, že se dobrovolnictví v ČR rozšířilo po vyhlášení roku dobrovolníků. Celkově můžeme říci, že s naší teorií se shoduje 38 respondentů, což je o 4 respondenty méně než u učitelských oborů.

7. otázka: Kolik % Čechů se věnuje podle Vás dobrovolnictví?

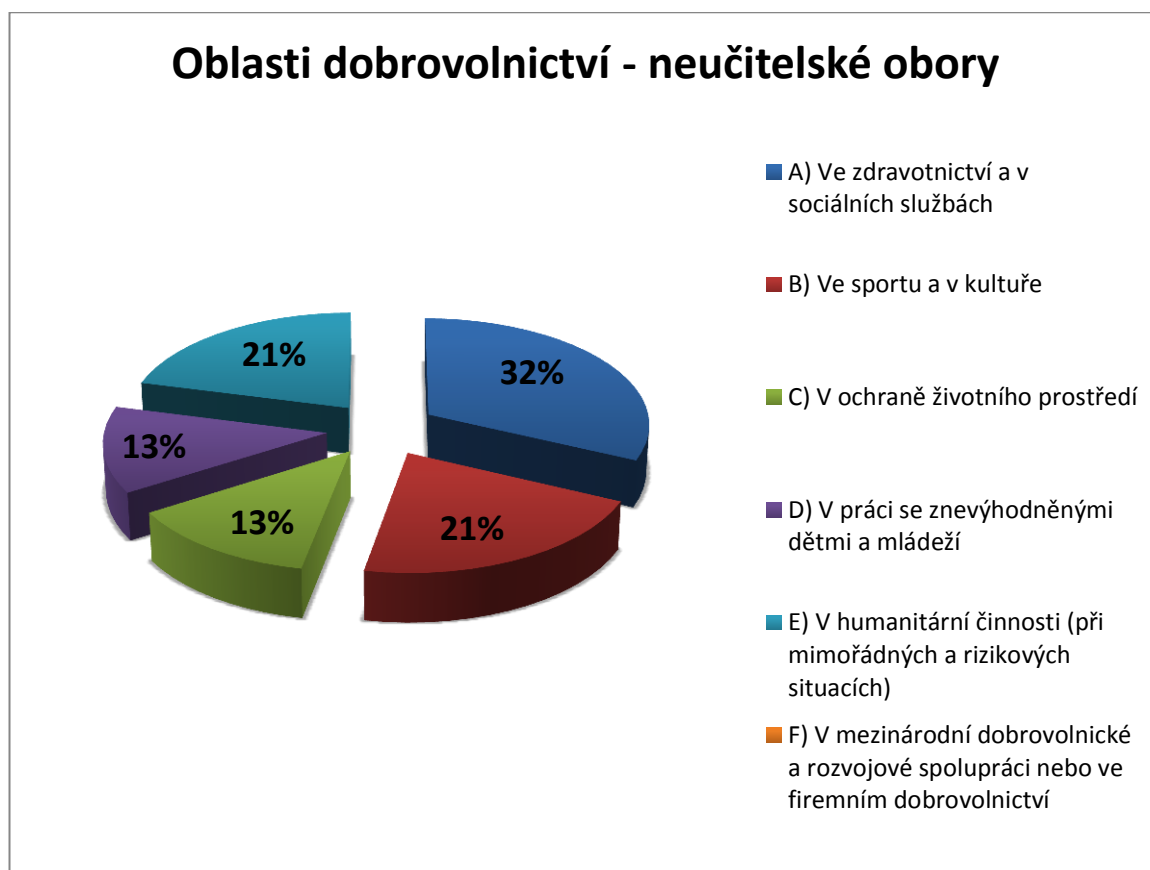
Graf č. 17: Česi jako dobrovolníci – neučitelské obory

Graf č. 18: Česi jako dobrovolníci – učitelské obory

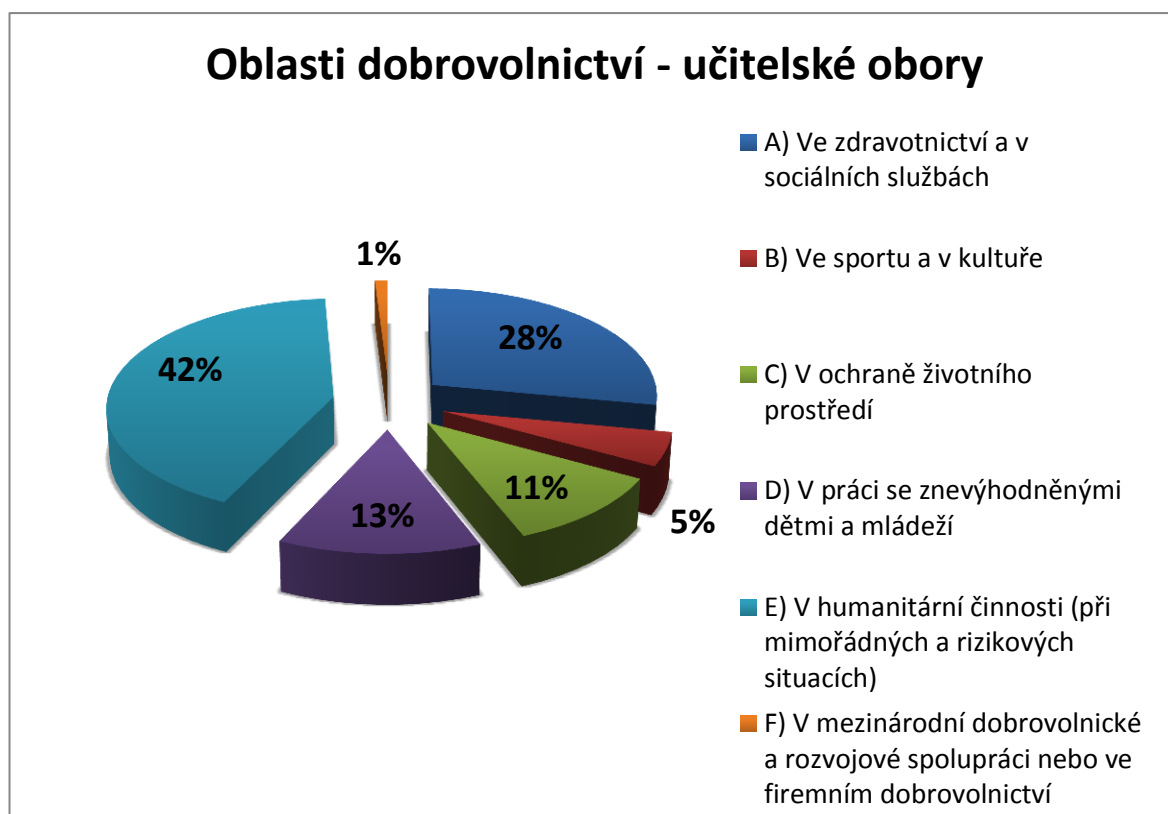
Nejvíce respondentů zvolilo odpověď B, tedy 35 respondentů z učitelských a 38 respondentů z neučitelských oborů. Mezi další nejčastější odpovědi patřila odpověď C, kterou zvolilo 30 respondentů z neučitelských a 28 respondentů z učitelských oborů. U neučitelských oborů byly dalšími nejčastěji volenými odpověďmi možnost A (25 respondentů), možnost D (8 respondentů) a možnost E (2 respondenti). Nikdo z těchto studentů nezvolil možnost F. U učitelských oborů byla třetí nejčastěji volená odpověď D, kterou vybralo 22 respondentů a 6 respondentů použilo odpovědi A a E. Opět ani jeden z respondentů učitelských oborů nevolil odpověď F.

8. otázka: V jaké oblasti dobrovolnictví se podle Vás věnuje nejvíce dobrovolníků

Graf č. 19: Oblasti dobrovolnictví – neučitelské obory

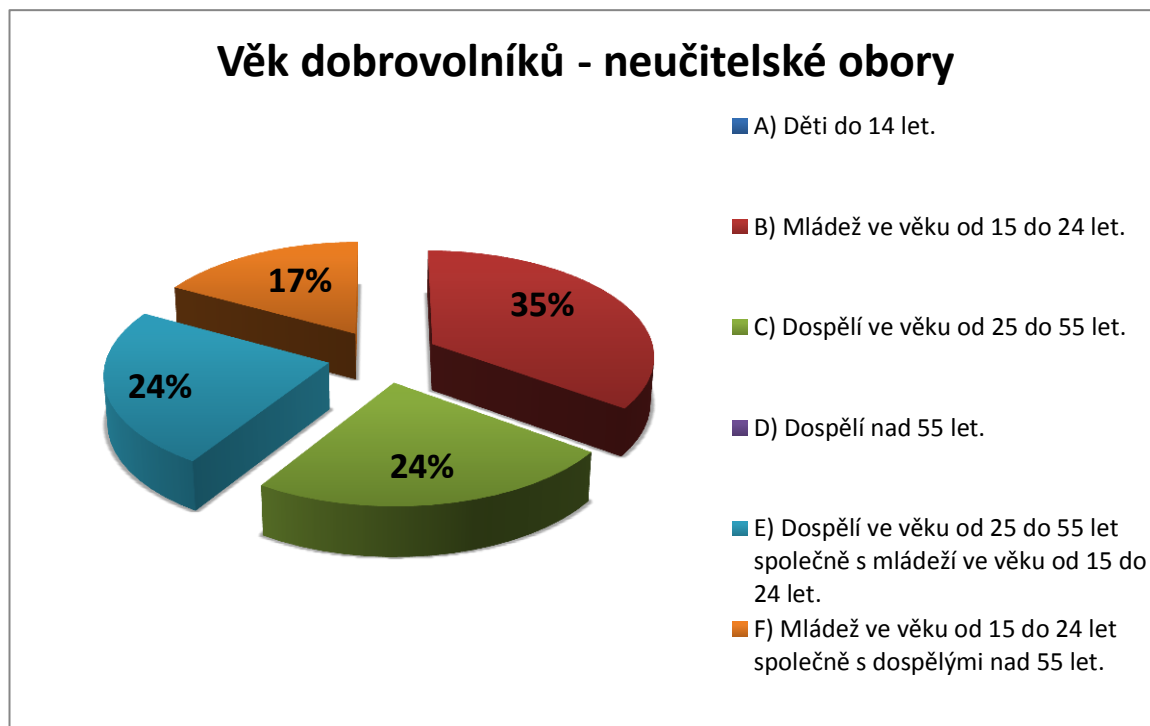
Dle výzkumu společnosti Data Collect zveřejněném na internetovém portále dobrovolnik.cz se soustřeďuje nejvíce dobrovolníků v oblasti ochrany životního prostředí. Tuto možnost, tedy možnost C, zahrlo u neučitelských oborů 13 % dotazovaných. Přičemž nejvíce z nich 32 % odpovědělo možností A. Na druhém místě volili studenti možnost B (ve sportu a kultuře) a stejným počtem, tedy 21 respondentů i možnost E, tedy v humanitární činnosti (při mimořádných a rizikových situacích). 13 % respondentů volilo možnost D (v práci se znevýhodněnými dětmi a mládeží) a poslední odpověď F, tedy že nejvíce dobrovolníků je zapojeno v mezinárodní dobrovolnické a rozvojové spolupráci nebo ve firemním dobrovolnictví, nezvolil ani jeden respondent.

Graf č. 20: Oblasti dobrovolnictví – učitelské obory

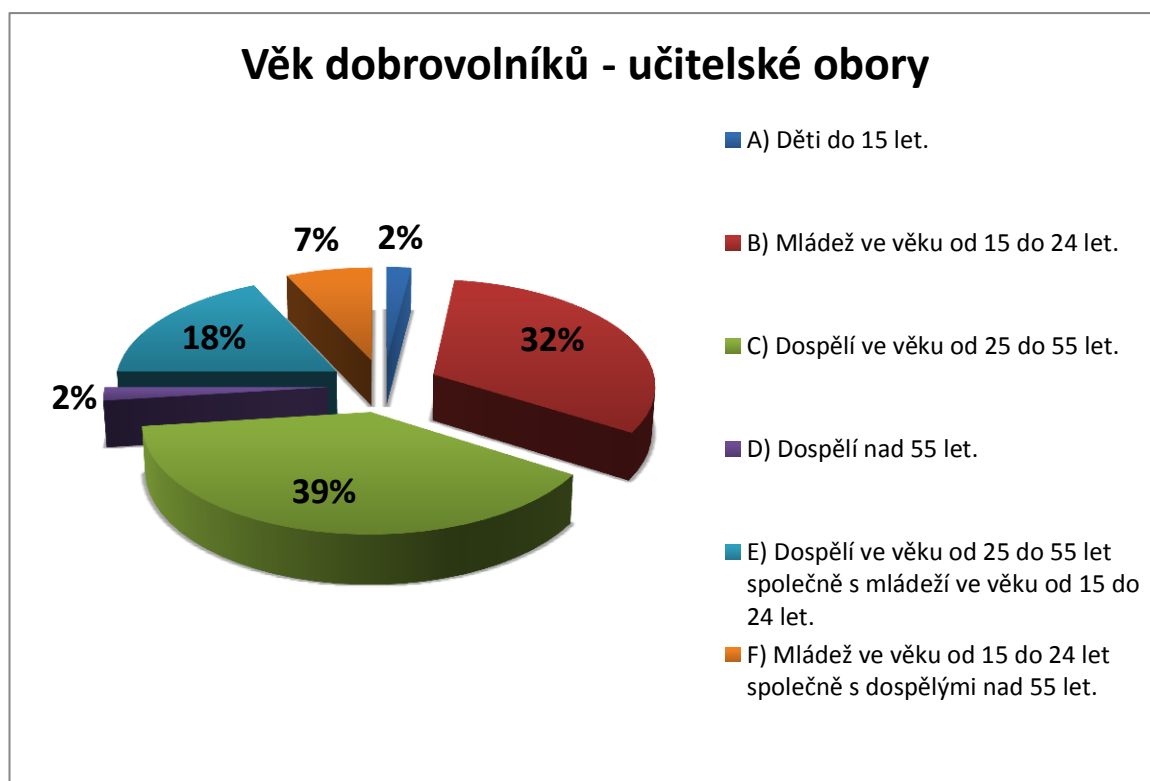
U respondentů studujících učitelské profese se odpověď C, tedy že nejvíce dobrovolníků se angažuje v ochraně životního prostředí, objevila pouze u 11 % respondentů. Nejvíce 42 % respondentů si zvolilo odpověď E, druhá v pořadí byla odpověď A, kterou si zvolilo 28 %. 13 % si myslí, že nejvíce dobrovolníků se angažuje v práci se znevýhodněnými dětmi a mládeží a 5 % ve sportu a v kultuře. Jen 1 % si zvolilo možnost F.

9. otázka: Podle Vás je nejvíce dobrovolníků ve věku?

Graf č. 21: Věk dobrovolníků – neučitelské obory

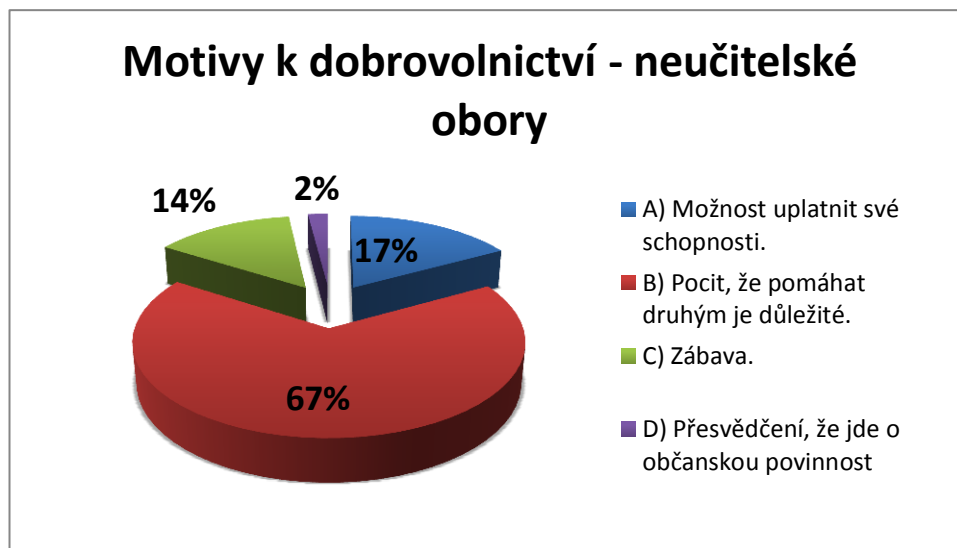
Podle projektu Vzory a hodnoty dobrovolnictví v české a norské společnosti realizován Národním dobrovolnickým centrem HESTIA je největší počet dobrovolníků mezi mládeží ve věku od 15 do 24 let (32 %) a stejně je tomu v dalších věkových kategoriích až do 55 let. V našem výzkumu si tuto variantu zvolilo 24 respondentů z neučitelských oborů. Nejvíce studentů (35) si myslelo, že největší počet dobrovolníků je mezi mládeží ve věku od 15 do 24 let. 24 respondentů se domnívá, že nejvíce dobrovolníků je mezi dospělými ve věku od 25 do 55 let, tudíž možnost C. Poslední možnost F volilo 17 respondentů a ani jeden student nezvolil odpověď A.

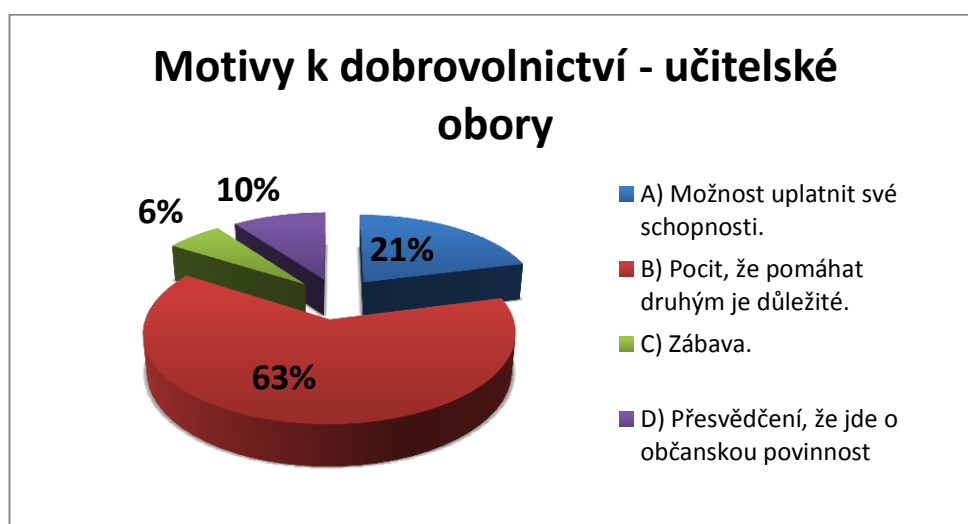
Graf č. 22: Věk dobrovolníků – učitelské obory

U studentů učitelských oborů si variantu E, tedy variantu správnou podle projektu Vzory a hodnoty dobrovolnictví, zvolilo pouze 18 respondentů. Nejvíce 39 respondentů se domnívá, že v největším počet dobrovolníků je pouze mezi dospělými ve věku od 25 do 55 let. Druhý největší počet studentů (32) zvolilo možnost B, tedy mládež ve věku od 15 do 24 let. Třetí nejčastější odpovědí byla již zmiňovaná odpověď E a po ní následovala odpověď F, kterou si zvolilo 7 respondentů. Nejméně studentů si myslelo, že nejvíce dobrovolníků je u dětí do 15 let a u dospělých nad 55 let. Tyto možnosti volily pouze 2 % respondentů.

10. otázka: Mezi hlavní motivy dobrovolníků k vykonávání dobrovolné činnosti podle Vás patří?

Graf č. 23: Motivy k dobrovolnictví – neučitelské obory

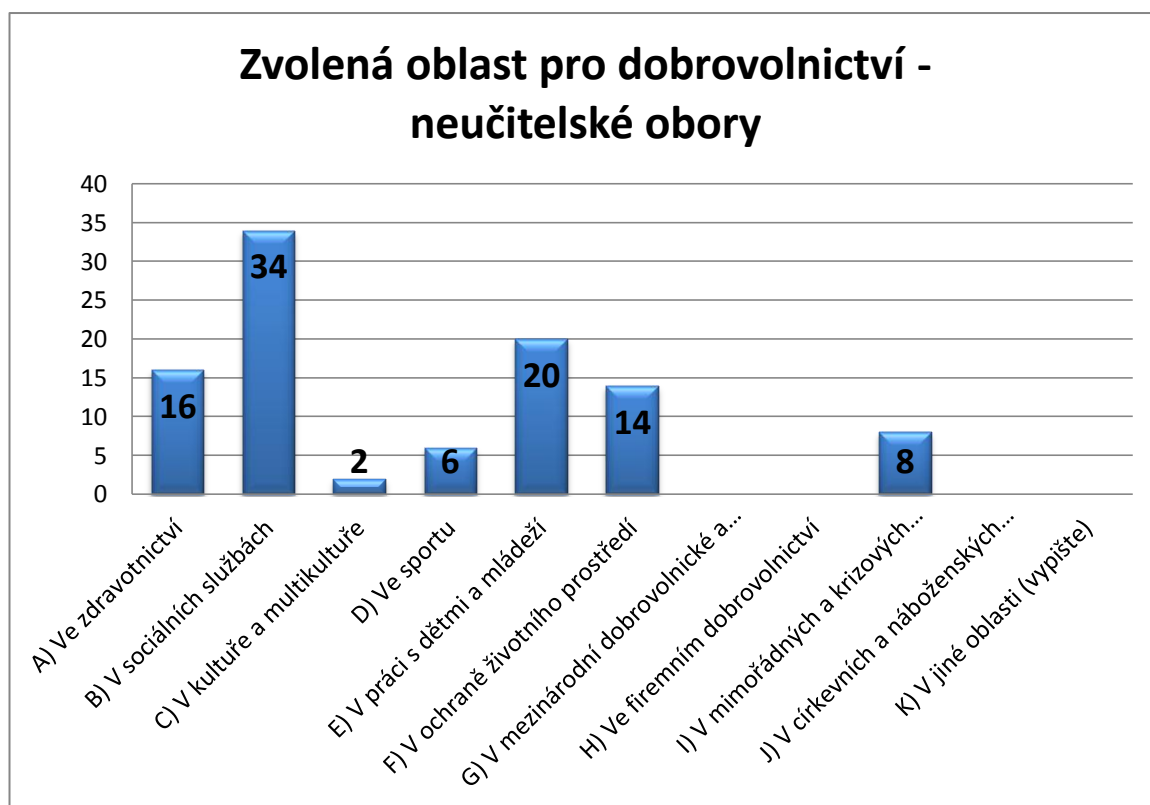
Graf č. 24: Motivy k dobrovolnictví – učitelské obory

Podle výzkumu Pavla Friče a Terezy Pospíšilové (2009) patřila mezi hlavní důvody pro vykonávání dobrovolnictví možnost C, tedy že je dobrovolnictví jednoduše bavilo (85 %). U neučitelských oborů tuto možnost volilo pouze 14 respondentů a u učitelských pouze 6 respondentů. U obou grafů jde vidět, že nejvíce se studentům líbila možnost B, a to jak u neučitelských, tak u učitelských oborů. Tuhle možnost si celkově zvolilo 130 respondentů. Druhou nejčastější variantou byla možnost A, tedy možnost uplatnit své schopnosti, kterou

celkově volilo 38 respondentů. U neučitelských oborů získala poslední možnost D pouze 2 zatrhnutí, zatímco u učitelských oborů si tuto odpověď zvolilo 10 respondentů.

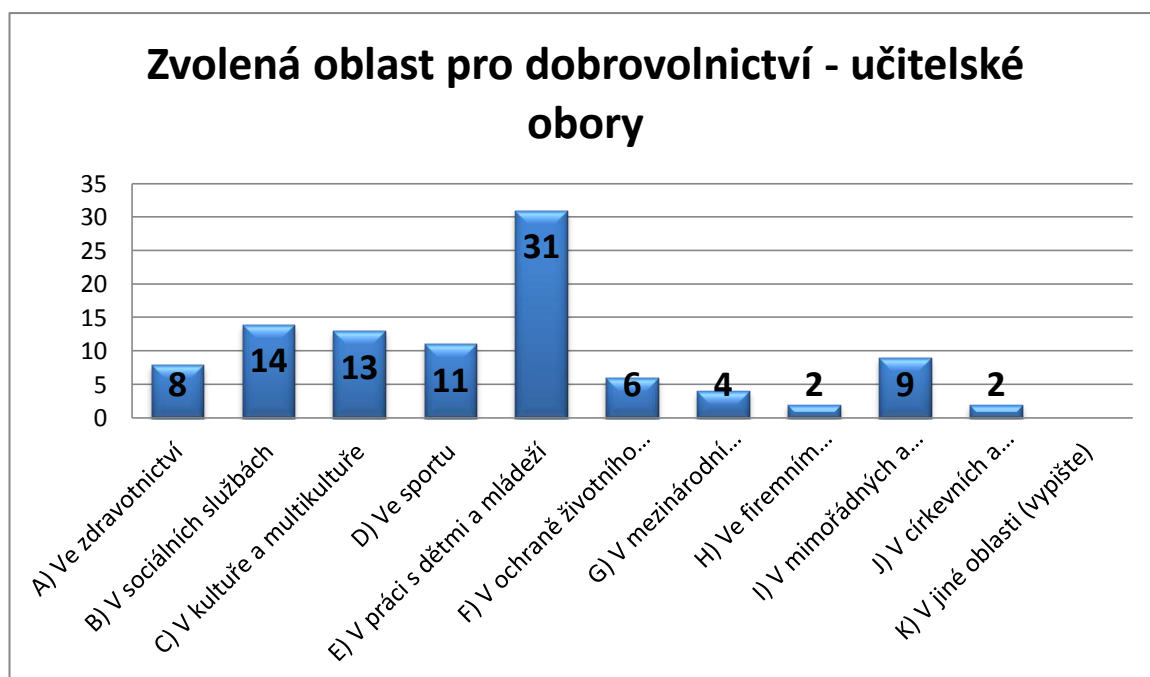
Poslední dvě otázky 2. části dotazníku už nejsou tolik zaměřeny na zjišťování vědomostí a znalostí respondentů, ale spíše na jejich názory.

11. otázka: Pokud Vy sám/sama byste se rozhodl/a pro dobrovolnictví v jaké oblasti by to bylo?

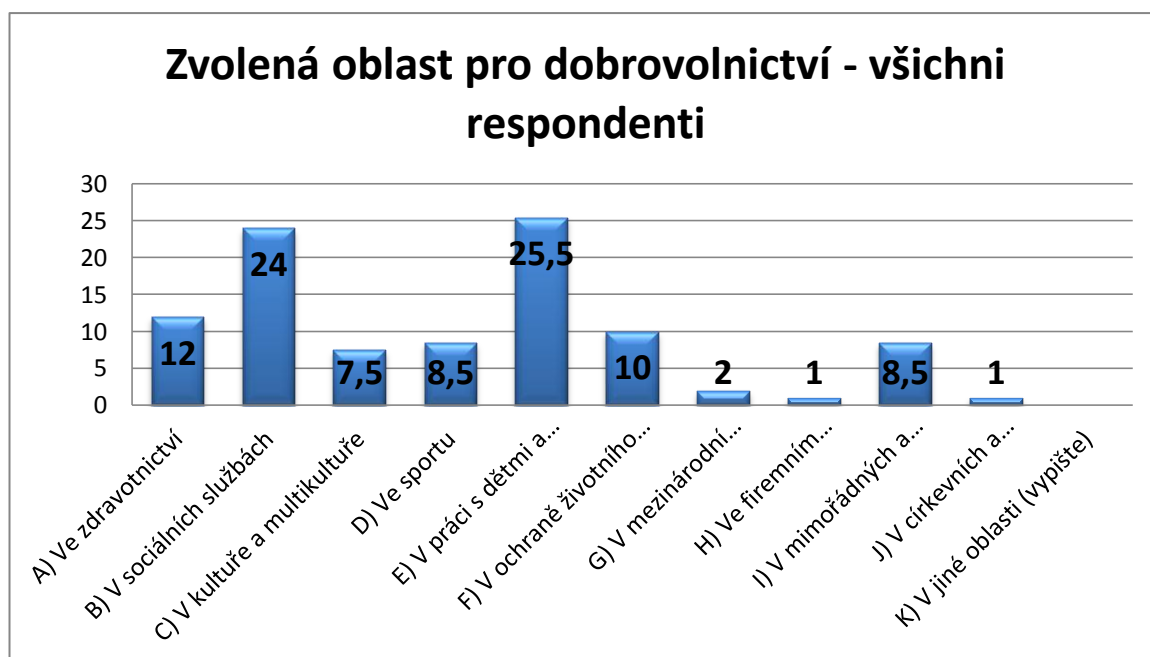
Graf č. 25: Zvolená oblast pro dobrovolnictví – neučitelské obory

Studenti neučitelských oborů, pokud by se rozhodli, že se budou v budoucnu věnovat dobrovolnictví, tak 34 % z nich by zvolilo možnost B, tedy v sociálních službách. Druhá nejčastěji opakovaná odpověď byla možnost E (v práci s dětmi a s mládeží), kterou zvolilo 20 % a o trochu méně byla volena možnost A (ve zdravotnictví), což odpovídělo 16 % a 14 % respondentů by si vybralo vykonávat dobrovolnictví v ochraně životního prostředí. Při mimořádných a krizových situacích by dobrovolně pomáhalo 8 % respondentů, ve sportu 6 % respondentů a zbylá 2 % by se viděla v kultuře a multikultuře. Čtyři zbylé možnosti nezvolil ani jeden z respondentů.

Graf č. 26: Zvolená oblast pro dobrovolnictví – učitelské obory

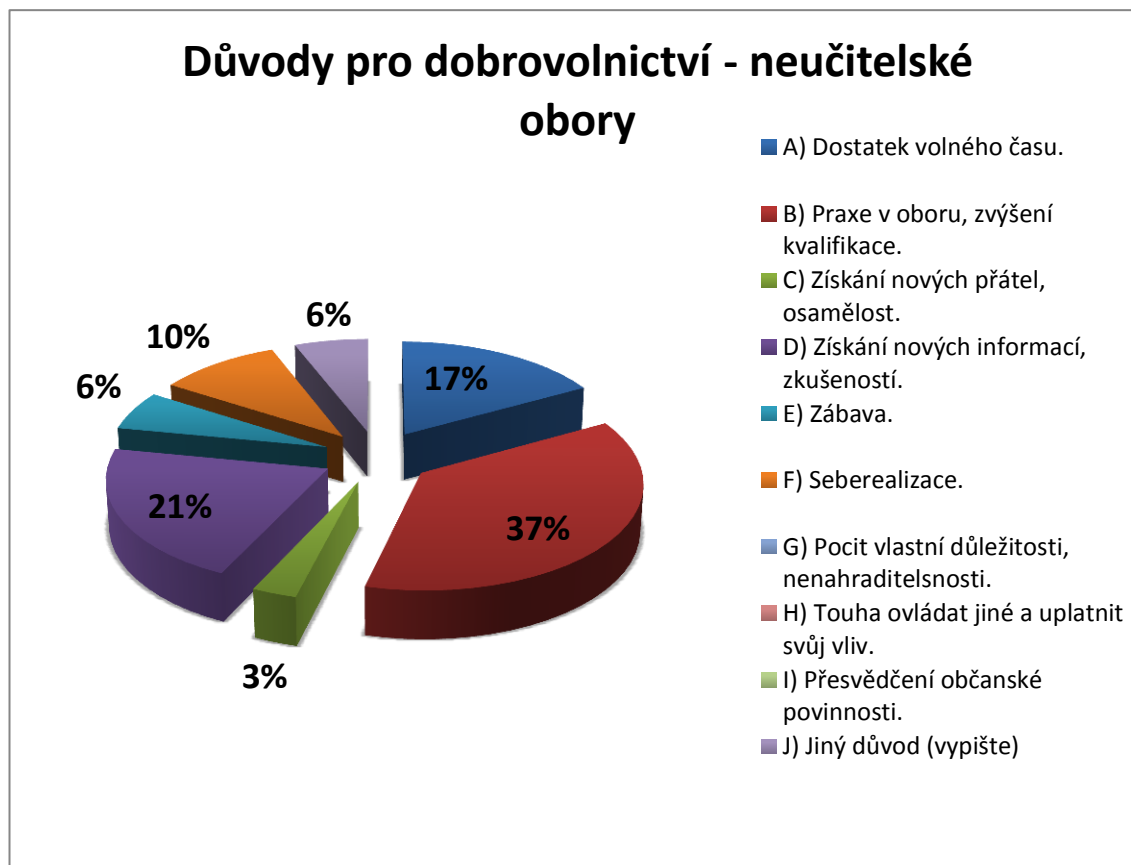
Studenti učitelských oborů v největší míře v 31 % volili možnost E, tedy dobrovolnictví v práci s dětmi a mládeží. V dalším pořadí byla možnost B, v sociálních službách, kterou zvolilo 14 % respondentů, možnost C si vybralo 13 % a možnost D 11 % respondentů. Oproti neučitelským oborům využili větší škálu možností. 9 % by se vidělo pomáhat při mimořádných a krizových situacích, 8 % ve zdravotnictví, 6 % v ochraně životního prostředí, 4 % při mezinárodní dobrovolnické a rozvojové spolupráci, 2 % ve firemním dobrovolnictví a také 2 % respondentů by vypomáhalo v církevních a náboženských organizacích. Poslední odpověď K nebyla využita.

Graf č. 27: Zvolená oblast pro dobrovolnictví – všichni respondenti

Graf č. 27 nám přehledně ukazuje výběr oblastí dobrovolnictví, kterému by se naši respondenti rádi věnovali, pokud by se stali dobrovolníky.

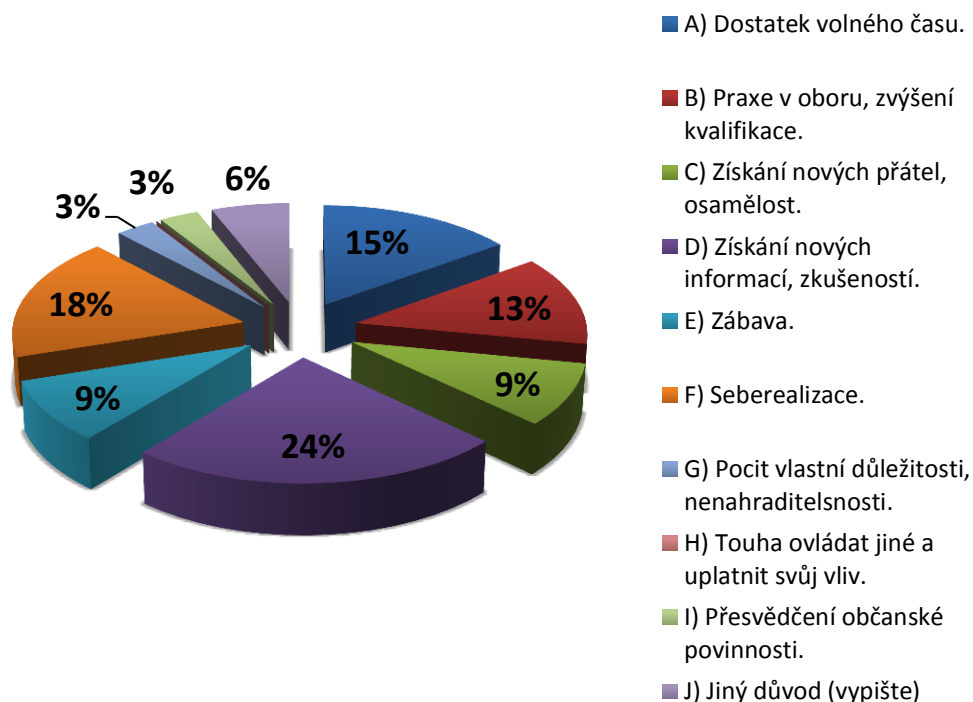
12. otázka: Z jakého důvodu byste se zapojil/a do dobrovolnického programu?

Graf č. 28: Důvody pro dobrovolnictví – neučitelské obory

U neučitelských oborů mezi hlavní důvody pro zapojení do dobrovolnického programu patřila praxe v oboru, zvýšení kvalifikace (37 respondentů), získání nových informací (21 respondentů), dostatek volného času (17 respondent) a čtvrtým nejčastějším důvodem byla seberealizace, kterou zvolilo 10 respondentů. Méně respondentů volilo důvody: zábava (6 respondentů), jiný důvod, kterým nejčastěji uváděli pocit pomoci jiným lidem (6 respondentů) a získání nových přátel, osamělost (pouze 3 respondenti). Nikdy z dotazovaných nevybral možnosti G, H a I.

Důvody pro dobrovolnictví - učitelské obory

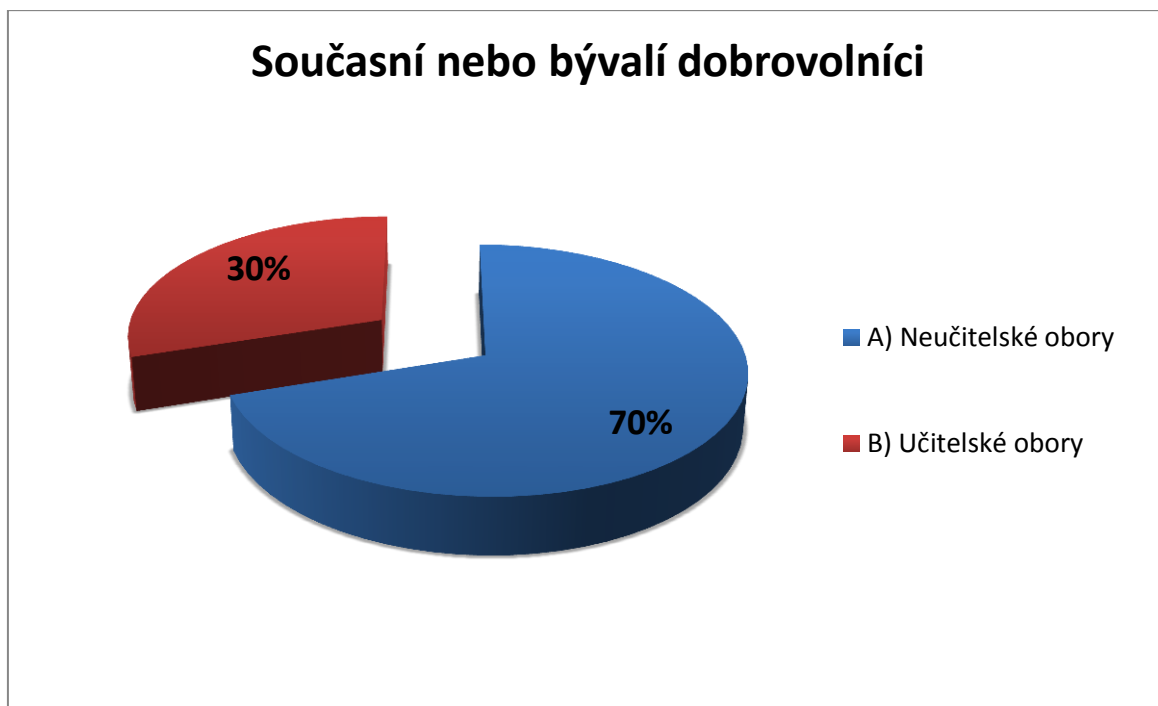

Graf č. 29: Důvody pro dobrovolnictví – učitelské obory

Odpovědi na otázku Z jakého důvodu byste se zapojil/a do dobrovolnického programu byly u učitelských oborů hodně podobné jako u neučitelských. Mezi nejčastější důvody jmenovali: získání nových informací, zkušeností (24 respondentů), seberealizace (18 respondentů), dostatek volného času (15 respondentů), praxe v oboru, zvýšení kvalifikace (13 respondentů), zábavu a získání nových přátel volilo 9 respondentů. 6 respondentů volilo jiný důvod, kterým byl taktéž nejčastěji pocit pomoci jiným lidem. Pouze po 3 respondentech byly voleny možnosti G a I. A odpověď H nebyla zvolena ani jednou.

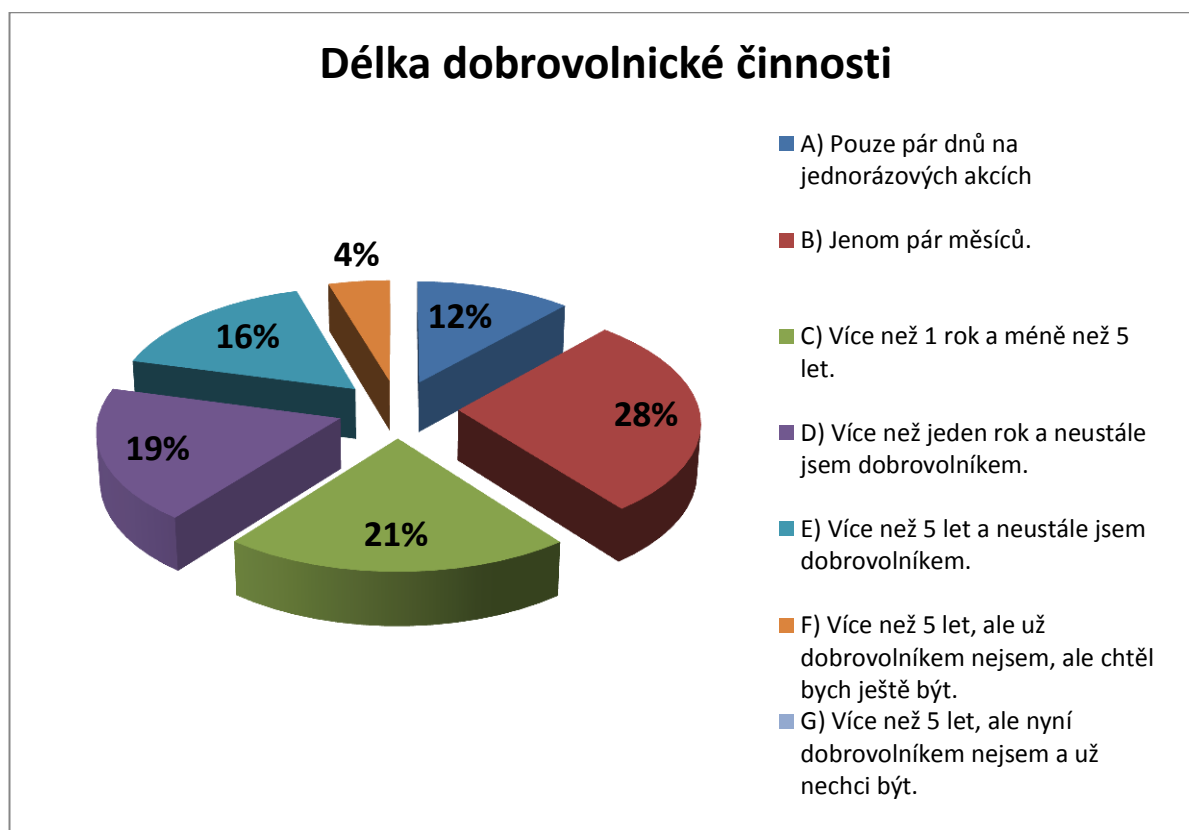
III. Část dotazníku

Tato část dotazníku byla vyplněna pouze respondenty, kteří se zabývali nebo stále zabývají dobrovolnictvím. Proto je zde vyhodnocováno pouze 43 dotazníků, z toho 30 dotazníků od respondentů z neučitelských oborů a 13 dotazníků z učitelských oborů (viz graf č. 30).

Graf č. 30: Současní nebo bývalí dobrovolníci

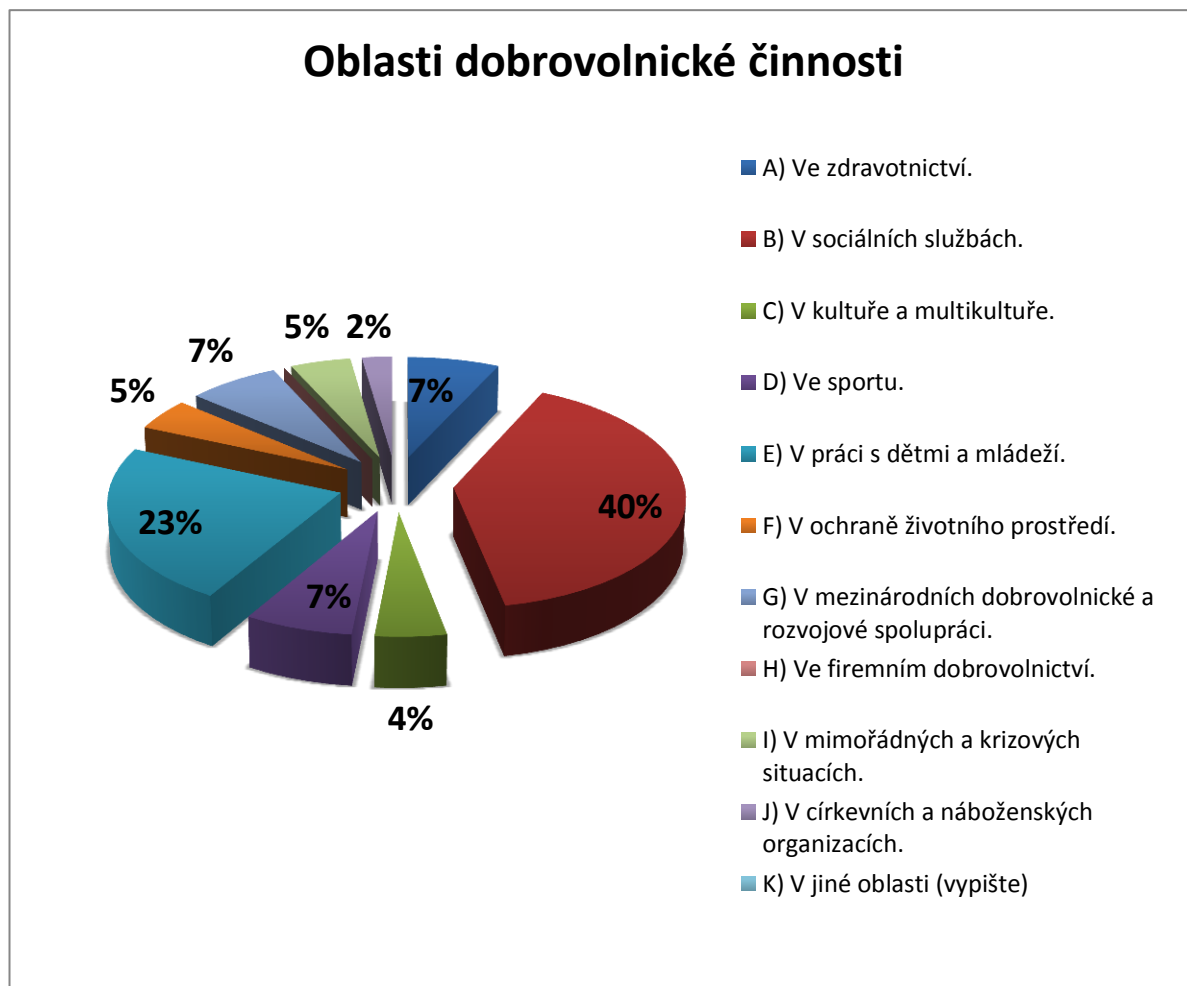
13. otázka: Jak dlouho jste pracoval/a jako dobrovolník?

Graf č. 31: Délka dobrovolnické činnosti

Graf č. 31 ukazuje výsledky doby strávené našimi respondenty v dobrovolnické činnosti. Nejvíce z našich studentů bylo dobrovolníkem pouze na pár měsíců (12 respondentů), 9 respondentů dělalo dobrovolníka déle než 1 rok a méně než 5 let, 8 respondentů více než 1 rok a neustále jsou dobrovolníky, 7 z našich dobrovolníků dělá dobrovolníka více než 5 let a stále je dobrovolníkem, pouze 5 studentů konalo dobrovolnickou činnost pouze pár dnů na jednorázových akcích a nejméně jen 2 respondenti byli dobrovolníky více než 5 let, ale už nejsou, ale v budoucnu by ještě chtěli být. Ani jeden respondent neuvedl odpověď G.

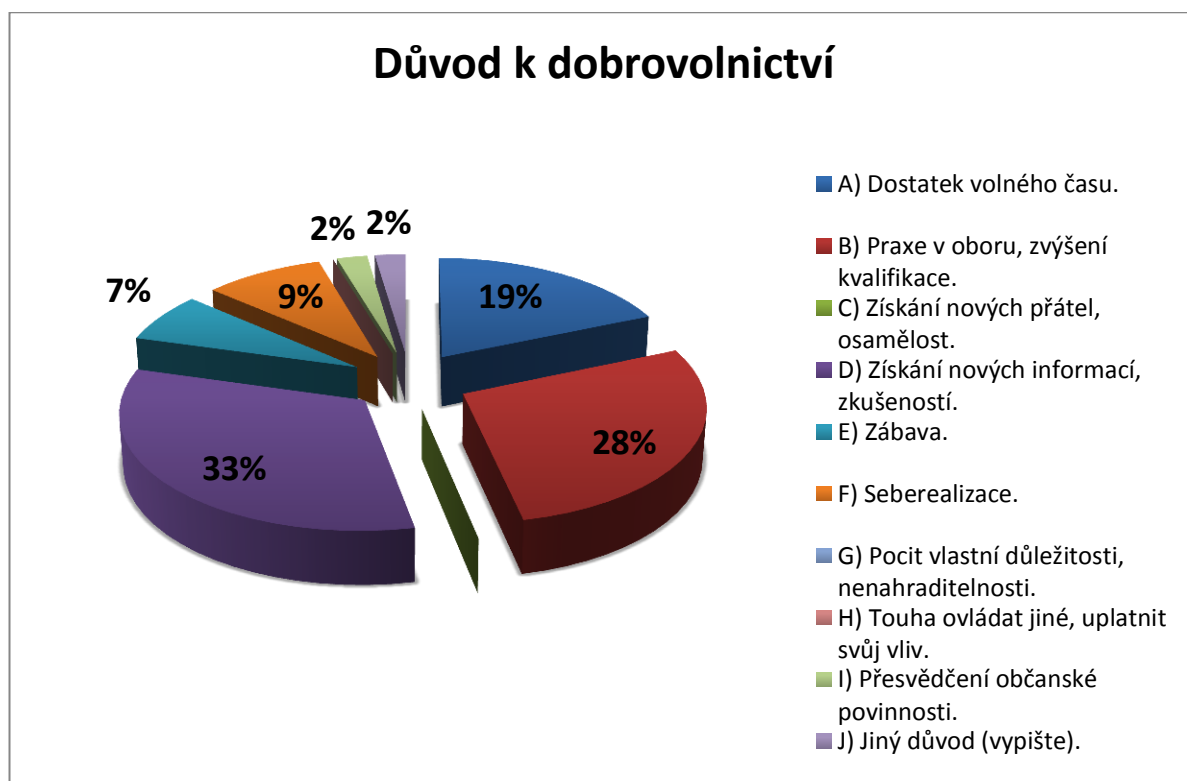
14. otázka: V jaké oblasti se věnujete ve své dobrovolnické činnosti?

Graf č. 32: Oblast dobrovolnické činnosti

Další otázka byla zaměřena na oblasti dobrovolnictví, ve kterých se angažují naši respondenti. 40 % z dotazovaných tedy 17 respondentů vykonává nebo vykonávalo dobrovolnickou činnost v sociálních službách. 23 % tedy 10 dotazovaných dělá dobrovolníka v práci s dětmi a mládeží. 7 % respondentů, což jsou pouze 3 studenti, dobrovolničí ve zdravotnictví, ve sportu a v mezinárodní dobrovolnické a rozvojové spolupráci. Po dvou studentech byla zatrhnuta oblast v ochraně životního prostředí, také v mimořádných a krizových situacích a v kultuře a multikultuře. Jediný respondent vykonával dobrovolnictví v církevních a v náboženských organizacích. Možnosti H a K nebyly odpovězeny ani jednou.

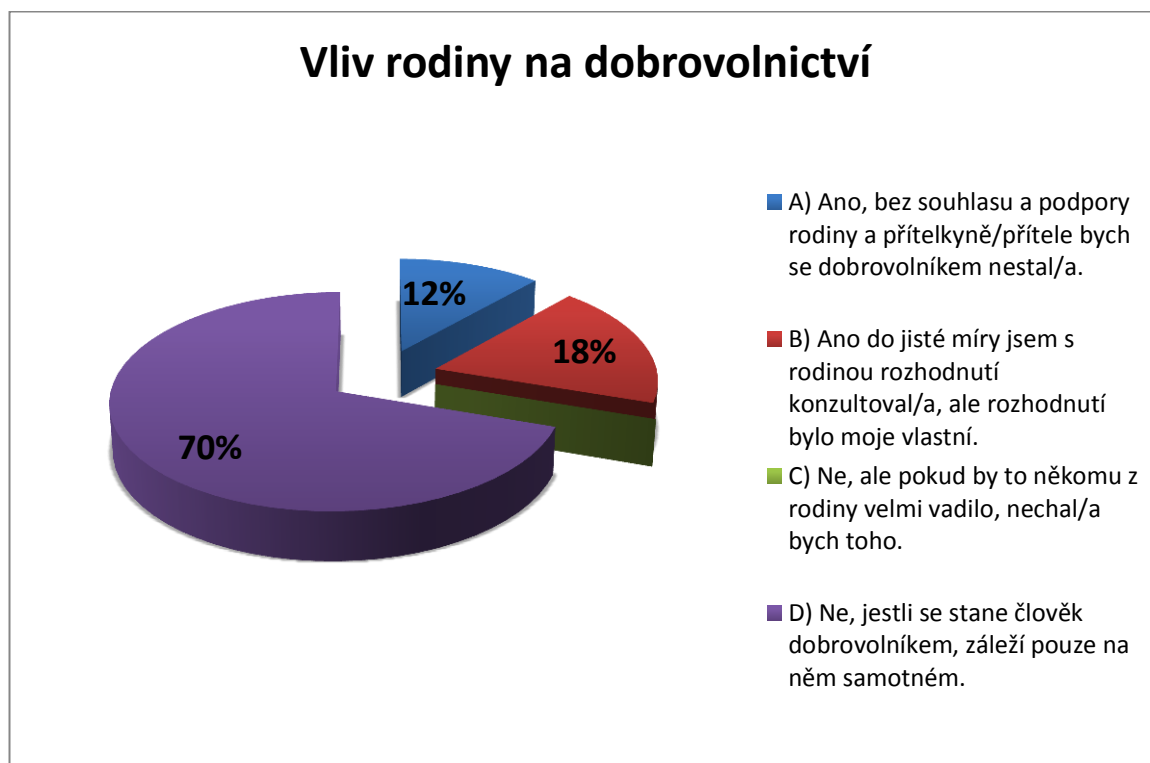
15. otázka: Proč jste se rozhodl/a vykonávat dobrovolnickou činnosti?

Graf č. 33: Důvod k dobrovolnictví

Nejčastějším důvodem respondentů k vykonávání dobrovolnictví je získávání nových informací, zkušeností, kterou označilo 33 %, tedy 14 dotazovaných. Druhým nejčastějším je praxe v oboru, zvýšení kvalifikace, kterou odpovědělo 12 respondentů. Třetí nejčastěji označenou možností byla odpověď A, tedy dostatek volného času, kterou vybralo 8 respondentů. Kvůli seberealizaci vykonávalo dobrovolnictví 9 %, kvůli zábavě 7% a kvůli přesvědčení občanské povinnosti a z jiného důvodu 2 % respondentů. Odpovědi C, G a H nebyly použity ani jednou.

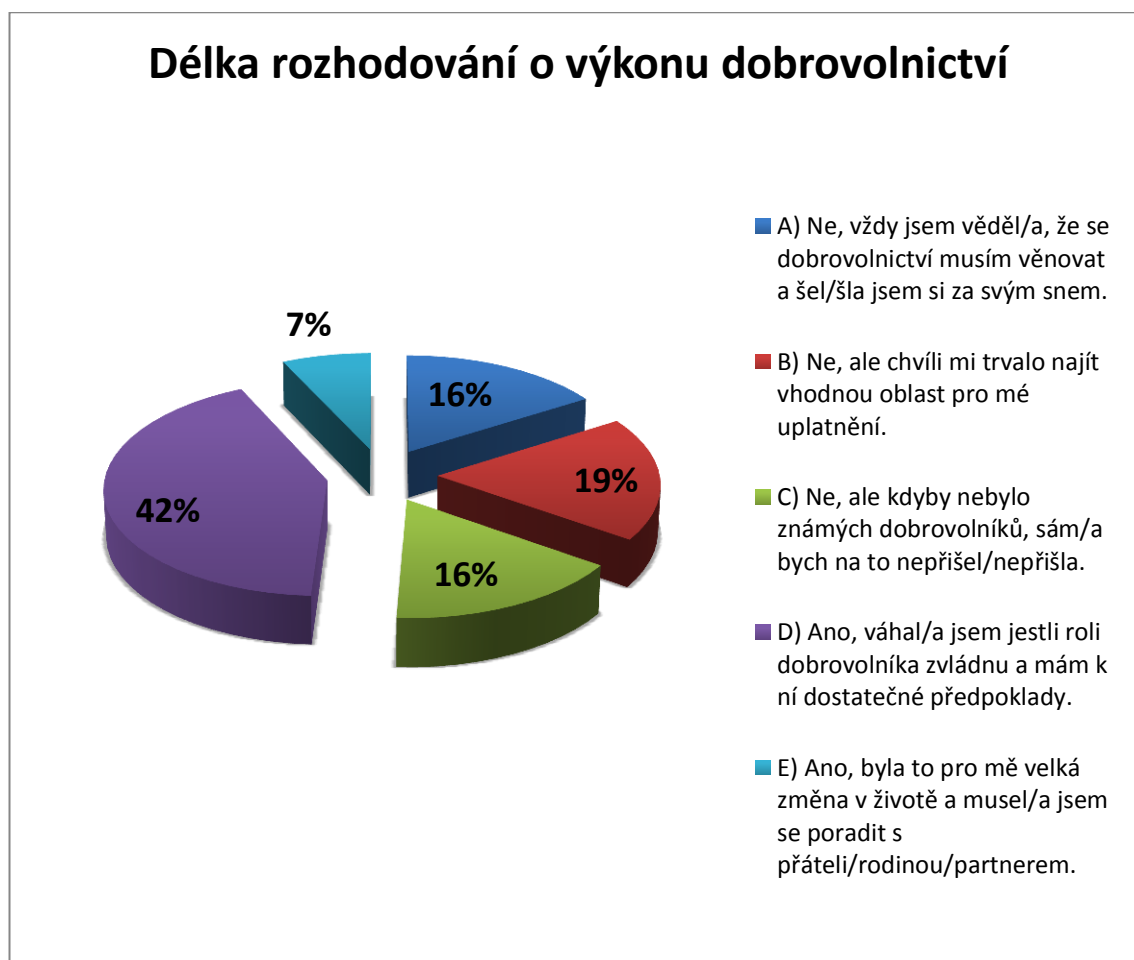
16. otázka: Bylo Vaše rozhodnutí stát se dobrovolníkem ovlivněno rodinným zázemím nebo přítelkyní/přítelem?

Graf č. 34: Vliv rodiny na dobrovolnictví

Graf č. 34 ukazuje, jestli bylo rozhodnutí našich respondentů stát se dobrovolníkem ovlivněno rodinou či přítelem/přítelkyní. Na první pohled jde vidět, že nejvíce z respondentů, tedy 30, si myslí že, jestli se stane člověk dobrovolníkem, záleží pouze na něm. 8 respondentů zvolilo možnost B a 5 respondentů možnost A, tedy, že bez souhlasu a podpory rodiny a přítelkyně/přítele by se dobrovolníkem nestal/a. Odpověď C nezvolil ani jeden dotazovaný.

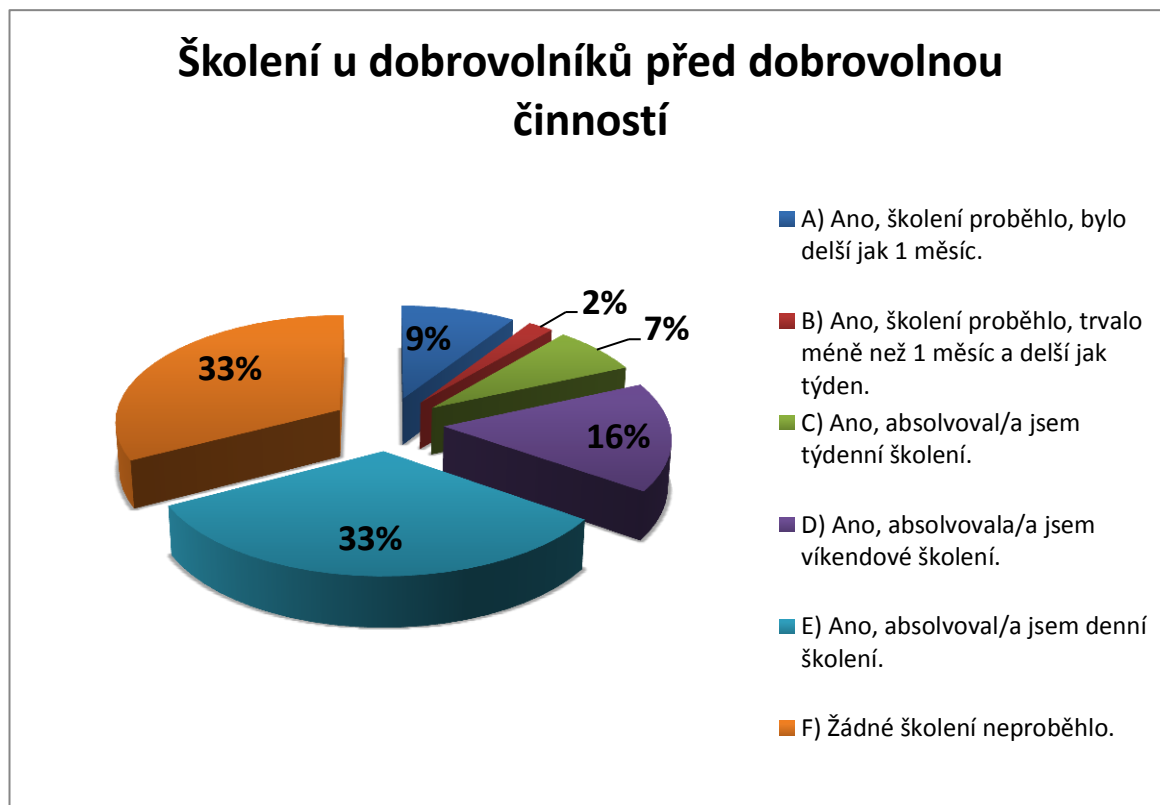
17. otázka: Přemýšlel/a jste dlouho, že se budete věnovat dobrovolnictví?

Graf č. 35: Délka rozhodování o výkonu dobrovolnictví

Na otázku č. 17 třetí části nejvíce respondentů odpovídalo možností D (18 respondentů), tedy Ano, váhal/a jsem, jestli roli dobrovolníka zvládnu a mám k ní dostatečné předpoklady. 8 z dotazovaných dlouhou dobu o dobrovolnictví nepřemýšleli, jen jim trvalo najít vhodnou oblast pro jejich uplatnění. Po 7 respondentech si zvolilo odpovědi A a C. Jen 3 dotazovaní uvedli, že pro ně dobrovolnictví byla velká změna v životě a museli se poradit s přáteli/rodinou/partnerem.

18. otázka: Absolvovali jste před zahájením Vaší činnosti školení? Jak bylo dlouhé?

Graf č. 36: Školení u dobrovolníků před dobrovolnou činností

Nejvíce u 33 % respondentů (tedy 14) proběhlo pouze denní školení nebo dokonce žádné. 16 % respondentů (7 respondentů) před výkonem dobrovolnictví absolvovalo víkendové školení. U 4 našich dotazovaných proběhlo školení delší jak 1 měsíc. 3 studenti absolvovali týdenní školení a pouze 1 respondent školení, které trvalo déle než týden a méně než 1 měsíc.

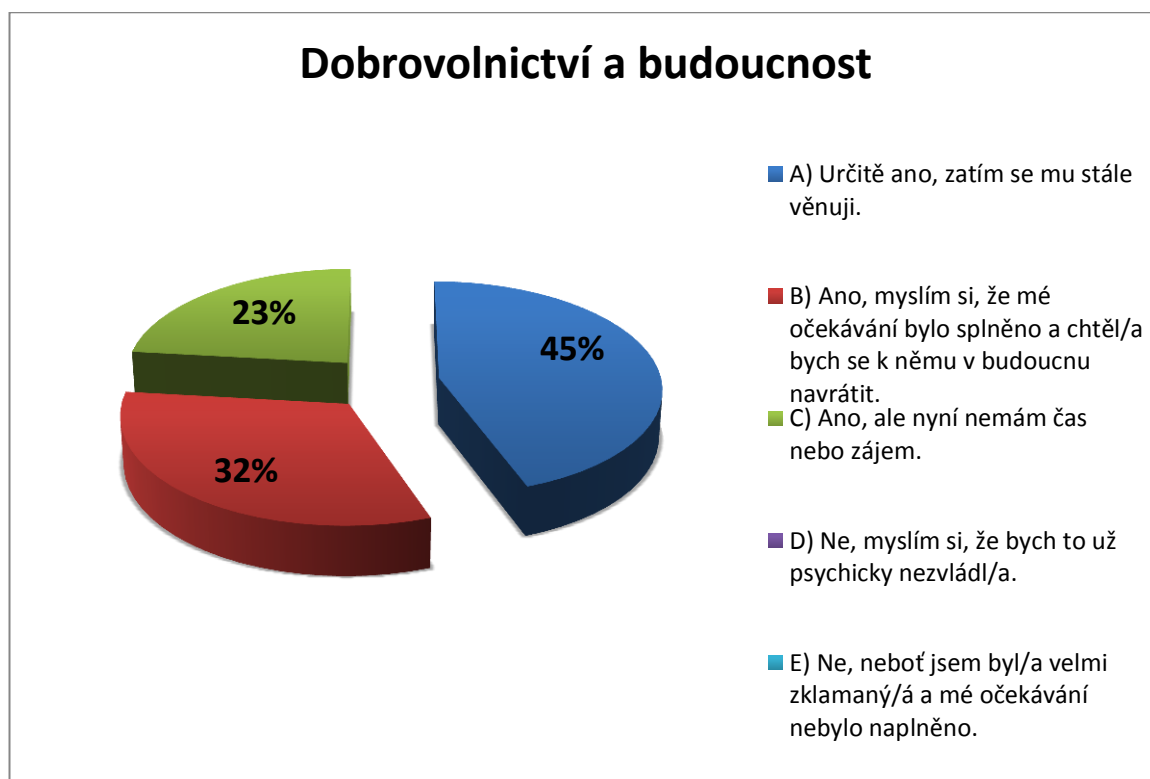
19. otázka: Byly součástí Vaší práce supervize? Jak často?

Graf č. 37: Supervize u dobrovolníků

Jak již vyčteme z grafu č. 38, u 48 % dotazovaných neproběhla v průběhu dobrovolnictví žádná supervize. U 21 % respondentů neproběhla žádná supervize, neboť se zúčastnili pouze jednorázové dobrovolné akce. 18 % respondentů se účastnilo supervize, ale pouze nepravidelné a 13 % mělo supervizi pravidelně jednou za měsíc. Ani jeden z respondentů nemělo supervizi pravidelně 2× za měsíc.

20. otázka: Budete se dobrovolnictví věnovat i v budoucnu?

Graf č. 38: Dobrovolnictví a budoucnost

Všichni naši dobrovolníci se shodli, že by se chtěli dobrovolnictví věnovat i v budoucnu, 19 z nich se jí ještě nyní věnuje, 14 respondentů si myslí, že jejich očekávání bylo v dobrovolnictví splněno, a proto by se chtěli k němu v budoucnu navrátit a 10 respondentů uvedlo, že by se chtěli vrátit, ale bohužel nyní nemají na něj čas nebo zájem.

6.6 Diskuse

Hlavním cílem empirické části bylo zjistit, zda studenti Pedagogické fakulty UP neučitelských oborů se zabývají dobrovolnictvím více než studenti ostatních učitelských oborů Pedagogické fakulty UP. Zároveň byly zjišťovány znalosti a informovanost o dobrovolnictví obou skupin respondentů. Pro lepší zjištění tohoto cíle byly definovány dílčí výzkumné otázky.

Ve výzkumném šetření bylo dohromady položeno 6 dílčích výzkumných otázek. První část dílčích výzkumných otázek byla zaměřena právě na informovanost studentů o problematice dobrovolnictví.

1. výzkumná otázka: Z jakých zdrojů jste se dozvěděl/a o dobrovolnictví? Této výzkumné otázce odpovídala 2. otázka našeho dotazníku. Z výsledných odpovědí na tuto otázku bylo zjištěno, že byla využita celá škála z naší nabídky zdrojů. Nejvíce jsou však studenti Pedagogické fakulty UP informováni o dobrovolnické činnosti z kontaktů s členem neziskové organizace. Dále studenti volili odpovědi v tomto pořadí: internet, informace od známých, přátel a příbuzných, letáky, státní instituce, TV, jiný zdroj (nejčastěji praxe), noviny, časopisy a nejméně uvedlo rozhlas či odbornou literaturu.

2. výzkumná otázka první části zněla: Myslíte si, že existuje právní norma, která upravuje oblast dobrovolnictví? Tuto výzkumnou otázku lze nalézt v dotazníku pod číslem 4. Z výsledků vyplývá, že právě studenti neučitelských oborů více znají zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů než studenti oborů učitelských. U neučitelských oborů zná tento zákon 35 respondentů a z učitelských pouhých 8 respondentů. Avšak nejčastější odpověď na tuto otázku byla: „Ano, myslím si, že nějaká existuje.“ Tuto možnost zvolilo 46 respondentů z učitelských a 50 respondentů z neučitelských oborů. Velmi příznivým poznatkem vyplývajícím z našich výsledků je fakt, že ani jeden z respondentů si nemyslí, že žádná právní norma určitě neexistuje.

Odpovědi 3. výzkumnou otázku, tedy Kolik % Čechů se aktivně věnuje dobrovolnictví?, jsou uvedeny pod výsledkem a prezentací otázky č. 7. Podle výzkumu Pavola Friče a Terezy Pospíšilové (2009) se formálnímu dobrovolnictví věnuje 30 % obyvatel České republiky. Správně tento počet, tedy odpověď E, uvedlo pouze 8 respondentů dohromady. V této výzkumné otázce správně odpovědělo více studentů z učitelských oborů, tedy 6 respondentů než studentů z neučitelských oborů, kteří byli pouze

2. Nejvíce studentů jak neučitelských, tak učitelských oborů si myslelo, že dobrovolnictví se věnuje 3 % - 5 % obyvatel ČR.

Poslední dílčí výzkumnou otázkou první části výzkumných otázek byla otázka č. 4, tedy V jaké oblasti dobrovolnictví se podle Vás angažuje nejvíce dobrovolníků? Dle výzkumu společnosti Data Collect zveřejněném na internetovém portále dobrovolnik.cz se soustřeďuje nejvíce dobrovolníků v oblasti ochrany životního prostředí. Z výsledků našeho dotazníku jsme zjistili, že tuto oblast dobrovolnictví zvolilo pouze 13 % studentů u neučitelských oborů a 11 % studentů u učitelských oborů. Takže více správných odpovědí bylo spočítáno u respondentů neučitelských oborů. Avšak nejčastější odpověď zněla u obou skupin studentů jinak. Nejvíce studentů neučitelských oborů (tedy 32 respondentů) si myslí, že se nejvíce dobrovolníků věnuje dobrovolnické činnosti ve zdravotnictví a ve sportu. Oproti tomu nejvíce studentů učitelských oborů (tedy 42) volilo možnost E, tedy že nejvíce dobrovolníků se soustřeďuje v humanitární činnosti při mimořádných a rizikových situacích.

Druhá část dílčích výzkumných otázek se zabývá přímo počtem respondentů věnujících se dobrovolnictví a jejich praktických zkušenostem v této oblasti. 5 výzkumná otázka hodně souvisí i s hlavním cílem tohoto výzkumného šetření. Její znění je: Jaké je aktivní zapojení studentů Pedagogické fakulty UP do dobrovolnictví? Na tuto otázku jasně odpovídají výsledky uvedené v grafu č. 30: Současní nebo bývalí dobrovolníci. Z něho lze vyčíst, že více dobrovolníků z Pedagogické fakulty je studenty neučitelských oborů. Celkově z 200 dotazovaných je dobrovolníkem nebo se zabývalo dobrovolnictvím pouze 43 respondentů. Z toho 30 respondentů studuje neučitelské obory a pouze 13 respondentů další učitelské obory. Tudíž tímto zjištěním potvrzujeme, že studenti Pedagogické fakulty UP neučitelských oborů se zabývají více dobrovolnictvím než studenti ostatních učitelských oborů Pedagogické fakulty UP.

Poslední dílčí výzkumná otázka zněla: Z jakého důvodu jste se rozhodl/a vykonávat dobrovolnickou činnost? Zde se 14 dobrovolníků pedagogické fakulty shodlo, že nejdůležitějším důvodem k vykonávání dobrovolnické činnosti je získání nových informací, zkušeností. Mezi další nejčastější důvod patřila praxe v oboru, zvýšení kvalifikace a dostatek volného času. Ani jeden z dobrovolníků nezačal vykonávat svoji činnost z důvodu získání nových přátel, osamělosti, pocitu vlastní důležitosti, nenahraditelnosti nebo z touhy ovládat jiné, tedy uplatnit svůj vliv.

Tohle výzkumné šetření můžeme považovat za menší průzkum o zapojení studentů Pedagogické fakulty UP a jejich celkovému vztahu k dobrovolnictví a informovanosti v této problematice.

Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, zda studenti Pedagogické fakulty UP neučitelských oborů se zabývají více dobrovolnictvím než studenti ostatních učitelských oborů Pedagogické fakulty UP. Důležitou součástí empirické části bylo i odhalení informovanosti a znalostí studentů pedagogické fakulty ohledně dobrovolnictví.

Tato diplomová práce je rozdělena na dvě části, tedy teoretickou a empirickou část. V první části jsou charakterizovány nejdůležitější pojmy v oblasti dobrovolnictví jako dobrovolnictví, dárcovství, dobrovolník, koordinátor dobrovolníků či dobrovolnická centra. Kromě historie dobrovolnictví jsou zde uvedeny i nové trendy v dobrovolnictví a dopodrobna popsány jednotlivé oblasti dobrovolnické činnosti. Poslední kapitola teoretické části se zabývá pomáhajícími profesemi, neboť právě na Pedagogické fakultě UP jsou převážně obory pomáhajících profesí, a tudíž se u těchto studentů očekává i větší zájem o dobrovolnictví.

Empirická část byla zaměřena nejen na hlavní cíl této diplomové práce, ale právě i na všeobecnou informovanost oblasti dobrovolnictví např. znalost právní normy, znalost mezinárodních i místních organizací zabývajících se dobrovolnictvím a přehled o celkové zapojenosti českých občanů v oblasti dobrovolnictví. Našeho výzkumného šetření se zúčastnilo dohromady 200 studentů Pedagogické fakulty UP, z toho 100 studentů neučitelských oborů a 100 studentů učitelských oborů. Nejvíce respondentů pocházelo z oborů Pedagogika – Sociální práce, Pedagogika – Veřejná správa, Učitelství pro první stupeň základní školy, Učitelství pro první stupeň základní školy a speciální pedagogika nebo z oboru Německý jazyk se zaměřením na aplikovanou ekonomii.

Z dotazníkového šetření vyplynulo mnoho pozitivní závěrů pro tuto diplomovou práci. Jeden ze závěrů potvrzuje cíl výzkumu, neboť se prokázalo, že se dobrovolnictvím zabývá více studentů neučitelských oborů než učitelských oborů. Navíc i výsledky celkového zájmu o dobrovolnickou činnost potvrzují, že studenti Pedagogické fakulty UP neučitelských oborů se zabývají více dobrovolnictvím než studenti ostatních učitelských oborů. Jako další z pozitivních závěrů mohu uvést znalost studentů Pedagogické fakulty UP zákona č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a změně některých zákonů, jehož existenci a dobrou znalost potvrdilo 35 respondentů z neučitelských a 8 respondentů z učitelských oborů. A 46 respondentů z neučitelských oborů a 50 respondentů z učitelských oborů si

myslí, že tento zákon existuje, a ani jeden ze studentů si nemyslí, že právní norma neexistuje. Mezi další pozitivní výsledky patřila znalost mezinárodních organizací zabývajících se dobrovolnickou činností, kterou potvrdilo 41 studentů z neučitelských a 20 studentů z učitelských oborů.

I když je mnoho výzkumů zabývajících se dobrovolnictvím, je mnoho navazujících témat, která nejsou prozkoumána a mohla by pokračovat v tomto výzkumu. Např. zjistit míru zapojení do dobrovolnictví studentů Pedagogické fakulty UP oproti studentům jiných fakult Univerzity Palackého nebo Pedagogických fakult jiných univerzit (např. Masarykova Univerzita). Navíc doporučuji všem studentům, aby se dobrovolnictví věnovali co nejvíce, neboť v dnešní době, kdy je málo pracovních příležitostí, se určitě dobrovolnictví a s ním spojená praxe v oboru bude do budoucna hodit.

Seznam použité literatury i pramenů

Monografie

- BERANOVÁ, Irena. Proč mít koordinátora dobrovolníků? In: *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: Hestia, 2003.
- BORECKÁ, Lenka a kol. *Ze školy do Evropy*. Brno: Doplněk, 2002. ISBN 80-7239-124-0.
- ČECHOVÁ, Gabriela. Je třeba supervize pro dobrovolníky? In: *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: Hestia, 2003.
- Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: Informační centrum neziskových organizací, 2001. ISBN 80-86423-05-0.
- DOHNALOVÁ, Marie a Ladislav Průša a kol. *Sociální ekonomika*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-573-1.
- DOHNALOVÁ, Renata a Renata VEJDĚLKOVÁ. *Dobrovolnictví ve Fakultní nemocnici v Motole*. Praha: Dobrovolnické centrum FN v Motole, 2009. ISBN 978-80-254-5150-2.
- FRIČ, Pavol. *Aktivity a potřeby neziskových organizací v ČR: Výsledky kvantitativního sociologického šetření*. Praha: Agens/ICN, 1998. ISBN 80-902633-0-5.
- FRIČ, Pavol. *Dárcovství a dobrovolnictví v ČR*. Praha: Agnes, 2001, 80-902633-7-2.
- FRIČ, Pavol a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (Výsledky výzkumu NROS A AGNES)*. Praha: AGNES a NROS, 2001. ISBN 80-902633-7-2.
- FRIČ, Pavol a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. Století*. Praha: Agnes, 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.
- FRIČ, Pavol a Rochdi GOULLI. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1.
- GÉRINGOVÁ, Jitka. *Pomáhající profese: Tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. Praha: TRITON, 2011. ISBN 978-80-7387-394-3.
- HAVLÍČKOVÁ, Michaela. *Burnout syndrom v činnosti dobrovolníka*. Brno, 2009. Diplomová práce. Univerzita Masarykova v Brně, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky.
- HLOUŠEK, Jan. *Právní minimum pro pracovníky neziskových organizací (a nejen pro ně)*. Hradec Králové: Občanské poradenské středisko, o. p. s., 2000. ISBN 80-902749-2-7.
- HOWKINS, Peter a Robin, SHONET. *Supervize v pomáhajících profesích*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-715-9.

- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- JEŽKOVÁ, Zuzana. Knihovny. In MÜLLEROVÁ, M. *Dobrovolníci pro kulturu: Dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture nákladem Institutu umění-Divadelního ústavu, 2011. ISBN 978-80-7008-268-3.
- MÜLLEROVÁ, Magdalena, K. DOLEŽALOVÁ a H. SEDLÁKOVÁ. *Jobrotation a dobrovolnická činnost*. Přerov: Centrum pro komunitní práci, 2006. ISBN 80-86902-37-4.
- LIBRA, Jiří. Supervize v organizaci. In *Texty k personálnímu řízení v neziskové organizaci*. Praha: AGNES, 2008. ISBN 978-80-903696-3-4
- LUKÁŠOVÁ, Eva. Památky. In MÜLLEROVÁ, M. *Dobrovolníci pro kulturu: Dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture, 2011. ISBN 978-80-7008-268-3.
- LUSKOVÁ, Daniela. Proč mít koordinátora dobrovolníků? In: *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: Hestia, 2003.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce: druhé, přepracované vydání*. 2.vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, Oldřich, A. MATULOVÁ a B. KOPOLDOVÁ a kol. *Práce s rizikovou mládeží: projekt LATA a další alternativy věznění mládeže*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-064-2.
- MÜLLEROVÁ, Magdalena. *Dobrovolníci pro kulturu: Dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture, 2011. ISBN 978-80-7008-268-3.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*, 2.vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.
- NOVOSAD, Libor. *Poradenství: pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodnění: základy a předpoklady dobré poradenské praxe*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7.
- NOVOTNÝ, Michal. Jak se zbavit dobrovolníka? In: *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: Hestia, 2003.
- NOVOTNÝ, Michal a Ivana STARÁ a kol. *Dobrovolníci v nemocnicích: metodický manuál pro zdravotnická a sociální zařízení*. Praha: Hestia, 2002. ISBN 80-238-8697-5.

- PLODKOVÁ, Bohdana. Co může takový středoškolák – dobrovolník dělat? In: NOVOTNÝ, Michal. *Dobrovolnictví středoškoláků: manuál pro učitele, zaměstnance neziskových organizací a volnočasových klubů a další zájemce o tom, jak udělat dobrovolnictví pro středoškoláky zajímavým*. Praha: Hestia, 2003. ISBN 80-239-0748-4.
- SCHMIDBAUER, WOLFGHAN. *Syndrom pomocníka*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-369-7.
- SLOWÍK, Josef. Dobrovolnictví jako nepostradatelný nástroj podpory sociální inkluze. *Sociální práce*. 2011, č. 4, s 44. ISSN 1213-6204.
- SVOBODA, Pavel. *Metodologie kvantitativního speciálněpedagogického výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3068-3.
- ŠIMKOVÁ, Svatava. *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů mění svět*, Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT 2011, 2011. ISBN 978-80-87449-15-8.
- ŠORMOVÁ, Lucie a Alžběta KLÉGROVÁ. *Dobrovolnictví: základy a předpoklady dobré poradenské praxe*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-68-7.
- ŠVEC, Vlastimil. *Pozvání do metodologie pedagogického výzkumu: Pracovní sešit*. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-121-9.
- TOŠNER, Jiří. *Obecné otázky neziskového sektoru: Sborník vybraných materiálů specializačního kurzu „Řízení neziskových organizací“*. Praha: Agens, 1999. ISBN 80-902633-2-1.
- TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8.
- TUTR, VOJTĚCH. Evropská dobrovolná služba. In: NOVOTNÝ, Michal. *Dobrovolnictví středoškoláků: manuál pro učitele, zaměstnance neziskových organizací a volnočasových klubů a další zájemce o tom, jak udělat dobrovolnictví pro středoškoláky zajímavým*. Praha: Hestia, 2003. ISBN 80-239-0748-4.
- ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: Učebnice metod sociální praxe*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-69-9.
- Všeobecná deklarace o dobrovolnictví*. Amsterdam: IAVE – Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí, 2001.
- ZÁŠKODNÁ, Helena a Zdeněk MLČÁK. *Osobnostní aspekty prosociálního chování a empatie*. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-306-6.

Internetové zdroje

Etický kodex dobrovolnictví v České republice, 2008. *Sdruzeni-stop.cz* [online], ©2008 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: www.sdruzeni-stop.cz/web/file.php?id=896&typOBJEKTU.

FIEDLEROVÁ, Michaela. Nejen lidé pomáhají, aneb canisterapie na LDN ve FN v Motole. In: *UNESCO Kroměříž a HESTIA – Národní dobrovolnické centrum Praha 2009: Sborník konference Seniori jako dobrovolníci – dobrovolníci seniorům, Kroměříž 11. a 12. května 2009: sborník příspěvků konference* [online]. Kroměříž – město památek UNESCO, ©2009 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik_dobrovolnictvi2009/sbornik.pdf.

GJURIČOVÁ, Jitka. Vývoj legislativní úpravy dobrovolnictví v zahraničí a v České republice. In: *mvcr.cz* [online], ©2008 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vyvoj-legislativni-upravy-dobrovolnictvi-v-zahranici-a-v-ceske-republice.aspx>.

HRDÁ, Jana. Osobní asistence: příručka postupů a rad pro osobní asistenty. In: *pecujici.cz* [online], ©2008 [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <http://www.pecujici.cz/priruckyonline.shtml?x=200640>.

KOŘÍNKOVÁ, Ivana. Dobrovolnictví ve zdravotnictví – současnost a perspektivy. In: *Unesco – Kroměříž 2010: Sborník konference Dobrovolnictví v české společnosti – současnost a perspektivy, Kroměříž 24. a 25. května 2010: sborník příspěvků konference* [online]. Kroměříž – město památek UNESCO, ©2010 [cit. 2012-12-20]. Dostupné z: http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik_dobrovolnictvi2010/sbornik.pdf.

KOUBOVÁ, Šárka. Manuál dobrovolníka programu Pět P. In: *petp.cz* [online], ©2009 [cit. 2012-12-20]. Dostupné z: http://www.petp.cz/dokumenty/eticky_kodex_koordinatora_pet_p_rijen_09.pdf

POSPÍŠILOVÁ, Tereza. Dobrovolnictví v České republice před rokem 1989: diskuze, definice, aktualizace. Inflow: *Sociologický časopis* [online], ©2011, č. 5, [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d9aefff97e66b24afc72d96fb1c43370e77903fe_Pospisilova%20soccas2011-5-bezor.pdf.

SOZANSKÁ, Olga a Jiří, TOŠNER. Metodika dobrovolnictví nezaměstnaných z hlediska projektů Job Rotation. In: *hest.cz* [online], ©2005 [cit. 2012-11-16]. Dostupné z: <http://www.hest.cz/kresadlo/dokumenty-ke-stazeni/>.

TOMAN, Dalimil. Dobrovolnictví v ekologii. In: *dobrovolnik.cz* [online], ©2011 [cit. 2012-12-30]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-ekologii/>.

TUTR, Vojtěch. Dobrovolnictví a náboženství. In: *dobrovolnik.cz* [online], © 2002 [cit. 2012-11-03]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/informace/dobrovolnictvi-a-nabozenstvi/>.

Zákon č. 198/2002 Sb. ze dne 24. května 2002. In: *sagit.cz* [online] © 2002 [cit.2013-04-03]. Dostupné z:< <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?cd=76&typ=r&zdroj=sb02198> >.

2011: *Mezinárodní rok dobrovolníků* [online], ©2005 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=667>.

Seznam zkratk

AIDS – Acquired Immune Deficiency Syndrome (Syndrom získaného selhání imunity)

ARO – Anesteziologicko-resuscitační oddělení

ČT – Česká televize

EU – Evropská unie

OSN – Organizace spojených národů

UP – Univerzita Palackého

USA – United States of America (Spojené státy americké)

Seznam grafů

Graf č. 1: Studijní obory – neučitelské

Graf č. 2: Studijní obory – učitelské

Graf č. 3: Ročník studia

Graf č. 4: Pohlaví respondentů

Graf č. 5: Věk respondentů

Graf č. 6: Zájem o dobrovolnictví u studentů neučitelských oborů

Graf č. 7: Zájem o dobrovolnictví u učitelských oborů

Graf č. 8: Zdroje u všech respondentů

Graf č. 9: Organizace u neučitelských oborů

Graf č. 10: Organizace u učitelských oborů

Graf č. 11: Právní norma – neučitelské profese

Graf č. 12: Právní norma – učitelské profese

Graf č. 13: Znalost mezinárodní organizace u neučitelských oborů

Graf č. 14: Znalost mezinárodní organizace u učitelských oborů

Graf č. 15: Dobrovolnictví v ČR u neučitelských oborů

Graf č. 16: Dobrovolnictví v ČR u učitelských oborů

Graf č. 17: Češi jako dobrovolníci – neučitelské obory

Graf č. 18: Češi jako dobrovolníci – učitelské obory

Graf č. 19: Oblasti dobrovolnictví – neučitelské obory

Graf č. 20: Oblasti dobrovolnictví – učitelské obory

Graf č. 21: Věk dobrovolníků – neučitelské obory

Graf č. 22: Věk dobrovolníků – učitelské obory

Graf č. 23: Motivy k dobrovolnictví – neučitelské obory

Graf č. 24: Motivy k dobrovolnictví – učitelské obory

Graf č. 25: Zvolená oblast pro dobrovolnictví – neučitelské obory

Graf č. 26: Zvolená oblast pro dobrovolnictví – učitelské obory

Graf č. 27: Zvolená oblast pro dobrovolnictví – všichni respondenti

Graf č. 28: Důvody pro dobrovolnictví – neučitelské obory

Graf č. 29: Důvody pro dobrovolnictví – učitelské obory

Graf č. 30: Současní nebo bývalí dobrovolníci

Graf č. 31: Délka dobrovolnické činnosti

Graf č. 32: Oblast dobrovolnické činnosti

Graf č. 33: Důvod k dobrovolnictví

Graf č. 34: Vliv rodiny na dobrovolnictví

Graf č. 35: Délka rozhodování o výkonu dobrovolnictví

Graf č. 36: Školení u dobrovolníků před dobrovolnou činností

Graf č. 37: Supervize u dobrovolníků

Graf č. 38: Dobrovolnictví a budoucnost

Seznam příloh

Příloha č. 1: Mezinárodní rok dobrovolníků

Příloha č. 2: Etický kodex dobrovolnictví

Příloha č. 3: Dotazník

2001: Mezinárodní rok dobrovolníků

21. prosince 2000 Dobrovolnická práce má odjakživa místo prakticky v každé civilizaci a kultuře. Je možné definovat ji jako neziskovou, neplacenou a nekariérní činnost, kterou jednotlivci provádějí za účelem pomoci svým bližním, své komunitě či společnosti jako celku. Tato činnost může mít celou řadu podob, od tradičně zakořeněných návyků vzájemné pomoci v čase krizových událostí až po humanitární činnost, řešení konfliktů a odstraňování chudoby. Koncept dobrovolnické práce zahrnuje nejen činnost na místní a státní úrovni, ale také bilaterální, mezistátní a mezinárodní programy.

Dobrovolníci dnes hrají nezanedbatelnou roli v rozvíjení pokroku a blahobytu ve vyspělých i rozvojových zemích, v humanitárních programech OSN, v technické spolupráci, obraně lidských práv, v procesu demokratizace a v mírotvorné činnosti. Na dobrovolnické činnosti je rovněž z větší části založeno fungování nevládních organizací, profesních spolků, odborů a občanských sdružení. Rovněž kampaně na podporu zvyšování gramotnosti, imunizace a ochrany životního prostředí jsou založeny na činnosti dobrovolníků.

Myšlenka vyhlášení Mezinárodního roku dobrovolníků (IYV) na samém počátku 21. století s cílem podpořit práci dobrovolníků a ocenit jejich úspěchy, se zrodila počátkem 90. let na doporučení několika významných mezinárodních nevládních organizací. Tento koncept byl v rámci systému OSN poprvé jasně formulován na Strategickém fóru Dobrovolnického programu OSN (UNV) a Univerzity OSN (UNU) v roce 1996 v Japonsku. V únoru následujícího roku byl návrh japonské vlády podstoupen generálnímu tajemníkovi OSN a jeho prostřednictvím byl v červenci 1997 zařazen do agendy ECOSOC. Rezoluce ECOSOC 1997/44 z 22. července 1997 doporučila Valnému shromáždění, aby přijalo rezoluci, jež by prohlásila rok 2001 za Mezinárodní rok dobrovolníků. Valné shromáždění OSN schválilo rezoluci ECOSOC na 52. zasedání svou vlastní rezolucí 52/17, kterou podpořilo 123 zemí.

Mezinárodní rok dobrovolníků (IYV 2001) je založen na předpokladu, že dobrovolnická práce vyžaduje, abychom ještě více než dříve řešili prioritní otázky v oblasti sociální, ekonomické, kulturní, humanitární a mírotvorné činnosti a že je potřeba získat pro dobrovolnické aktivity více lidí. Aby k tomu došlo, je zapotřebí zajistit, aby se dobrovolnické práci dostalo větší podpory a publicity a aby bylo využíváno nejlepších zkušeností a podnětů, které si mezi sebou dobrovolníci mohou efektivně vyměňovat. Existuje silné přesvědčení, že ustavení Mezinárodního roku dobrovolníků Valným shromážděním OSN vytváří příznivé prostředí pro rozvoj a koncepčnější využívání dobrovolnické práce.

Cíle IYV 2001

Prvním cílem je zajistit dobrovolnické činnosti větší uznání.

Vlády a místní orgány mohou vytvořit mechanismy umožňující konzultace s dobrovolníky a využívat jejich rady. Jejich uznání bude podpořeno národními odbornými studiemi o přínosu dobrovolnického sektoru pro rozvoj národního blahobytu a pokroku a udělováním ocenění za nejlepší příklady dobrovolnické činnosti na úrovni jednotlivců, malých skupin, místních komunit, celostátních a možná i mezinárodních nevládních organizací.

Druhým cílem je posílení podpory dobrovolnické činnosti.

Každá společnost dokáže nejlépe posoudit, co dobrovolnické činnosti napomáhá a co její rozvoj naopak brzdí. Následující navržená opatření jsou jen orientačními příklady, které lze za určitých podmínek aplikovat. Stát může například dát dobrovolníkům k dispozici své školy a vzdělávací zařízení a podpořit tak technické dovednosti, dobré řízení a odpovědnost v rámci dobrovolnického sektoru. Dále stát může dobrovolníkům z řádně uznaných organizací zajišťovat právní status, pojištění a sociální zabezpečení v míře srovnatelné s ostatními zaměstnanci. Zaměstnancům ve státním i soukromém sektoru lze poskytovat zvláštní pracovní volno a tak jim umožňovat účast na dobrovolnické práci. Položky odečitatelné z daní je možné rozšířit o náklady na podporu dobrovolnických iniciativ. Dobrovolnická služba může být uznána za alternativu základní vojenské služby. Rovněž je možné na dobrovolnické účely vyčlenit materiál a prostředky jako například vápno, střešní krytiny, učebnice, zdravotnické pomůcky a finanční zdroje.

Třetím cílem je sdílení informací.

Televize, rozhlas, tisk i elektronická media mohou informovat o činnosti dobrovolníků a tím umožnit, aby se šířily "nejlepší metody" a aby každá jednotlivá dobrovolnická skupina nemusela začínat úplně od začátku. Výměna zkušeností se samozřejmě může odehrávat na lokální úrovni, ale může probíhat i na úrovni regionů či sousedních států a s pomocí elektronických médií i mezinárodně.

Čtvrtým cílem je publicita, která může být zaměřena na zvyšování počtu žádostí o poskytování dobrovolnických služeb, na zvyšování motivace nových zájemců nabízejících dobrovolnické služby a obecně na vytváření klimatu příznivého pro dobrovolnické iniciativy jak mezi veřejností tak v rámci státních institucí. Tyto cíle se ovšem také týkají některých aktivit zmíněných v rámci zajišťování uznání dobrovolnické činnosti a v rámci sdílení informací, zejména uveřejňováním informací v médiích. Důraz by měl být kladen na profesionalitu a potenciál dobrovolníků a také na konkrétní prospěch, který jejich činnost společnosti přináší (např. dárceství krve, šíření gramotnosti, čištění a obnova životního prostředí, atd.).

Role UNV (Dobrovolníci OSN) United Nations Volunteers)

V souladu s vlastním mandátem a následnými rezolucemi a rozhodnutími Valného shromáždění OSN o výkonném orgánu při UNDP (Rozvojový program OSN) na podporu dobrovolné činnosti a služeb bude UNV pokračovat v podpoře výměny zkušeností během IYV 2001 a bude pomáhat zainteresovaným členským státům v získávání informací. UNV bude rovněž nadále úzce spolupracovat se systémem OSN jako takovým na definování konkrétních forem spolupráce a na označování specifických oblastí součinnosti dobrovolnických iniciativ a jednotlivých agentur OSN.

(<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=667> [cit. 2013-03-29])

ETICKÝ KODEX DOBROVOLNICTVÍ v České republice, 2008

(II. pracovní verze, 12/2008)

Preambule

Organizace zabývající se dobrovolnickými službami se dohodly na následujících principech etického chování, které respektují a považují pro svou činnost za závazné.

Etický kodex navazuje na historickou a bohatou tradici filantropie v českých zemích a **připojuje se k celosvětovému hnutí. Zákon o dobrovolnické službě, který vešel v platnost v roce 2003, právem řadí Českou republiku mezi pokrokové evropské země uznávající hodnoty a principy všech forem občanských dobrovolných aktivit.**

Oslovujeme organizace působící v této oblasti, aby se k těmto etickým principům připojily.

Etický kodex dobrovolnictví shrnuje základní etické principy a pojmy společensky prospěšného dobrovolnictví. Cílem vzniku etického kodexu dobrovolnictví je uvést tyto zásady a pojmy do obecné praxe a zveřejněním usilujeme o to, aby se tyto zásady staly obecně přijímanými.

Etický kodex dobrovolnictví

PŘIHLAŠUJEME se k tomuto etickému kodexu dobrovolnictví a ctíme následující principy:

Jako organizace poskytující dobrovolnické služby:

- budeme dodržovat pravidla etického chování a volit etické prostředky k propagaci dobrovolnických služeb; organizaci dobrovolnických služeb plnit zodpovědně a profesionálně
- napomáhat uplatňování a dodržování tohoto etického kodexu v rámci dobrovolnických služeb
- prohlubovat a rozšiřovat své odborné znalosti, uplatňovat nové metody a přístupy a sdílet je se svými kolegy
- rozvíjet spolupráci s dalšími organizacemi poskytujícími dobrovolnické služby a pěstovat s nimi dobré vztahy
- vyvíjet vlastní dobrovolnické programy, které řeší aktuální problémy komunity
- vést databáze dobrovolníků v souladu se zákonem na ochranu osobních údajů

Zavazujeme se:

- chránit **dobrovolníkovo** soukromí a důvěrnost jeho sdělení, data a informace požadovat s ohledem na jejich potřebnost a neposkytovat je třetí osobě bez jeho výslovného souhlasu

- jednat s **dobrovolníkem** s účastí, empatií a péčí s ohledem na volbu činnosti, která by naplňovala jeho očekávání, včetně respektu k jeho právu přerušit činnost, která by nevyhovovala jeho možnostem a schopnostem
- poskytovat **dobrovolníkovi** potřebné informace o poslání a činnosti organizace, ve které chce dobrovolník pomáhat, dále o konkrétní činnosti, kterou by měl dobrovolník vykonávat, včetně její obsahové a časové náplně
- zprostředkovat **dobrovolníkovi** potřebná školení, konzultace či supervize a umožnit mu pravidelný kontakt s koordinátorem dobrovolníků nebo jinou osobou, která je pověřena kontaktem s dobrovolníky v organizaci
- chránit **dobrovolníka** před možnými riziky jeho činnosti, včetně případného pojištění odpovědnosti dobrovolníka i organizace v souvislosti dobrovolnickou činností

Jsme připraveni:

- podněcovat občanskou společnost k podílení se na dobrovolnických službách ve svém regionu
- chránit a podporovat myšlenku dobrovolnictví
- spolupracovat s médii, obcemi, firmami, samosprávami i státními orgány a regionálními partnery
- podle zaměření své činnosti realizovat diskusní kluby a semináře pro organizace, výcviky dobrovolníků a koordinátorů dobrovolníků a další kurzy, v nichž je dobrovolnictví jedním ze stěžejních témat
- spolupracovat s univerzitami a dalšími školami při vedení studentských prací na téma dobrovolnických služeb
- realizovat osvětovou činnost a vytvářet povědomí o dobrovolnictví tak, aby dobrovolnictví vešlo ve známost, bylo vítáno a odráželo pozitivní postoje všech účastníků

Svým podpisem stvrzujeme, že se s těmito principy ztotožňujeme.

(www.sdruzeni-stop.cz/web/file.php?id=896&typOBJEKTU [cit. 2013-04-01],

Příloha č. 3: Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Tereza Říhová a zpracovávám diplomovou práci na téma Názory studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého na dobrovolnictví. Chtěla bych Vás proto požádat o odpovědi do tohoto dotazníku. Mým úkolem je zjistit, zda studenti oborů pomáhajících profesí mají k dobrovolnictví bližší vztah než studenti ostatních oborů. Dotazník je anonymní. Prosím zaškrtněte pouze jednu odpověď.

1. Obor, který studuji:

2. Ročník:

3. Pohlaví:

A) Žena

B) Muž

4. Věk:

1 ČÁST

5. Zajímal/a jste se někdy o dobrovolnickou činnost?

A) ANO, vždy jsem se hodně zajímal/a a věnuji se mu.

B) ANO, ale kvůli nedostatku volného času jsem se mu nikdy příliš nevěnoval/a.

C) ANO, ale jen po teoretické stránce.

D) NE, ale myšlenku dobrovolnictví schvaluji a líbí se mi.

E) NE, nemám zájem.

6. Z jakých zdrojů jste se dozvěděl/a o dobrovolnictví?

A) TV

B) Letáky

C) Internet

D) Rozhlas

E) Noviny, časopisy

F) Odborná literatura

G) Kontakt s členem neziskové organizace

H) Od známých, přátel, příbuzných

I) Státní instituce

J) Jiný zdroj, uveďte jaký...

7. Znáte ve svém okolí nějakou neziskovou organizaci, spolek, která přijímá dobrovolníky?

A) ANO, znám např. (uveďte název)....

B) ANO, ale nevzpomenu si na název organizace.

- C) NE, ale určitě tady nějaká existuje.
- D) NE, a ani mě to nezajímá.

8. Myslíte si, že existuje právní norma (zákon), která je zaměřena na dobrovolnictví?

- A) ANO, existuje a dobře ji znám.
- B) Ano, myslím si, že nějaká existuje.
- C) ANO, a pokud ne, měla by existovat.
- D) NE, nemyslím si, že by dobrovolnictví potřebovalo speciální zákon.
- E) NE, určitě neexistuje.

9. Znáte nějakou mezinárodní organizaci zabývající se dobrovolnickou prací?

- A) ANO, znám ji (uved'te název)...
- B) ANO, myslím si, že existuje, bohužel neznám název.
- C) ANO, ale nejsem si jistý/á.
- D) NEVÍM, nesetkal/a jsem se s tím.
- E) NE, neexistuje.

10. Myslíte si, že je dobrovolnictví v České republice dostatečně rozšířené?

- A) ANO, myslím si, že se rozšířilo po vyhlášení Mezinárodního roku dobrovolníků
- B) ANO, už je podobně rozšířené jako ve vyspělých západních evropských zemích.
- C) ANO, ale nikdy nebudete, tak rozšířeno jako v USA a V západních evropských zemích.
- D) NE, neboť patříme mezi postkomunistické země.
- E) NE, myslím si, že je stále málo rozšířené.

11. Kolik % Čechů se věnuje podle Vás dobrovolnictví?

- A) 1%-2% obyvatel.
- B) 3%-5% obyvatel.
- C) 6%-10% obyvatel.
- D) 10%-15% obyvatel.
- E) 16%-30% obyvatel.
- F) Více než 30% obyvatel.

12. V jaké oblasti dobrovolnictví podle Vás angažuje nejvíce dobrovolníků?

- A) Ve zdravotnictví a v sociálních službách
- B) Ve sportu a v kultuře
- C) V ochraně životního prostředí
- D) V práci se znevýhodněnými dětmi a mládeží
- E) V humanitární činnosti (při mimořádných a rizikových situacích)
- F) V mezinárodní dobrovolnické a rozvojové spolupráci nebo ve firemním dobrovolnictví

13. Podle Vás je nejvíce dobrovolníků ve věku?

- A) Děti do 15 let.
- B) Mládež ve věku od 15 do 24 let.
- C) Dospělí ve věku od 25 do 65 let.
- D) Dospělí nad 65 let.
- E) Dospělí ve věku od 25 do 65 let se věnují nejvíce dobrovolnictví společně s mládeží ve věku od 15 do 24 let.
- F) Mládež ve věku od 15 do 24 let se věnují nejvíce dobrovolnictví společně s dospělými nad 65 let.

14. Mezi hlavní motivy dobrovolníků k vykonávání dobrovolné činnosti podle Vás patří:

- A) Možnost uplatnit své schopnosti.
- B) Pocit, že pomáhat druhým je důležité.
- C) Zábava.
- D) Přesvědčení, že jde o občanskou povinnost.

15. Pokud Vy sám/sama byste se rozhodl/a pro dobrovolnictví v jaké oblasti by to bylo?

- A) Ve zdravotnictví
- B) V sociálních službách
- C) V kultuře a multikultuře
- D) Ve sportu
- E) V práci s dětmi a mládeží
- F) V ochraně životního prostředí
- G) V mezinárodní dobrovolnické a rozvojové spolupráci (př. Evropská dobrovolná služba, Workcamp)
- H) Ve firemním dobrovolnictví
- I) V mimořádných a krizových situacích
- J) V církevních a náboženských organizacích
- K) V jiné oblasti (vypiště)....

16. Z jakého důvodu byste se zapojil/a do dobrovolnického programu?

- A) Dostatek volného času
- B) Praxe v oboru, zvýšení kvalifikace
- C) Získání nových přátel, osamělost
- D) Získání nových informací, zkušeností
- E) Zábava
- F) Seberealizace
- G) Pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti
- H) Touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv
- I) Přesvědčení občanské povinnosti
- J) Jiný důvod (vypiště)...

2 ČÁST (pouze pro současné nebo bývalé dobrovolníky)

17. Jak dlouho jste pracoval/a jako dobrovolník?

- A) Pouze pár dnů na jednorázových akcích.
- B) Jenom pár měsíců.
- C) Více než jeden rok a méně než pět let.
- D) Více než jeden rok a neustále jsem dobrovolníkem.
- E) Více než pět let a neustále jsem dobrovolníkem.
- F) Více než pět let, ale už dobrovolníkem nejsem, ale chtěl bych ještě být.
- G) Více než pět let, ale nyní dobrovolníkem nejsem a ani už nechci být.

18. V jaké oblasti se věnujete ve své dobrovolnické činnosti?

- A) Ve zdravotnictví
- B) V sociálních službách
- C) V kultuře a multikultuře
- D) Ve sportu
- E) V práci s dětmi a mládeží
- F) V ochraně životního prostředí
- G) V mezinárodní dobrovolnické a rozvojové spolupráci
- H) Ve firemním dobrovolnictví
- I) V mimořádných a krizových situacích
- J) V církevních a náboženských organizacích
- K) V jiné oblasti (vypište)...

19. Proč jste se rozhodl/a vykonávat dobrovolnickou činnost?

- A) Dostatek volného času
- B) Praxe v oboru, zvýšení kvalifikace
- C) Získání nových přátel, osamělost
- D) Získání nových informací, zkušeností
- E) Zábava
- F) Seberealizace
- G) Pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti
- H) Touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv
- I) Přesvědčení občanské povinnosti
- J) Jiný důvod (vypiště)...

20. Bylo Vaše rozhodnutí stát se dobrovolníkem ovlivněno rodinným zázemím nebo přítelkyní/přítelem?

- A) ANO, bez souhlasu a podpory rodiny a přítelkyně/přítele bych se dobrovolníkem nestal/a.
- B) ANO, do jisté míry jsem s rodinou o rozhodnutí konzultoval/a, ale rozhodnutí bylo moje vlastní
- C) NE, ale pokud by to někomu z rodiny velmi vadilo, nechal/a bych toho.
- D) NE, jestli se stane člověk dobrovolníkem, záleží pouze na něm samotném.

21. Přemýšlel/a jste dlouho, že se dobrovolnictvím budete věnovat?

- A) NE, vždy jsem věděla, že se dobrovolnictvím musím věnovat a šel/šla jsme si za svým snem.
- B) NE, ale chvíli mi trvalo najít vhodnou oblast pro mé uplatnění.
- C) NE, ale kdyby nebylo známých dobrovolníků, sám/a bych na to nepřišel/nepřišla.

- D) ANO, váhal/a jsem jestli roli dobrovolníka zvládnu a mám k ní dostatečné předpoklady.
- E) ANO, byla to pro mě velká změna v životě a musel/a jsem se poradit s přáteli/rodinou/partnerem.

22. Absolvovali jste před zahájením Vaší činnosti nějaké školení? Jak bylo dlouhé?

- A) Ano, školení proběhlo, bylo delší jak 1 měsíc.
- B) ANO, školení proběhlo, trvalo méně než 1 měsíc a delší než týden.
- C) ANO, absolvoval/a jsem týdenní školení.
- D) ANO, absolvoval/a jsem víkendové či týdenní školení
- E) ANO, absolvoval/a jsem denní školení
- F) Žádné školení neproběhlo

23. Byly součástí Vaší práce supervize? Jak často?

- A) ANO, byly pravidelně dvakrát za měsíc.
- B) ANO, byly pravidelně jednou za měsíc.
- C) ANO, byly, ale nepravidelné.
- D) NE, nebyla žádná, neboť šlo o jednorázovou akci.
- E) NE, nikdy nebyla.

24. Budete se dobrovolnictví věnovat i v budoucnu?

- A) URČITĚ ANO, zatím se mu stále věnuji.
- B) ANO, myslím si, že mé očekávání bylo splněno a chtěl/a bych se k němu v budoucnu navrátit.
- C) ANO, ale nyní nemám čas a ani zájem.
- D) NE, myslím si, že bych to už psychicky nezvládl/a.
- E) NE, neboť jsem byl/a velmi zklamán/a a mé očekávání nebylo naplněno.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Tereza Říhová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PeaDr. Alena Jůvová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Dobrovolnictví studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého
Název v angličtině:	Volunteering students of the Pedagogical Faculty, Palacký University
Anotace práce:	Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda studenti Pedagogické fakulty UP neučitelských oborů se zabývají více dobrovolnictvím než studenti ostatních učitelských oborů Pedagogické fakulty UP. Teoretická část práce nás seznamuje s pojmy dobrovolnictví, dobrovolník, dobrovolnické centrum či pomáhající profese. Dopodrobna se zabývá historií a současností dobrovolnictví, vlastnostmi dobrovolníků a motivací k této činnosti, zapojením dobrovolníka do organizace či jednotlivými oblastmi dobrovolnictví. Cílem empirické části bylo zjistit prostřednictvím dotazníkového šetření hlavní cíl diplomové práce a znalosti a informovanost studentů Pedagogické fakulty UP v oblasti dobrovolnictví.
Klíčová slova:	dobrovolnictví, dobrovolník, dobrovolnická centra, pomáhající profese
Anotace v angličtině:	The aim of the thesis was to find out whether the students of Pedagogical faculty UP studying other than teacher disciplines deal with more volunteering than future teachers studying the same Faculty. The theoretical part of the project introduces the concepts of volunteering, volunteer, volunteer centre and helping professions. It deals in detail with history and present

	of volunteering, also with the characteristics of volunteers and the motivation for this activity, the involvement of volunteer in the organization or different areas of volunteering. The aim of the empirical part was to find out the main objective of the thesis using questionnaire investigation and the knowledge and awareness of the students of Pedagogical Faculty UP of volunteering.
Klíčová slova v angličtině:	volunteering, volunteer, volunteer Center, helping professions
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Mezinárodní rok dobrovolníků Příloha č. 2: Etický kodex dobrovolnictví Příloha č. 3: Dotazník
Rozsah práce:	107 + přílohy
Jazyk práce:	čeština